

Regeringens proposition

1978/79: 92

om lokal- och utrustningsplaneringen vid statliga högskoleenheter

beslutad den 8 februari 1979.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLA ULISTEN

JAN-ERIK WIKSTRÖM

Propositionens huvudsakliga innehåll

Med början år 1964 har av Kungl. Maj:t och senare av regeringen tillkallats lokal- och utrustningsprogramkommittéer, en vid varje universitetsort liksom en för jordbrukets högskolor. En speciell universitetsrestaurangkommitté har tillkallats för högskolornas restaurangfrågor. Kommittéernas verksamhetsområden har efter hand vidgats till att omfatta lokal- och utrustningsplanering för i huvudsak all statlig högskoleutbildning samt därtill knuten forskning och förvaltning.

Kommittéerna har att utreda de lokal- och utrustningsbehov som aktualiseras främst av lokala eller centrala högskolemyndigheter. Behoven omsätts i lokal- resp. utrustningsprogram som fastställs av kommittéerna. Lokalprogrammen bildar underlag för de byggnadsprogram som redovisas av byggnadsstyrelsen för regeringen och som efter prövning normalt leder till uppdrag till byggnadsstyrelsen att projektera och utföra byggnader. Kommittéerna utreder högskoleenheternas behov av ersättningsanskaffning av inredning och utrustning och prövar lokalbehov vid förhyrningar.

En särskild samarbetsnämnd svarar för att utarbeta vissa normer och anvisningar för programarbetet samt för övergripande prioritering av aktuella byggnadsobjekt och ersättningsbehov av utrustning. Handläggning av lokal- och utrustningsfrågorna vid kommittéerna sker vid ett gemensamt kansli.

I propositionen föreslås att nuvarande kommittéorganisation för lokal- och utrustningsfrågor avvecklas. Arbetet med dessa frågor inom den statliga delen av högskolan förs i stället till stor del över på de enskilda högskoleenheternas styrelser. I propositionen föreslås speciella organ, s. k. lokalnämnder för hithörande frågor. De regionala aspekterna på fram-

förallt den grundläggande högskoleutbildningens lokal- och utrustningsbehov skall bevakas av regionstyrelserna. Till universitets- och högskoleämberhetet förläggas samordnande och prioriterande uppgifter. Dit knyts även vissa expertgrupper som finns inom den nuvarande lokal- och utrustningsprogramorganisationen.

Lokal- och utrustningsplaneringen vid Sveriges lantbruksuniversitet föreslås ske på likartat sätt.

Universitetsrestaurangkommittén föreslås bli avvecklad och uppgifterna fördelade på olika myndigheter.

Förslagen syftar till att anpassa planeringen av lokaler och utrustning till den nya högskoleorganisationen och i övrigt ändrade förutsättningar.

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-02-08

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Blix, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam.

Föredragande: statsrådet Wikström.

Proposition om lokal- och utrustningsplanering vid statliga högskoleenheter

1 Inledning

År 1975 tillkallade dåvarande chefen för utbildningsdepartementet en sakkunnig¹ med uppdrag att utreda organisationen av handläggningen av lokal- och utrustningsärenden inom högskolan. Arbetet skulle ske med utgångspunkt i dels den befintliga lokal- och utrustningsprogramorganisationen (LUP-organisationen) och erfarenheterna av den, dels synpunkter i hithörande frågor som anförts i yttranden över förslag av 1968 års utbildningsutredning. Utredaren skulle vidare lägga fram förslag om hur uppgifter motsvarande dem som fullgörs av lokal- och utrustningsprogramkommittéerna (LUP-kommittéerna) och samarbetsnämnden för lokal- och utrustningsprogramkommittéerna (LUP-nämnden) skulle organiseras för den nya högskolan och anpassas till den organisation för denna som riksdagen hade beslutat om (prop. 1975: 9, UbU 1975: 17, rskr 1975: 179). Den sakkunnige¹, som antog namnet LUP-utredningen, avlämnade i maj 1977 betänkandet (Ds U 1977: 7) Lokaler och utrustning för högskolan. Betänkandet – som också innehåller en redogörelse för nuvarande förhållanden – bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Efter remiss har yttranden avgetts av statskontoret, byggnadsstyrelsen, riksrevisionsverket, universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) efter hörande av regionala och lokala högskolemyndigheter, utrustningsnämnden för universitet och högskolor (UUH), LUP-nämnden efter hörande av LUP-kommittéerna, skolöverstyrelsen, statens kulturråd, lantbruksstyrelsen, humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet, medicinska

¹ Dåvarande överdirektören Lennart Rydbeck.

forskningsrådet, naturvetenskapliga forskningsrådet, Sveriges lantbruksuniversitet, Centralorganisationen SACO/SR, Landsorganisationen i Sverige (L.O), Tjänstemännens centralorganisation (TCO) samt Sveriges förbundade studentkårer (SFS).

En sammanfattning av remissyttrandena över LUP-utredningens betänkande bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

I mars 1969 bemyndigade Kungl. Maj:t dåvarande statsrådet Moberg att tillkalla en kommitté med uppgift att fortlöpande svara för planering och samordning m. m. av restaurangverksamheten vid universitet och högskolor. Kommittén som antog namnet universitetsrestaurangkommittén erhöll i maj 1972 genom beslut av Kungl. Maj:t tilläggsdirektiv att bl. a. utreda den framtida handläggningen av sådana ärenden rörande lokal- och utrustningsprogramfrågor m. m. avseende restauranger vid universitet och högskolor för vilka kommittén svarar. Kommittén avlämnade i augusti 1977 betänkandet (Ds U 1977: 13) Universitetsrestauranger – organisation för planering. Betänkandet – som också innehåller en beskrivning av nuvarande förhållanden – bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av statskontoret, byggnadsstyrelsen, riksrevisionsverket, statens personalnämnd, UHÄ efter hörande av regionala och lokala högskolemyndigheter, UUH, LUP-nämnden efter hörande av LUP-kommittéerna, statens kulturråd, bostadsstyrelsen, Sveriges lantbruksuniversitet, SACO/SR, LO, SFS, Högskorestauranger i Stockholm AB, Universitetsrestauranger i Linköping AB, Göteborgs universitetsrestauranger AB samt Sveriges allmänna restaurang AB (SARA).

En sammanfattning av remissyttrandena över universitetsrestaurangkommitténs betänkande bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

Föredraganden

Föredragandens överväganden

2.1 Inledning

Intill år 1964 vilade ansvaret för lokalplaneringen vid universitet och högskolor liksom för övrig civil statlig förvaltning på byggnadsstyrelsen. För större utbyggnadsprojekt tillkallades speciella programkommittéer som i byggnadsstyrelsens ställe upprättade lokalprogram. Utrustningsnämnden för universitet och högskolor (UUH) ansvarade för planering och upphandling av såväl inredning som utrustning.

Mot bakgrund av det mycket omfattande utbyggnadsprogram för universitet och högskolor som fastställdes av 1963 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t i prop. 1964: 50 ang. universitetens och högskolornas organisation och förvaltning m. m. att lokal- och utrustningsprogramarbetet skulle an-

förtros at speciella kommittér, en för var och en av universitetsorterna. Planering och upphandling av inredning föreslogs samtidigt bli överförd till byggnadsstyrelsen. Riksdagen hade ingen erinran mot dessa förslag (SU 1964: 119, rskr 1964: 239). I juni 1964 tillkallades lokal- och utrustningsprogramkommittéer (LUP-kommittéer) för de dåvarande universitetsorterna Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå. En särskild samarbetsnämnd för LUP-kommittéerna (LUP-nämnden) inrättades samtidigt för att sörja för ett nära samarbete kommittéerna emellan. År 1965 tillkallade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet en LUP-kommitté för jordbrukets högskolor. En LUP-kommitté för Linköping tillkallades år 1970. Den samma år tillkallade organisationskommittén för planering av högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland hade fram till den 1 juli 1977 ansvaret för lokal- och utrustningsplaneringen vid högskolan i Luleå. Ansvaret härför åvilar nu LUP-kommittén för Umeå.

Min företrädare redovisade i prop. 1975: 9 ang. reformering av högskoleutbildningen m. m. ett förslag av 1968 års utbildningsutredning (U 68) att LUP-kommittéerna skulle inordnas i den lokala högskoleorganisationen. Vidare skulle det av U 68 föreslagna universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) överta de centrala samordningsuppgifter som ankommer på LUP-nämnden. I sina yttranden över U 68:s förslag förordade statskontoret, byggnadsstyrelsen och riksrevisionsverket ytterligare överväganden i dessa avseenden. Med anledning bl. a. härav anförde min företrädare att frågan borde utredas vidare.

I anslutning till övrigt arbete med att föra högskolereformen vidare initierades därför den utredning om planering av lokaler och utrustning för högskolan som bl. a. utgör grunden för denna proposition.

Riksdagen har tidigare beslutat om högskolans organisation (prop. 1975: 9, UbU 1975: 17, rskr 1975: 179 samt prop. 1976/77: 59, UbU 1976/77: 20, rskr 1976/77: 246). Jag vill inledningsvis peka på att de enskilda högskoleenheterna genom högskolereformen har fått vidgade befogenheter och större handlingsfrihet i skilda hänseenden. Detta gäller bl. a. dispositionen av de medel som riksdagen anvisar. Syftet härmed är bl. a. att stimulera det lokala engagemanget i planerings- och utvecklingsarbetet. Jag kommer i det följande att förorda att lokal- och utrustningsplaneringen inom högskolan anpassas till bl. a. det ökade ansvar och de ökade befogenheter som sålunda i andra avseenden har getts till högskoleenheterna. Detta innebär att de av riksdagen tidigare antagna riktlinjerna för lokal- och utrustningsplaneringen inom högskolan förändras och att denna ges en stadigvarande organisation.

Jag uppdrog våren 1977 åt en sakkunnig¹ inom utbildningsdepartementet att företa en översyn av befogenhetsfördelningen mellan centrala, regionala och lokala organ inom högskolan. Den sakkunnige, som tillsammans

¹ Riksdagsledamoten Jörgen Ullenhag.

med ett antal tillkallade experter har arbetat under benämningen decentraliseringsgruppen, har med utgångspunkt i sitt arbete anfört vissa principiella synpunkter i anslutning till LUP-utredningens förslag.

Innan jag går in på de enskilda frågor som bör underställas riksdagen för beslut eller som för sammanhangets skull bör redovisas vill jag ange två viktiga utgångspunkter för mina överväganden.

- Ny- och ombyggnadsobjekten inom högskolesektorn innehåller ofta lokaler som måste uppfylla speciella verksamhetskrav. Det är därför betydelsefullt att de blivande brukarna ges möjlighet att aktivt delta i planeringen. Högskolestyrelserna bör ges ansvar för att redovisa en beskrivning av verksamheten samt i de fall där fastställda normer saknas även utarbeta förslag till ramprogram. Högskolestyrelserna bör också ha ett ökat ansvar för att befintligt lokalbestånd utnyttjas rationellt.
- Lokaler, inredning och utrustning utgör en tungt vägande del av de totala resurser som ställs till högstskoleenheternas förfogande. Jag anser det därför betydelsefullt att planeringen av dessa resurser närmare knyts till övrig resursplanering inom högskolan.

2.2 Lokal- och utrustningsbehov inom högskolesektorn

Jag vill inledningsvis, som bakgrund till den organisatoriska förändring jag senare kommer att förordas, något beröra de ny- och ombyggnadsbehov som kan förutses inom den statliga delen av högskolesektorn.

Nuvarande lokaler inom det äldre byggnadsbeståndet uppvisar ofta brister från arbetsmiljö- och ibland även arbetarskyddssynpunkt. Åtgärderna under den kommande femårsperioden bör därför i stor utsträckning inriktas på ombyggnader inom befintligt lokalbestånd. Visst nybyggnadsbehov föreligger för att samla institutioner som nu är splittrade på flera lokaler, medan nybyggnadsbehov för tillkommande verksamhet kommer att svara för en relativt liten del av det totala behovet. De stora investeringsbehoven under perioden kommer i första hand att föreligga i Lund/Malmöregionen, Göteborgsregionen samt Stockholmsregionen. För att ge en uppfattning om det totala investeringsbehovet för högskolesektorns byggnadsverksamhet under de närmaste fem åren vill jag nämna att det aktuella planeringsmaterialet för denna period som har redovisats av LUP-nämnden i samråd med byggnadsstyrelsen omfattar 58 större byggnadsobjekt. Ett byggande av dessa, som har prioriterats ur ett samlat material från samtliga LUP-kommittéer omfattande 146 objekt, skulle kräva en årlig investeringsvolym av storleksordningen 200 milj.kr., vartill kommer medel för inredning och utrustning.

Behovet av *ersättning och komplettering av utrustning* inom högskolesektorn har ökat starkt. UHÄ framhöll i sina förslag till anslagsframställning för innevarande budgetår att en stor del av nuvarande utrustning vid

högskolorna tillkom under 1960-talets utbyggnadsperiod av universitet och högskolor och därför nått en ålder då den bör slutligt avskrivas. För att uppnå en generell avskrivningstid av tio år skulle nuvarande ersättningsram enligt UHÄ i det närmaste behöva fördubblas.

Forskningsrådsnämnden har vidare i sitt förslag till anslagsframställning för budgetåret 1979/80 redovisat en på uppdrag av regeringen verkställd utredning om behovet och finansieringen av dyrbar vetenskaplig utrustning.

Jag avser att i annat sammanhang återkomma till regeringen med förslag som berör högskolesektorns utrustningsbehov, såväl i form av utrustning av baskaraktär som i form av dyrbar vetenskaplig utrustning.

2.3 Långsiktig planering av lokaler och utrustning inom högskolesektorn

Den långsiktiga lokalplaneringen ligger nu inom LUP-organisationens och byggnadsstyrelsens ansvarsområden. Enligt direktiven för LUP-kommittéerna skall de i sitt arbete beakta möjligheterna till effektivt och flexibelt utnyttjande av lokal- och utrustningsresurser bl. a. genom att eftersträva ett sambruk av resurser mellan läroanstalter och institutioner.

Sedan år 1973 har LUP-nämnden årligen fastställt en prioriteringslista över aktuella byggnadsobjekt inom högskolesektorn. Efter beredning inom nämndens sekretariat fastställer varje kommitté ordningen mellan aktuella objekt inom sitt ansvarsområde. Sekretariatet upprättar därefter förslag till gemensam prioriteringslista som nämnden bearbetar och fastställer. Listan överlämnas till utbildningsdepartementet och byggnadsstyrelsen för att utgöra en del av underlaget vid handläggningen av de enskilda byggnadsärendena.

Jag vill i sammanhanget framhålla det unika i att en kommittéorganisation, under så lång tid som varit fallet med LUP-organisation, kommit att ha en betydande roll i den fortlöpande planeringsprocessen. Organisationens arbete har, som LUP-utredningen strukit under, varit avgörande för lokal- och utrustningsplaneringen inom högskolesektorn. De normer och arbetssätt som LUP-organisationen har utvecklat kommer att utgöra en god grund för sektorns fortsatta planeringsarbete.

Utgångspunkten för LUP-utredningens arbete har varit att knyta planeringen av lokal- och utrustningsfrågor starkare till övrig resursplanering vid den enskilda högskoleenheten. Utredningen föreslår därför att viss lokalplanering, lokalprioritering och lokaldisposition bör ankomma på *högskolestyrelsen* i samråd med byggnadsstyrelsen och dess regionala organ. Samråd bör enligt utredning ske med forskningsråd när rådsfinansierad verksamhet berörs. På orter med flera högskoleenheter bör samråd ske enheterna emellan i lokalplaneringsfrågor så att möjligheter till sambruk av lokaler tillvaratas.

För att främja en mer samlad resursplanering föreslår utredningen att

högskolestyrelsen redovisar sin lokal- och utrustningsplanering i anslutning till den årliga anslagsframställningen. Högskolestyrelserna bör där presentera en översikt av aktuella och överblickbara lokalbehov som prioriteras inbördes. Redovisningen bör omfatta byggnadsinvesteringar i såväl sådana objekt eller grupper av objekt som byggnadsstyrelsen har bemyndigande att besluta om som sådana som skall underställas regeringens och riksdagens prövning.

Byggnadsstyrelsen anser i sitt remissvar att högskoleenhetens årliga planeringsredovisning bör utgå från orsakerna till ett ökat lokalbehov som arbetsmiljökrav, önskemål om förändrad verksamhet etc. De olika behoven bör angelägenhetsgraderas från enhetens synpunkt och de föreslagna objekten bör vidare åsättas en uppskattad årskostnad. Därigenom skulle redovisningen ge en samlad bild av de totala lokalbehoven fördelade på ändamål och ort liksom ett teoretiskt mått på de ökade lokalkostnaderna. UHÄ anser att så länge anslagssystemet inte medger en meningsfull prioritering mellan lokal- och utrustningsbehov och andra resursbehov så bör högskolestyrelsernas redovisning i första hand inskränkas till en angelägenhetsgradering mellan aktuella objekt.

Jag ansluter mig för egen del till UHÄ:s synpunkter och förordar att högskolemyndigheternas årliga redovisning av lokalfrågorna främst bör omfatta en angelägenhetsgradering av aktuella behov.

Utredningen har med utgångspunkt i önskvärdheten av att hålla ansvaret för lokalanskaffning och ansvaret för verksamheten samlat, ansett att *regionstyrelsernas roll* i den långsiktiga lokal- och utrustningsplaneringen bör begränsas till yttranden över högskoleenheternas förslag till lokalisering och dimensionering som hänger samman med den grundläggande högskoleutbildningens planering.

UHA:s uppgift blir enligt utredning att svara för samordning, lokalisering och riskprioritering. Resultatet av UHÄ:s granskning av högskolestyrelsernas planeringsmaterial, bör av UHÄ redovisas i form av en plan för den framtida byggnads- och utrustningsverksamheten för den högre utbildningen och forskningen i anslutning till ämbetets förslag till anslagsframställning. Det inom högskoleväsendet sålunda framställda underlaget för de totala lokalbehoven skall liksom redovisningen av behoven av ny inredning och utrustning utgöra underlag för ortsvisa investeringsramar som fastställs av riksdag och regering.

Enligt sitt remissvar anser sig UHÄ inte övertygat om att den av utredningen föreslagna handläggningen är realistisk vad avser att uppnå avsedd förenkling och samtidigt bevara kvalitet i underlaget för statsmakternas beslut. Ämbetet förordar därför att utredningens förslag som avser planerings- och prioriteringsansvar förverkligas men mera med nuvarande organisation och rollfördelning som utgångspunkt. Byggnadsstyrelsen framför liknande synpunkter och föreslår att det av högskoleväsendet framställda underlaget redovisas i form av en femårig lokalförsörjningsplan i anslut-

ning till verkets förslag till anslagsframställning. Denna plan bör enligt verkets mening utgöra grund för ekonomiska planeringsramar för hela landet som omprövas årligen.

Jag anser för egen del att följande ordning bör tillämpas. Högskolestyrelsen redovisar i anslutning till sina förslag till anslagsframställning planer beträffande lokal- och utrustningsbehoven för de närmaste fem åren, s. k. planeringsredovisningar. Regionstyrelserna yttrar sig med utgångspunkt i sitt ansvar för främst samordnande planering av den grundläggande utbildningen över dessa till UHÄ. Ämbetet sammanställer planeringsredovisningarna och gör en samlad prioritering av i dem ingående objekt. Detta samlade material redovisas av UHÄ i anslutning till ämbetets förslag till anslagsframställning. Det överlämnas också till byggnadsstyrelsen för att utgöra underlag för styrelsens utformning av, liksom hittills, femåriga lokalförsörjningsplaner. Styrelsen bör i dessa planer förteckna de objekt som kan ingå i den s. k. projektreserven, dvs. objekt som lämpar sig att bli utförda vid en tidpunkt som bestäms med hänsyn till sysselsättningsläget. Jag förutsätter att byggnadsstyrelsen i dessa frågor nära samråder med UHÄ.

Enligt min mening behöver regeringen i ökad omfattning kunna ge myndigheterna anvisningar för inriktningen av lokalplaneringen även på något längre sikt. Den årliga redovisning som högskolemyndigheterna och byggnadsstyrelsen enligt mitt förslag bör lämna i fråga om lokalplaneringen kan bilda underlag för sådana mer långsiktiga överväganden. Dessa anvisningar för planeringens huvudsakliga inriktning bör knytas till de konkreta projekt och verksamheter som myndigheterna redovisar.

2.4 Handläggning av enskilda lokal- och utrustningsärenden

2.4.1 Nuvarande förhållanden

Jag redovisar inledningsvis hur de enskilda ärendena f. n. handläggs. Det praktiska arbetet med att utforma verksamhetsbeskrivning och lokalprogram för ett separat byggnadsobjekt har till stor del åvilat personer, som på ett eller annat sätt har representerat de blivande lokalbrukarna. På senare tid har det oftast skett i en arbetsgrupp med representanter för institutionsledning, personal och studerande. Personal vid LUP-kommittéerna har deltagit i eller nära följt arbetsgruppernas arbete. De till LUP-nämnden knutna expertgrupperna har i mån av behov biträtt med rådgivning och bedömning av de funktionskrav som ställs på högt specialiserade lokaler eller utrustning. Representanter för byggnadsstyrelsen och UUH har också ofta varit knutna till det inledande planeringsarbetet. För LUP-kommittéernas enskilda ledamöter har det i regel inte varit möjligt att i detalj följa programarbetet.

2.4.2 Utredningens förslag

Utredningen har föreslagit att LUP-kommittéernas uppgifter i förtsättningen överförs till de lokala högskoleenheterna och att högskolestyrelserna skall äläggas ansvar för lokal- och utrustningsplaneringen.

De arbetsuppgifter som enligt utredningens förslag bör falla inom *högskolestyrelsernas* ansvarsområde är i huvudsak följande.

1 Prioritering av lokal- och utrustningsbehov inom enheten samt ett sammanhållande ansvar för dispositionen av tillgängligt lokalbestånd inkl. förhyrningar. Dessa arbetsuppgifter hänger till stor del samman med den långsiktiga planeringen av lokalfrågorna inom högskolesektorn som jag tidigare har berört.

2 Verksamhetsbeskrivningar vid anskaffande av lokaler och utrustning och därav följande programmeringsarbete.

3 Behovsprövning av lokaler och utrustning.

Omfattningen av lokal- och utrustningsärenden vid den enskilda enheten kan enligt utredningen komma att bli så stor att högskolestyrelsen från avlastningssynpunkt anser sig behöva ett ständigt arbetsutskott för beredning av hithörande frågor. *Regionstyrelsernas* uppgifter blir enligt utredningen att med eget yttrande vidarebefordra ärendena till UHÄ. *Regionstyrelserna* föreslås begränsa sina yttranden till att avse sådana lokaliserings- och dimensioneringsfrågor som ligger inom deras ansvarsområde.

Utredningen föreslår att UHÄ granskar det framlagda lokalbehovet främst med hänsyn till inriktning och omfattning av de verksamheter som skall bedrivas i de nya lokalerna. UHÄ har enligt utredningen också att beakta lokaliseringsfrågan. Utredningen föreslår att planeringsberedningarna inom UHÄ prövar verksamhetsbeskrivningar i samband med nya lokaler, ny inredning och ny utrustning.

2.4.3 Arbetsuppgifter för högskolemyndigheterna

Vad gäller utredningens förslag om att överföra LUP-kommittéernas arbetsuppgifter till högskoleenheterna har de remissinstanser som representerar högskolesektorn genomgående bemött detta förslag positivt. Ett fåtal remissinstanser inom denna grupp har velat ytterligare förstärka högskoleenheternas befogenheter och ansvar till att omfatta även byggnadsobjektens projekteringskedje. Vissa andra remissinstanser anser att lokalförsörjningen för högskolan bör anpassas till den handläggningsordning som gäller för annan statlig lokalförsörjning.

I fråga om det av utredningen föreslagna arbetsutskottet har UHÄ och LUP-nämnden i sina remissvar föreslagit att ett sådant arbetsutskott, en lokalnämnd, görs till ett permanent organ vid högskoleenheter med fasta forskningsresurser och skall kunna inrättas vid övriga enheter efter beslut av högskolestyrelsen. Lokalnämnden bör enligt förslagen bestå av företrädare för verksamheten, de anställda och de studerande. Till nämnden bör vidare knytas representanter för byggnadsstyrelsen och UUH.

Jag har tidigare betonat att ett syfte med högskolereformen är att inom högskoleenheterna stimulera det lokala engagemanget i planerings- och utvecklingsarbetet. Jag anser det därför riktigt och nödvändigt att anpassa lokal- och utrustningsplaneringen inom högskolan till denna förändrade situation. Jag förordar således att LUP-kommittéernas arbetsuppgifter förs över till högskoleenheterna. Jag biträder vidare UHÄ:s och LUP-nämndens förslag om inrättande av lokalnämnd underställd högskolestyrelsen.

Jag anser att det är viktigt att den sakkunskap som byggnadsstyrelsen och UUH representerar regelbundet företräds i lokalnämnden. Enligt min mening bör detta kunna ske genom att verkens representanter ges närvaro- och yttranderätt samt rätt att avge särskilda yttranden. En representant för UHÄ bör också kunna knytas till nämnden under samma förutsättningar. Vid de högskoleenheter där lokalnämnd inte inrättas bör representanter för de nämnda myndigheterna på samma villkor ha rätt att närvara vid högskolestyrelsens behandling av lokal- och utrustningsfrågor.

Remissinstanser har allmänt, liksom decentraliseringsgruppen, ansett att *regionstyrelserna* endast i undantagsfall bör ta ställning till enskilda lokalbehov eller utrustningsprogram. Deras uppgift är istället, enligt min mening, att lämna sådana kompletterande synpunkter som avser den grundläggande utbildningens omfattning, inriktning och forskningsanknytningen av denna.

Regionstyrelserna har därmed ett särskilt ansvar för att de små högskoleenheternas lokal- och utrustningsbehov vägs mot behoven för övrig grundläggande utbildning inom regionen samt att erforderlig samverkan i lokal- och utrustningsfrågor kommer till stånd mellan berörda högskoleenheter.

UHÄ:s uppgifter ligger inom den långsiktiga planeringen av lokal- och utrustningsfrågor som jag tidigare har berört. Ämbetet bör därutöver bistå högskoleenheterna med experthjälp under det fortlöpande beredningsarbetet av ett enskilt ärende. I samband med enskilda byggnads- eller utrustningsärenden bör ämbetet lägga synpunkter på inriktning och omfattning av den aktuella verksamheten. UHÄ bör liksom tidigare i samarbete med UUH ha ansvaret för ersättningsanskaffning av utrustning för högskoleenheterna samt sammanställa ersättningsbehov av inredning.

Jag vill i sammanhanget framhålla vikten av att UHÄ, UUH och byggnadsstyrelsen i samverkan utarbetar normer och anvisningar för planering av lokaler, inredning och utrustning för högskolan.

2.4.4 Rollfördelning mellan högskolemyndigheterna och byggnadsstyrelsen

Utredningen har förutsatt en handläggningsordning där även det ekonomiska ansvaret för byggnadsprojekten i planeringsfasen faller på högskolestyrelsen. Byggnadsstyrelsen skulle under denna fas bistå med experthjälp för framtagande av kostnadsunderlag. Högskoleorganisationen skulle

bära huvudansvaret för projektet till dess det prövats av regeringen. Därefter skulle projektet i och med projekteringsuppdraget övergå till byggnadsstyrelsen som ansvarar för projektering och utförande.

Utredningens förslag förutsätter att bindande ekonomiska ramar kan fastställas på grundval av verksamhetsbeskrivning och ramprogram. En rad remissinstanser har ifrågasatt att detta skulle vara möjligt bl. a. beroende på att tekniskt komplicerade byggnadsprojekt ofta förekommer inom högskolesektorn.

UHÄ har i sitt remissvar förordat att utredningens principiella förslag vad beträffar planerings- och programansvar förverkligas, men med en mindre drastisk förändring i jämförelse med gällande handläggningsordning och mera med utgångspunkt i nuvarande rollfördelning mellan högskolesektorn och byggnadsstyrelsen. Beträffande den närmare ansvarsfördelningen vid handläggning av ett enskilt byggnadsärende anför UHÄ i sitt yttrande bl. a. följande. När det gäller lokaler för forsknings- och mera speciella utbildningsändamål bör högskolestyrelsen ha ansvaret för att konkretisera verksamhetsbeskrivningen till ett ramprogram. I fråga om lokaler t. ex. för allmänna förvaltningsändamål kan det vara tillräckligt med en verksamhetsbeskrivning från styrelsens sida. Den mer konkreta planeringen kan då ankomma på byggnadsstyrelsen på samma sätt som för statliga lokaler i allmänhet. Ramprogrammet överlämnas till byggnadsstyrelsen, som sedan har att omsätta programmen till konkreta förslag. I fall där byggnadsstyrelsen bedömer det som omöjligt att föreslå att ett sådant program i sin helhet realiserats bör byggnadsstyrelsen vara skyldig att samråda med högskolestyrelsen. Härvid bör alltid högskolestyrelsens synpunkter bifogas förslaget.

Byggnadsstyrelsen framhåller att verket är ansvarigt för att lokalförsörjningen sker på ett för staten ekonomiskt sätt. Byggnadsstyrelsen har att bearbeta de ingivna programmen. I de fall byggnadsstyrelsen i sin bearbetning gör kompletteringar eller utarbetar ramprogram själv skall verket inhämta resp. högskolestyrelsens synpunkter innan ärendet redovisas till regeringen. Högskolestyrelsens synpunkter skall redovisas i framställningen till regeringen. Byggnadsstyrelsen tillfogar, att den ser frågan om programansvar som en fråga om praktisk arbetsfördelning mellan styrelsen och högskolemyndigheterna. Byggnadsstyrelsen har inte att i sak göra en överprövning av olika myndigheters bedömningar rörande den egna verksamhetens innehåll och utveckling.

LUP-nämnden anför i sitt yttrande synpunkter på den konkreta handläggningen av ärenden som direkt ansluter till de uppfattningar byggnadsstyrelsen redovisar. Nämnden riktar uppmärksamheten på det föreslagna samverkansorganet inom högskoleenheten. Om sådana inrättas blir frågan om det formella "programansvaret" inte lika avgörande för högskolan som LUP-kommittéerna har anført i sina remissvar. Nämnden anför vidare, att frågan om programansvar mer blir en fråga om samverkan inom den föreslagna lokalnämnden mellan berörda myndigheter.

Också enligt min uppfattning bör högskolestyrelsen ansvara för att arbeta ut verksamhetsbeskrivning och i de fall där fastställda normer saknas förslag till ramprogram. Byggnadsstyrelsen bör självfallet, liksom hittills, vara ansvarig i de delar av projektplaneringen som avser bedömningar av byggnadsteknisk och byggnadsekonomisk natur. Den fortsatta handläggningen av ett ärende bör tillgå på det sätt som framgår av de uttalanden från UHÄ, byggnadsstyrelsen och LUP-nämnden som jag nyss har återgivit. Byggnadsstyrelsen kompletterar och fastställer slutligen ramprogrammen. Dessa bildar grunden för de byggnadsprogram, som byggnadsstyrelsen överlämnar till regeringen.

Högskolestyrelsen eller dess lokalnämnd bör ansvara för utarbetande av förslag till utrustningsprogram i anslutning till ny- och ombyggnadsprojekt. Regionstyrelsernas och UHÄ:s uppgifter vid hanteringen av enskilda utrustningsärenden har jag nyss berört. UUH bör efter samråd med UHÄ fastställa utrustningsprogrammen och liksom hittills i samband med sina förslag till anslagskrivelse inkomma med förslag till enskilda kostnadsramar för aktuella utrustningsobjekt.

Jag vill i sammanhanget betona att förutsättningarna för ett framgångsrikt planeringsarbete ligger i ett gott samarbete mellan i första hand högskoleenhet och byggnadsstyrelse resp. UHÄ. Det är vidare viktigt att samråd sker högskoleenheterna emellan och att samordning sker med den kommunala högskolans behov.

2.5 Ersättningsanskaffning av inredning och utrustning

2.5.1 Inredning

Utredningen har föreslagit att anslagen för inköp av inredning till lokaler för högre utbildning och forskning skall handhas av den myndighet som har en organisation för inredningsfrågor, nämligen byggnadsstyrelsen. Brukarna har i sina yttranden över utredningen angett att den tidigare uppdelningen av inredningsresurser på såväl byggnadsstyrelsens som UHÄ:s anslag är opraktisk och förhållandet har dessutom gett upphov till besvärliga gränsdragningar.

UHÄ och byggnadsstyrelsen föreslog i sina förslag till anslagsframställning för budgetåret 1978/79 att all ersättning av inredning fortsättningsvis skulle belasta av byggnadsstyrelsen förvaltad anslag. Kostnadsramen Till UHÄ:s disposition som tidigare använts för ersättning av såväl inredning som utrustning skulle därmed utnyttjas för enbart utrustning. Regeringen föreslog en sådan lösning och riksdagen hade ingen erinran däremot (prop. 1977/78: 106 sid. 27, UbU 1977/78: 23, rskr 1977/78: 288).

2.5.2 Utrustning

Kostnadsramen till UHÄ:s disposition utnyttjas sålunda fr. o. m. innevarande budgetår enbart för ersättnings- och kompletteringsanskaffning av

utrustning. Kostnadsramen utgör jämte utrustningsanslag via forskningsraden den huvudsakliga medelsresursen för att behålla en rimlig utrustningsstandard vid högskoleenheterna.

2.5.3 Handläggning av ersättningsanskaffning

Att anvisa medel för ersättningsanskaffning av utrustning inom sektorsanslag, fakultetsanslag eller liknande förutsätter enligt utredningen att översiktliga beräkningar av behovet kan ske baserade på utrustningens avskrivningstid. Detta bör enligt utredningen vara det långsiktiga målet. I avvaktan på en sådan anslagsomläggning föreslår utredningen att kostnadsramen Till UHÄ:s disposition skall föras upp i budgetpropositionen. UHÄ skulle därvid liksom hittills fördela medlen inom kostnadsramen. Fördelningen borde enligt utredningen ske schablonmässigt på de olika högskoleenheterna. Vissa medel disponeras av UHÄ för att ämbetet vid behov skall kunna justera fördelningen och tillgodose oförutsedda behov under budgetåret. Detaljerade utrustningslistor för vilka högskolestyrelsen ansvarar skulle därmed enbart ligga till grund för UUH:s upphandlingsbeslut och i övrigt endast redovisas översiktligt i anslagsframställningar på central nivå. Enligt utredningen bör därför högskolestyrelsen i årliga anslagsframställningar redovisa ersättningsbehov. Regionstyrelserna bör på samma sätt yttra sig beträffande sådana ersättningsbehov eller kompletteringsbehov som sammanhänger med förändringar företrädesvis inom den grundläggande utbildningen.

UHÄ har, enligt vad jag har erfarit, under de senare åren tillämpat en handläggningsordning som har medgett ett ökat lokalt inflytande vid fördelningen av medel. De största högskoleenheterna har sålunda tilldelats rambelopp. Den detaljerade fördelningen – som tidigare har beretts inom LUP-nämnden och fastställts av UHÄ – har åvilat högskolestyrelsen. Flertalet remissinstanser har ställt sig positiva till att liknande principer tillämpas fortsättningsvis.

Jag finner det naturligt att UHÄ i fortsättningen, liksom hittills, på riksplanet sammanfattar och angelägenhetsgraderar förslagen om ersättningsanskaffning av utrustning och i sitt förslag till anslagsframställning lämnar överväganden om utrustningsramens storlek och användningsområden samt att UUH lämnar förslag om att en kostnadsram för dessa behov förs upp under reservationsanslaget Inredning och utrustning av lokaler för högskoleenheterna m. m. Jag anser att de åtgärder som utredningen har föreslagit och som i praktiken redan har prövats vid handläggning och fördelning av kostnadsramen innevarande budgetår bör tillämpas fortsättningsvis.

Jag vill i sammanhanget betona vikten av att frågorna om ersättning av utrustning på lokal nivå bereds planmässigt och i ett flerårigt perspektiv. Det bör också på sikt vara fördelaktigt om resurserna inom givna ekonomiska ramar ett år till viss del koncentreras till en mer genomgripande

förnyelse av utrustning för några institutioner för att följande år koncentreras till andra.

Jag förordar vidare att planmässig ersättning av inredning även i fortsättningen enbart sker via av byggnadsstyrelsen förvaltade anslag. Behovet av ersättning av inredning bör enligt min åsikt redovisas av högskolestyrelserna i deras förslag till anslagsframställning. Efter det att regionstyrelserna har yttrat sig svarar UHÄ för en sammanställning av materialet. Byggnadsstyrelsen redovisar i sin anslagsframställning förslag till ram för ersättningsanskaffning för det aktuella budgetåret. Fördelningen av medel inom givna ekonomiska ramar bör åvila byggnadsstyrelsen, varvid jag förutsätter att sådana ställningstaganden som har direkta konsekvenser för utbildnings- och forskningsverksamheten sker i samråd med UHÄ.

2.6 Expertgrupper

Utredningen anser att behovet av särskilda expertgrupper inom lokal- och utrustningsområdet är väl styrkt och att sådana även i fortsättningen bör finnas på central nivå. Med hänsyn till sambandet med övrig verksamhet inom högskoleutbildning och forskning bör de framgent vara knutna till UHÄ. Tillfälliga grupper bör liksom hittills kunna tillkallas vid behov och samtliga grupper bör även kunna biträda myndigheter utanför högskoleområdet.

Remissinstanserna har varit genomgående positiva till att expertgrupperna behålls och med ett undantag ansett att de bör knytas till UHÄ.

Flera expertgrupper har, genom sin sammansättning av bl. a. forskare och tekniker, utgjort en unik samlad kompetens för att beträffande i första hand forskningsverksamheten avstämma behov mot tekniska krav och lösningar.

Ett exempel på en sådan expertgrupp är den s. k. djurhusgruppen. Den avses bli utnyttjad som expertorgan vid granskning av försöksdjurslokaler i enlighet med den ändring av lagen om djurskydd m. m. varom riksdagen nyligen beslutat (prop. 1978/79: 13, JoU 1978/79: 5, rskr 1978/79: 41).

Jag förordar därför att en organisation av expertgrupper bibehålls och knyts till UHÄ som fortlöpande får pröva behovet av sådana grupper samt deras sammansättning.

Jag förutsätter att expertgruppernas kompetens kan utnyttjas även fortsättningsvis för de lokal- och utrustningsfrågor som uppkommer inom verksamheten vid Sveriges lantbruksuniversitet och lokal- och utrustningsprogramdelegationen vid statens kulturråd. Expertgrupperna bör vid behov även kunna biträda andra myndigheter eller intressenter utanför högskoleområdet.

2.7 Förhållanden vid Sveriges lantbruksuniversitet

En lokal- och utrustningsprogramkommitté för jordbrukets högskolor tillkallades år 1965. Avsikten var att lokal- och utrustningsplaneringen vid dessa högskolor skulle ske på i princip samma sätt som vid övriga högskolor.

Arbetsformerna inom denna kommitté överensstämmer i stort med dem vid övriga LUP-kommittéer. Byggnadsstyrelsen och UUH har dock en förhållandevis större del av ansvaret i kommitténs arbete vid lokal- och utrustningsprogrammering bl. a. genom att denna LUP-kommitté saknar sekretariat med heltidsanställd personal.

Ersättnings- och kompletteringsanskaffning av utrustning inom kommitténs verksamhetsområde sker via kostnadsramen Ersättningsanskaffningar m. m. under reservationsanslaget Inredning och utrustning av lokaler vid Sveriges lantbruksuniversitet m. m.

LUP-utredningen föreslår att kommittén upphör. Konsult- och expertorganisationen vid UHÄ bör enligt utredningens förslag vid behov kunna anlitas.

Jordbrukets högskolor sammanfördes den 1 juli 1977 till en högskoleenhet med benämningen Sveriges lantbruksuniversitet. Den leds av en styrelse som bl. a i fråga om den grundläggande utbildningen svarar för de uppgifter som inom den övriga högskoleorganisationen vilar på de regionala styrelserna och UHÄ. Lantbruksuniversitetet är som myndighet direkt underställt regeringen (jordbruksdepartementet).

De organisatoriska skillnaderna mellan Sveriges lantbruksuniversitet och det övriga högskoleväsendet kan enligt lantbruksuniversitetets remissvar motivera en organisation för lokal- och utrustningsfrågor med annorlunda uppbyggnad. Lantbruksuniversitetet föreslår sålunda att lokal- och utrustningsfrågor fortsättningsvis behandlas inom en speciell delegation vars medlemmar utses av regeringen. Den bör enligt universitetets förslag vara sammansatt av representanter för verksamheten vid lantbruksuniversitetet med företrädare för personal och studerande samt företrädare för byggnadsstyrelsen, UUH och statskontoret.

Jag har vid samråd med chefen för jordbruksdepartementet funnit det naturligt att samma ordning som föreslås gälla den statliga högskolan i övrigt tillämpas också vid Sveriges lantbruksuniversitet. Jag föreslår därför att LUP-kommittén för jordbrukets högskolor avvecklas. På styrelsen för lantbruksuniversitetet och den lokalnämnd som där bör inrättas ankommer det ansvar och de uppgifter som jag förordat skall gälla för den övriga högskoleorganisationen.

I prop. 1976/77: 59 (UbU 1976/77: 20, rskr 1976/77: 246) förordade jag att samverkan skulle äga rum mellan UHÄ, regionstyrelserna och styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet i den långsiktiga planeringen av den grundläggande högskoleutbildningen för att nå bästa möjliga verksamhet

och resursutnyttjande. Jag förordar nu att ett samrådsförfarande på liknande sätt skall utvecklas i de frågor som sammanhänger med lokal- och utrustningsplanering.

2.8 Universitetsrestaurangärenden

De förslag till framtida handlägningsordning ifråga om lokal-, inrednings- och utrustningsplanering av restauranger och kaféer vid olika högskoleenheter som har lagts fram av universitetsrestaurangkommittén anknyter till de förslag som lämnats av LUP-utredningen. Liksom flertalet remissinstanser anser jag att i princip samma ordning bör gälla för handläggning av frågor om universitetsrestauranger som för frågor om utbildnings- och forskningslokaler. I enlighet med vad jag har anfört tidigare bör sålunda högskolestyrelsen vara ansvarig för verksamhetsbeskrivning och eventuellt förslag till ramprogram. I fråga om handläggning av enskilda lokal- och utrustningsärenden hänvisar jag till mina tidigare ställningstaganden.

Universitetsrestaurangkommittén har föreslagit att en expertgrupp för måltidsfrågor knyts till UHÄ. Med några undantag biträds förslaget av resissinstanserna.

För egen del vill jag anföra följande. De olika typer av frågor som sammanhänger med planering av restauranger, för såväl universitet och högskolor som de kulturinstitutioner för vilka universitetsrestaurangkommittén ansvarar, har nu grundligt bearbetats av kommittén. Därmed har en god bas lagts för planeringsarbetet i olika organ. Till UHÄ bör föras vissa uppgifter. Jag avser här i första hand vägledning och rådgivning i driftfrågor. Huvudansvaret centralt för lokalplaneringsarbetet och därav följande byggnadsfrågor bör självfallet falla på byggnadsstyrelsen medan ansvaret för utrustningsplanering och dess fullföljande faller på UUH. I de fall där lokal- och utrustningsfrågor som sammanhänger med restauranger finansierade med kärlokallån blir aktuella har liksom tidigare bostadsstyrelsens samlingslokaldelegation ansvar för bedömning och redovisning till regeringen. Det bör av främst anslagtekniska skäl ankomma på UHÄ att behandla och till regeringen redovisa förslag till subventioner för lånefinansierade restauranger.

2.9 Personalresurser

Organisationen för högskolesektorns behandling av lokal- och utrustningsfrågor behandlades i förarbetena till högskolereformen (SOU 1973: 47). Min företrädare förordade i prop. 1975: 9 (s. 543) att LUP-organisationen t. v. skulle bestå och att lokal- och utrustningsfrågorna skulle göras till föremål för den särskilda utredning som jag nu har redovisat. Utredningen har bedömt behovet av handlägningsresurser på grund-

val av sina principförslag om ansvarsfördelning mellan lokala, regionala och centrala instanser inom högskolesektorn som jag tidigare har redogjort för. Utredningen menar att de rena sekreteraruppgifter som tillkommer i t. ex. lokalnämndernas arbete i första hand skall skötas av resp. högskolas egen personal. Med utgångspunkt i den förväntade omfattningen av programarbete under närmast följande år föreslår utredningen att ytterligare en handläggare ställs till förfogande för vart och ett av universiteten i Stockholm, Uppsala, Lund och Göteborg samt för tekniska högskolan i Stockholm. Arbetsbelastningen på regional nivå har utredningen inte bedömt kräva någon personalförstärkning.

För de arbetsuppgifter som utredningen föreslår kommer att falla på UHÄ nämligen konsulterande verksamhet, informations- och utvecklingsarbete, expertgruppsverksamhet samt arbete med anslagsframställning och handläggning av ersättningsanskaffning beräknar utredningen ett personalbehov av fyra konsulenter samt biträdespersonal.

UHÄ och LUP-nämnden ställer sig tveksamma till utredningens förslag till fördelning av handläggningsresurser på lokal nivå. De menar att en bättre anpassning till de reella behoven sker om resurser motsvarande fyra personår fördelas på de elva största högskoleenheterna. Övriga högskoleenheter som saknar utbyggd förvaltning skulle tilldelas resurser motsvarande ett personår och då placerade vid UHÄ. För de centrala uppgifterna vid UHÄ har dessa instanser bedömt att det fordras handläggarresurser motsvarande fyra personår.

Ett antal såväl större som mindre högskoleenheter har i sina yttranden betonat vikten av att direkta resursförstärkningar sker lokalt för beredning av lokal- och utrustningsärenden.

För riksdagens information vill jag här redovisa mina bedömningar av fördelningen av erforderliga personalresurser vid genomförandet av den nya organisationen. Det ankommer på regeringen att besluta i hithörande frågor.

Jag anser att resurser motsvarande en handläggartjänst bör ställas till förfogande för de lokal- och utrustningsprogrambehov som uppkommer inom resp. högskoleregion. Tjänsterna bör organisatoriskt knytas till den största högskoleenheten inom regionen. Förhållandena i Stockholmsregionen är sådana att avsteg kan vara motiverade. Jag vill stryka under att dessa befattningshavare var och en inom sin region skall vara skyldiga att ägna erforderlig tid åt de mindre högskoleenheternas programbehov.

För att tillgodose det nödvändiga personalbehovet inom de närmaste åren avser jag, med utgångspunkt i den bedömning av byggnadsbehovet inom högskolesektorn som jag tidigare har redovisat, föreslå att ytterligare en handläggartjänst knyts till stockholmsregionen under en period av minst tre år. Det får ankomma på UHÄ att komma med förslag om högskoleanknyning av de två handläggarna och arbetsfördelning dem emellan samt att mot slutet av den angivna perioden redovisa en bedömning av det fortsatta personalbehovet.

För de arbetsuppgifter som tillkommer vid UHÄ räknar jag med personalresurser motsvarande tre handläggartjänster och en biträdestjänst.

För att trygga kontinuiteten vid handläggning av lokal- och utrustningsärenden bör i första hand personalen inom den nuvarande LUP-organisationen komma ifråga för de nya tjänsterna lokalt och centralt. I den mån den nya organisationsformen inte kan tillgodose LUP-personalens önskemål om arbetstillfällen förutsätter jag att denna övergångsvis bereds fortsatt statlig anställning och då företrädesvis vid högskoleenhet, UUH, UHÄ eller byggnadsstyrelsen. Jag vill i sammanhanget erinra om de bestämmelser som meddelades när UHÄ och regionstyrelserna inrättades och som avsåg personal vid bl. a. dåvarande universitetskanslersämbetet och nämnden för socionomutbildning.

Sekretariatsuppgifterna vid LUP-kommittén för jordbrukets högskolor fullgörs i dag av flera personer på deltid och inom ramen för tjänster vid andra myndigheter. Utredningen föreslår att en tjänst inrättas för lokal- och utrustningsplaneringen vid Sveriges lantbruksuniversitet i samband med övergången till den nya organisation som jag tidigare har förordat. Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet bedömer jag en handläggartjänst erforderlig för beredning av lokal- och utrustningsärenden vid Sveriges lantbruksuniversitet, statens veterinärmedicinska anstalt, statens maskinprovningar och statens lantbrukskemiska laboratorium.

Lokal- och utrustningsprogramdelegationen vid statens kulturråd svarar för planering av lokaler och utrustning vid i första hand Operan, Dramaten och de statliga museerna. Delegationen har i dag vissa personella resurser gemensamma med LUP-nämndens sekretariat. Inför förestående omorganisation av lokal- och utrustningsplanering har jag i mina anslagsberäkningar i 1979 års budgetproposition beaktat behovet av ökade resurser för delegationen så att denna efter den 1 juli 1979 kan fungera självständigt.

2.10 Genomförande

Jag har i tidigare sammanhang (prop. 1977/78: 106 s. 8) redovisat min avsikt att den nya organisationen för lokal- och utrustningsplanering och nya riktlinjer för handläggning av dessa frågor skulle kunna genomföras den 1 januari 1979. Beredningsarbetet har emellertid inte kunnat bedrivas i sådan takt att detta har varit möjligt. Jag förordar nu att den förändrade organisationen träder i kraft den 1 juli 1979.

De organisatoriska förändringar jag här har föreslagit kan i huvudsak genomföras inom ramen för nuvarande resurser för motsvarande ändamål. Kostnaderna för den nuvarande LUP-organisationen bestrids f. n. från anslaget Kommittéer m. m. under nionde huvudtiteln. Medel för den nya organisationen bör emellertid anvisas över anslag som högskolemyndigheterna disponerar. Inrättandet av de tjänster som jag tidigare har förordat skall föregås av sedvanliga förhandlingar. Jag utgår från att dessa är

slutförda i sådan tid att tjänsterna kan inrättas den 1 juli 1979. Jag avser att föreslå regeringen att uppdra åt UHÄ att inkomma med förslag till fördelning av medel för den nya organisationen på berörda anslag. Jag förordar att medel motsvarande högst 1,6 milj. kr. övergångsvis får utgå från det under nionde huvudtiteln upptagna reservationsanslaget Kommittéer för verksamheten under budgetåret 1979/80.

Enligt vad jag erfarit har chefen för jordbruksdepartementet i sin beräkning av anslagen i 1979 års budgetproposition beaktat behovet av resurser för handläggning av lokal- och utrustningsfrågor vid Sveriges lantbruksuniversitet.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

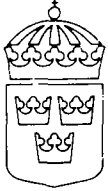
att bemyndiga regeringen att vidta de åtgärder som erfordras för att avveckla nuvarande kommittéorganisation för lokal- och utrustningsplanering

att godkänna de riktlinjer för lokal- och utrustningsplaneringen för statliga högskoleenheter som jag har förordat

samt att bemyndiga regeringen att disponera högst 1 600 000 kr. från nionde huvudtitelns anslag Kommittéer m. m. för att budgetåret 1979/80 bestrida kostnaderna för den förordade organisationen för lokal- och utrustningsplanering.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

UTBILDNINGS-
DEPARTEMENTET

Bilaga 1

Lokaler och utrustning för högskolan

Organisation och handläggning

Betänkande av LUP-utredningen

Ds U 1977:7

Prop. 1978/79: 92

Till statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet

Genom beslut den 1 juli 1975 tillkallade chefen för utbildningsdepartementet dåvarande överdirektören Lennart Rydback att som sakkunnig utreda LUP-organisationen m.m. I samma beslut förordnades revisionsdirektören Per Eskilsson till expert.

Numera byråchefen Leif Lindfors förordnades från den 29 oktober 1975 till sekreterare i utredningen. Numera avdelningsdirektören Ulf Fornstedt förordnades från den 9 augusti 1976 till sekreterare och från samma tidpunkt förordnades Lindfors till expert. Utredningen har arbetat under namnet LUP-utredningen.

Utredningen överlämnar betänkandet Lokaler och utrustning för högskolan. Utredningsuppdraget är härmed slutfört.

Stockholm den 16 maj 1977

Lennart Rydback

/Ulf Fornstedt

<u>INNEHÅLL</u>		Sid
DEFINITIONER		9
FÖRKORTNINGAR		11
SAMMANFATTNING		13
1	DIREKTIV M.M.	19
1.1	Direktiv	19
1.2	Utredningens avgränsning	20
1.3	Arbetets uppläggning och genomförande	20
2	NUVARANDE ORGANISATION	22
2.1	LUP-organisationen inom utbildnings- departementets område	22
2.1.1	Historik	22
2.1.2	LUP-organisationens uppbyggnad och verksamhetsområde	23
2.1.3	LUP-kommittéernas verksamhet	25
2.1.4	LUP-nämndens verksamhet	30
2.1.5	LUP-sekretariatet	32
2.1.6	Expertgrupper	33
2.1.7	Verksamhetens omfattning, Kostnader	36
2.2	LUP-kommittén för jordbrukets högskolor	37
2.3	Byggnadsstyrelsen	39
2.3.1	Uppgifter och organisation	39
2.3.2	Handläggning av projekt för högre utbild- ning och forskning	42
2.4	Utrustningsnämnden för universitet och högskolor (UUH)	44
3	ANDRA ORGANISATIONSFORMER FÖR LOKAL- OCH UTRUSTNINGSPROGRAMMERING	46
3.1	Inom universitets- och högskoleområdet	46
3.1.1	Inledning	46
3.1.2	Universitetsrestaurangkommittén	46
3.1.3	Studentkårlokaler	47
3.1.4	Lärarytbildningsområdet	48
3.1.5	Högskolor utanför LUP-organisationen	48

3.2	Andra statliga områden	49
3.2.1	Allmänt	49
3.2.2	Statens kulturråds LUP-delegation	49
3.2.3	Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad (NUU)	50
3.2.4	Kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande	50
4	VISSA BETYDELSEFULLA GRUNDER FÖR UTRÄDNING- ARBETET	52
4.1	Bakgrund till utredningsuppdraget	52
4.2	Den nya högskolan	56
4.3	Medbestämmandelagen	60
4.4	Arbetskyddslagen m.fl. arbetsmiljö- bestämmelser	61
4.5	Den framtida omfattningen av programarbetet	63
5	UTVÄRDERING AV LOKAL- OCH PROGRAMARBETET	64
5.1	Inledning - metoder för utvärdering	64
5.2	Objektstudierna	65
5.2.1	Vilka objekt och varför - arbetsmetodik	65
5.2.2	Sammanfattning	66
5.3	Allmänna synpunkter på LUP-organisationen	68
5.3.1	Inledning	68
5.3.2	Ansvar för programmering av lokaler	69
5.3.3	LUP-organisationen	69
5.3.4	Handläggningsordningen	70
5.3.5	Uppdelningen på lokaler - utrustning - inredning	71
5.3.6	Inredningsfrågor	71
5.3.7	Ersättnings- och kompletteringsanskaffning av utrustning och inredning	72
5.3.8	Kontinuiteten	72
5.3.9	Medbestämmande	73
5.3.10	Samarbetet inom lokal- och utrustnings- området	75
5.3.11	Övriga frågor	77
5.4	Utvärderingens resultat	78

	Sid	
6	UTREDNINGENS ÖVERVÄGANDEN OCH FÖRSLAG	82
6.1	Allmänna synpunkter	82
6.2	Freclisering av utredningens område	85
6.3	Lokalplanering och prioritering inom den nya högskolan	86
6.4	Handläggning av lokal- och utrustningsärenden	91
6.5	Ersättnings- och kompletteringsanskaffning av utrustning och inredning	100
6.5.1	Inledning	100
6.5.2	Utrustning	101
6.5.3	Inredning	103
6.6	Expertgrupper	104
6.7	Information och utbildning	105
6.8	Kansliorganisation och personal	106
6.8.1	U 68 om organisation och personal	106
6.8.2	Utredningens förslag	107
6.9	Lokal- och utrustningsärenden inom jordbrukets högskolor	111
6.10	Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad (NUU)	111
7	KOSTNADSBERÄKNING OCH GENOMFÖRANDE	113
7.1	Kostnadsberäkning	113
7.1.1	UHÄ och högskoleenheter	113
7.1.2	Sveriges lantbruksuniversitet	113
7.1.3	Byggnadsstyrelsen och UUH	114
7.2	Genomförande	114

Bilagor

Bilaga 1	Kontakter under utredningsarbetet
Bilaga 2	Behandlingsgång m.m. för de byggnadsobjekt som LUP-utredningen har granskat
Bilaga 3	Prioriteringslista 1977-01-31 för byggnadsobjekt vid universiteten och högskolorna
Bilaga 4	Planeringsläget för byggnadsärenden 1977-04-01
Bilaga 5	Pågående och planerat lokalprogramarbete inom LUP-kommittéerna 1977-05-01

DEFINITIONER

BRUKARE	de som använder en viss lokal (anställda, studerande etc.)
BYGGHANDLINGAR	detaljerade ritningar och andra handlingar som ligger till grund för produktion
BYGGNADSPROGRAM	principförslag till lösning av ett lokalbehov i ny- eller ombyggnad innefattande lokalprogram samt uppskattning av kostnader och tidsåtgång
BYGGUPPDRAG	ges av regeringen till byggnadsstyrelsen som regel på grundval av systemhandlingar
LOKALPROGRAM	en beräkning av lokalbehovet för en verksamhet i regel omfattande verksamhetsbeskrivning, dimensioneringsunderlag, lokalförteckning, funktionssamband och speciella krav på lokalerna
NYTTJARE	myndighet, läroanstalt e.d. till vilken lokalen är upplåten
PROGRAMMYTA	i lokalprogram angivna utrymmen för arbete, personal och förvaring. Primär programyta avser utrymmen för den direkta verksamheten (tjänsterum, laboratorier etc.). Sekundär programyta avser biutrymmen som t.ex. kapprum, skyddsrum, vilrum, pentry
PROJEKTERING	sammanfattande benämning på de delar av lokalproduktionsprocessen som ligger mellan byggnadsprogram och bygghandlingar
PROJEKTERINGSUPPDRAG	ges av regeringen till byggnadsstyrelsen efter framlagt byggnadsprogram
SYSTEMHANDLINGAR (förslagshandlingar)	ritningar och beskrivning över ett byggnadsprojekt som redovisar byggnadsutformning, materialval, rumsdisposition, försörjning m.m.
UTRUSTNINGSPROGRAM	en beskrivning av utrustningsbehovet för en verksamhet mot bakgrund av bl.a. dess omfattning, inriktning och lokaler samt dessutom förslag till kostnadsram

FÖRKORTNINGAR

JoU	jordbruksutskottet
KrU	kulturutskottet
LUP-	lokal- och utrustningsprogram-
NUU	nämnden för undervisningsjukhusens utbyggnad
RRV	riksrevisionsverket
SACO/SR	samarbetsorganisationen SACO/SR
SFS	Sveriges Förenade studentkårer
SU	statsutskottet
SÖ	skolöverstyrelsen
TCO	Tjänstemännens centralorganisation
U 68	1968 års utbildningsutredning
Ubu	utbildningsutskottet
UHÄ	universitets- och högskoleämbetet
UKÄ	universitetskanslersämbetet
UUH	utrustningsnämnden för universitet och högskolor

SAMMANFATTNING

Kapitel 1

Vid anskaffande av nya lokaler inom den civila statsförvaltningen svarar byggnadsstyrelsen regelmässigt för upprättande av lokalprogram samt projektering, byggande och inredning. När det gäller universitet och högskolor ligger emellertid ansvaret för upprättande av lokalprogram på särskilda lokal- och utrustningsprogramkommittéer (LUP-kommittéer), en för varje universitetsort. Vidare finns en LUP-kommitté för jordbrukets högskolor. För samordning av kommittéernas arbete har inrättats en särskild samarbetsnämnd (LUP-nämnden).

Förevarande utredning (LUP-utredningen) har i uppdrag att göra en utvärdering av LUP-organisationen och att lägga fram förslag om hur uppgifter motsvarande dem som f.n. fullgörs av LUP-kommittéerna och LUP-nämnden skall organiseras i den nya högskolan, som beslutats vid 1975 års riksdag.

Utredningen har emellertid ansett sig böra behandla inte bara lokal- och utrustningsprogrameringen utan hela den process för anskaffning av lokaler och utrustning i vilken programmeringen är ett led.

Kapitel 2

LUP-organisationens verksamhetsområde omfattar f.n. - med några få undantag - universitet och högskolor under utbildnings- och jordbruksdepartementen. LUP-kommittéernas huvudsakliga arbetsuppgifter - utöver upprättande av lokal- och utrustningsprogram - gäller ersättnings- och kompletteringsanskaffning av inredning och utrustning samt prövning av lokalbehov vid förhyrningar. LUP-nämnden behandlar i huvudsak norm- och principfrågor, prioritering av byggnadsobjekt samt fördelning av medel för inredning och utrustning. Inom LUP-organisationen finns också ett för nämnden och kommittéerna gemensamt sekretariat samt expertgrupper. LUP-organisationen har ett nära samarbete med

UHÄ, byggnadsstyrelsen och UOH, vilka också - jämte statskontoret - har företrädare i nämnden och kommittéerna. Även universitet och högskolor samt personal och studerande är representerade i dessa organ.

Kapitel 3

Som underlag för sina överväganden har utredningen studerat andra organisationsformer för lokal- och utrustningsprogrammering inom den civila statsförvaltningen.

Kapitel 4

Utredningen har enligt direktiven vid utformningen av sina förslag byggt på den nya högskoleorganisationen. Vidare har utredningen beaktat bl.a. lagstiftning och föreskrifter om medbestämmande, arbetarskydd och arbetsmiljö. Utredningen har också funnit det angeläget att få en uppfattning om den framtida omfattningen av byggnadsverksamheten inom den nya högskolan. Några större förändringar synes inte vara att vänta.

Kapitel 5

Utredningens utvärdering av LUF-organisationen grundar sig på dels studier av olika byggnadsprojekt som lokalprogrammerats av LUF-kommittéer eller byggnadsstyrelsen, dels överläggningar och intervjuer med olika medverkande och andra intressenter.

Utvärderingen ger enligt utredningens bedömning till resultat att LUF-organisationen gjort en betydelsefull insats under en period av stark expansion av universitets- och högskoleväsendet och att organisationen väl fyllt sin uppgift. Den nära anknytningen till universitet och högskolor har inneburit att funktionskraven kunnat göra sig gällande i programarbetet och att lokalbrukarna haft förtroende för detta arbete. Företrädare för anställda och studerande har dock haft svårt att i detalj följa programarbetet.

Kapitel 6

Trots det positiva resultatet av utvärderingen anser utredningen att LUP-organisationen bör upphöra. Huvudskälet för detta är att frågor om lokaler, inredning och utrustning bör handläggas i samma ordning som gäller för övriga resurser inom den nya högskolan. Byggnadsverksamheten inom högskoleväsendet har en sådan omfattning och ställer i stor utsträckning så speciella krav på lokaler att högskolan bör ha resurser och egen kompetens för bl.a. programarbete. Utredningen föreslår sålunda att planering och prioritering av lokaler integreras med övrig resursplanering för högre utbildning och forskning på olika nivåer. Varje högskolestyrelse bör inom sitt område i samråd med byggnadsstyrelsen svara för planering, prioritering och disposition av lokaler. Vid behov bör samråd ske med övriga högskoleenheter på orten.

Högskolestyrelsen sammanställer och prioriterar lokal-, utrustnings- och inredningsbehoven i samband med den årliga petitan. Efter yttrande av vederbörande regionstyrelse gör UHÄ en riksprioritering och lämnar en plan för den framtida byggnads- och utrustningsverksamheten till regeringen. Byggnadsstyrelsen och UUH beräknar i sina resp. petita medel för projekt för vilka kostnader börjar löpa det aktuella petita-budgetåret.

Utredningens förslag innebär att UHÄ kommer att lämna en på utbildnings- och forskningspolitiska överväganden grundad redovisning av de samlade behoven av lokaler, inredning och utrustning för högre utbildning och forskning. Genom att behoven redovisas samlat i petita kan de totala behoven för högskoleväsendet bedömas i ett sammanhang. Statsmakterna bör därför kunna fastställa ortsvisa investeringsramar för byggnadsverksamheten.

Beträffande handläggningen av lokal- och utrustningsärenden inom högskolan anser utredningen att det kan vara lämpligt att högskolestyrelsen har ett permanent beredningsorgan för lokal- och utrustningsfrågor. För större byggnadsprojekt kan behövas särskilda arbetsgrupper. I samtliga organ bör företrädare för bl.a. lokalbrukarna ingå och byggnadsstyrelsen och UUH bör utse särskilda kontaktpersoner. För sekreterare-

uppgifter i beredningsorgan och arbetsgrupper bör de större högskoleenheterna ha egna tjänstemän som kan medverka i programarbetet. Vid UHÄ bör finnas konsulenter i lokalprogramfrågor m.m. som kan biträda de olika enheterna alltefter behov. Utredningen beräknar personalbehovet till fem handläggare vid högskoleförvaltningarna samt fyra handläggare och biträdespersonal vid UHÄ. Totalt motsvarar detta i stort sett personalen vid det nuvarande UUP-sekretariatet.

Till grund för den första prövningen av ett större lokalärende bör ligga verksamhetsbeskrivning, ramprogram och kostnadsberäkning. Dessa tre handlingar bör vara av sådan kvalitet att de kan ligga till grund för högskolemyndigheternas prövning och statsmakternas beslut om investeringar i lokaler, inredning och utrustning. Förslag som utarbetats inom högskoleenheter i samarbete med byggnadsstyrelsen och UUH prövas av högskolestyrelsen. Efter yttrande av regionstyrelsen granskar UHÄ inriktning, omfattning och lokalisering för förslaget och överlämnar det till regeringen, som i förekommande fall lämnar förslag till riksdagen. Riksdagen får härmed på ett tidigare stadium än f.n. ta ställning till ett byggärendes inriktning, omfattning och kostnader. Om riksdagen godkänner en ramkostnad för projektet, behöver riksdagen inte pröva projektet ytterligare.

Regeringen uppdrar åt byggnadsstyrelsen att fullfölja projektet dvs. programmera, projektera, bygga och inreda inom den fastställda ramkostnaden. Åt UUH uppdras att utrusta projektet. Lokalprogrammet skall godkännas av högskolestyrelsen. När byggnadsstyrelsen färdigställt bygghandlingar begär verket bygguppdrag hos regeringen. Genom systemet med ramkostnad kan byggprocessen påskyndas.

Med den föreslagna handläggningsordningen kan även i fortsättningen enskilda byggnadsprojekt successivt färdigställas och beslutas varvid den av UHÄ gjorda prioriteringen bör beaktas.

Även handläggningen av ersättnings- och kompletteringsanskaffningen av utrustning bör anpassas till den nya högskoleorganisationen. Högskoleenheterna bör ta upp medelsbehovet i petita och UHÄ sammanställer behoven och lämnar förslag i sin petita.

Medel bör anvisas i form av en särskild kostnadsram inom en utrustningsplan och UHÄ bör liksom hittills fördela medel på högskoleenheter. Ett av UHÄ i år prövat system med mer schablonmässig fördelning av medel på högskoleenheter bör därvid utvecklas vidare.

Byggnadsstyrelsen föreslås få ansvaret för ersättningsanskaffning av all inredning varigenom endast en central myndighet handlägger inredningsfrågor för högskoleområdet. För petita och fördelning av inredningsramen skall i tillämpliga delar gälla detsamma som beträffande utrustningsanskaffningen.

Utredningen anser att det även i fortsättningen bör finnas centrala expertgrupper för särskilda lokal- och utrustningsfrågor och att dessa grupper bör vara knutna till UHÄ. Utredningen har funnit att behovet av information och utbildning är stort bland brukare och andra som förväntas göra en aktiv insats i planering av anskaffning av lokaler, inredning och utrustning. UHÄ, byggnadsstyrelsen och UWH bör därför vidtaga åtgärder inom detta område.

Förslagen om organisation och handläggning av lokal- och utrustningsarbetet inom utbildningsdepartementets del av högskoleområdet bör i allt väsentligt kunna gälla även för jordbrukets högskolor. Styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet bör svara för de uppgifter som föreslås för regionstyrelse och UHÄ. LUP-kommittén för jordbrukets högskolor bör därvid upphöra och en tjänst för en handläggare med programuppgifter bör inrättas vid universitetet.

Kapitel 7

Ett införande av den nya organisationen medför endast en begränsad kostnadsökning. Den nya organisationen föreslås efter förslag till och beslut av riksdagen under våren 1978, träda i kraft den 1 juli 1978. Den nya handläggningsordningen införes successivt även beträffande påbörjade lokalprojekt om detta inte medför fördröjning. Systemen med ramkostnad och investeringsramar bör införas snarast möjligt.

1 DIREKTIV M.M.

1.1 Direktiv

I anförande till statsrådsprotokollet den 29 maj 1975 gav chefen för utbildningsdepartementet följande direktiv för översyn av LUP-organisationen:

Med anledning av riksdagens beslut angående universitetens och högskolornas organisation och förvaltning m.m. (prop. 1964:50, SU 119, rskr 293) tillkallade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet år 1964 ett antal lokal- och utrustningsprogramkommittéer (LUP-kommittéer) för de olika universitets- och högskoleorterna. På motsvarande sätt har senare tillkallats en särskild LUP-kommitté för jordbrukets högskolor. För att samordna de olika kommittéernas verksamhet tillkallades redan från början en samarbetsnämnd för LUP-kommittéerna (LUP-nämnden). Kommittéernas uppgifter har successivt vidgats så att de numera omfattar flertalet högskolor inom utbildnings- och jordbruksdepartementens verksamhetsområden med undantag av dels lärarhögskolorna, där skolöverstyrelsen har programansvaret, dels flertalet av högskolorna inom kulturområdet, för vilka byggnadsstyrelsen upprättar lokalprogram.

Som jag redovisat i prop. 1975:9 (s. 543) föreslog 1968 års utbildningsutredning (U 68) att LUP-kommittéerna skulle inordnas i den av utredningen förordade lokala högskoleorganisationen. Vidare skulle det av U 68 föreslagna universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) överta de centrala samordningsuppgifter som f.n. ankommer på LUP-nämnden.

I yttranden över U 68:s förslag från statskontoret, riksrevisionsverket och byggnadsstyrelsen förordades ytterligare överväganden i dessa frågor. Mot bakgrund av de nämnda remissyttrandena anförde jag i propositionen att LUP-organisationen borde utvärderas, innan ställning tas till den framtida organisationen för högskolans planering i denna del. En sakkunnig bör nu tillkallas för att göra en sådan utvärdering samt pröva vilka förändringar den kan ge anledning till.

Den sakkunnige bör med utgångspunkt i dels den nuvarande LUP-organisationen och erfarenheterna av den, dels de synpunkter i hit hörande frågor som anförts i yttrandena över U 68:s förslag, lägga fram förslag om hur uppgifter motsvarande dem som f.n. fullgörs av LUP-kommittéerna och LUP-nämnden skall organiseras för den framtida högskolan. Övervägandena bör härvid utgå från att samma principer för lokal- och utrustningsplaneringen skall gälla för den statliga delen av högskolan och att dessa principer skall vara anpassade till den nya organisation för högskolan som statsmakterna fattat beslut om (prop. 1975:9, UbU 1975:17, rskr 1975:179).

Den sakkunnige bör samråda med den centrala organisationskommittén för högskolereformen samt bedriva sitt arbete i kontakt med berörda myndigheter samt personal- och studerandeorganisationer, främst de som f.n. är företrädare i LUP-kommittéerna. Arbetet bör bedrivas skyndsamt och förslag avges senast den 1 oktober 1977.

1.2 Utredningens avgränsning

Enligt direktiven för den sakkunnige - som antagit benämningen LUP-utredningen - skall utredningen lägga fram förslag om hur uppgifter motsvarande dem som f.n. fullgörs av LUP-kommittéerna och LUP-nämnden skall organiseras för den framtida högskolan. Därav följer att statens kulturråds LUP-delegation i huvudsak inte berörs av utredningens uppdrag.

Planering och programarbete för restaurangverksamhet inom högskoleområdet handhas f.n. av en särskild kommitté - universitetsrestaurangkommittén (U 1970:46) som även skall lämna förslag om framtida handläggningsordning i fråga om lokal- och utrustningsplanering av universitetsrestauranger. Kommitténs verksamhetsområde berörs inte i direktiven för LUP-utredningen och har inte tagits upp till behandling av utredningen.

Inom LUP-organisationens verksamhetsområde faller i princip endast den del av bygg- och utrustningsprocessen som avser upprättande av lokal- och utrustningsprogram. Utredningen anser emellertid att arbetet med lokal- och utrustningsprogrammering för nya lokaler inte är och inte heller bör ses som en isolerad uppgift utan som ett led i en process alltifrån en första beskrivning av vilken verksamhet som skall bedrivas i de nya lokalerna t.o.m. den tidpunkt då dessa tas i bruk. Utredningen har därför i sina förslag behandlat samtliga led i denna process. Däremot har utredningen inte ansett sig ha att behandla organisationen för fastighetstjänst samt underhåll och reparationer av lokaler.

1.3 Arbetets uppläggning och genomförande

Utredningen inledde utvärderingen av den nuvarande LUP-organisationen med att studera arbetet med lokal- och utrustnings-

program. Samtidigt som enskilda byggnadsobjekt studerades inhämtade utredningen genom intervjuer och överläggningar erfarenheter av den nuvarande LUP-organisationen från ett stort antal myndigheter och organisationer m.fl. Dessa finns förtecknade i bil. 1.

På grundval av resultaten av dessa objektstudier och tillhörande intervjuer och överläggningar har utredningen i kap. 5 - efter en redovisning av de studerade objekten (bil. 2) och synpunkter kring dessa - dragit sina egna slutsatser om den nuvarande LUP-organisationen m.m. Mot bakgrund av den genomförda utvärderingens resultat och de vid överläggningar och intervjuer framförda synpunkterna på den framtida organisationen utarbetade utredningen en diskussionspromemoria. Med denna som underlag hade utredningen förnyade överläggningar med LUP-nämndens sekretariat, vissa centrala myndigheter, personal- och studerandeorganisationer, ledningarna för de större läroanstalterna samt företrädare från några av de större nya högskoleorterna. Därefter har utredningen utarbetat det slutliga förslaget till framtida organisation för handläggning av lokal- och utrustningsfrågor inom högskoleväsendet (kap. 6) samt beräknat kostnader för densamma (kap. 7).

2 NUVARANDE ORGANISATION

2.1 LUP-organisationen inom utbildningsdepartementets
område

2.1.1 Historik

Före år 1964 hade byggnadsstyrelsen i princip ansvaret för lokalplaneringen vid universitet och högskolor. Liksom inom den civila statsförvaltningen i övrigt upprättade byggnadsstyrelsen lokalprogram och redovisade byggnadsprogram för dåvarande Kungl. Maj:t. För större utbyggnadsprojekt hade dock tillkallats ett antal programkommittéer. Som exempel på sådana kommittéer kan nämnas organisationskommittén för teknisk högskola i Lund, Frescatikommittén och programkommittén för Uppsala humanistiska fakultet. I dessa kommittéer ingick bl.a. företrädare för dåvarande finans- och ecklesiastikdepartementen, berörda läroanstalter samt för byggnadsstyrelsen. Programkommittéerna upprättade lokalprogram som överlämnades till byggnadsstyrelsen.

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor (UUH) hade t.o.m. budgetåret 1963/64 ansvaret för planering och upphandling av såväl inredning som utrustning. I planeringsarbetet ingick att upprätta inrednings- och utrustningsprogram.

I prop. 1964:50 angående universitetens och högskolornas organisation och förvaltning m.m. föreslog ecklesiastikministern mot bakgrund av det mycket omfattande utbyggnadsprogram för universitet och högskolor som fastställdes av 1963 års riksdag att såväl lokal- som utrustningsprogramarbetet skulle anförtros åt en lokal- och utrustningsprogramkommitté för var och en av universitetsorterna. Dessa kommittéers uppgift borde vara att inom ramen för av statmakerna godtagna program för verksamhetens utbyggnad utarbeta lokal- och utrustningsprogram för samtliga läroanstalter i ifrågavarande universitetsort. Särskild vikt lades vid att lokala representanter för universitet och högskolor skulle ingå i kommittéerna. I dessa skulle även ingå representanter för byggnadsstyrelsen och UUH samt för den centrala universitets/högskoleledningen dvs. universi-

tetskanslersämbetet (UKÄ). Vidare föreslogs att planeringen och upphandlingen av inredning fr.o.m. budgetåret 1964/65 skulle överföras till byggnadsstyrelsen. Riksdagen hade ingen erinran mot förslagen (SU 1964:119, rskr 1964:293).

2.1.2 LUP-organisationens uppbyggnad och verksamhetsområde

Kungl. Maj:t tillkallade den 29 juni 1964 LUP-kommittéer för dåvarande universitetsorter nämligen Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå. LUP-kommittén för Linköping tillkallades den 1 juli 1970. LUP-kommittéernas verksamhetsområden omfattade från början universiteten, de tekniska högskolorna, karolinska medikokirurgiska institutet, socialhögskolorna samt dåvarande handelshögskolan i Göteborg och farmaceutiska institutet. Verksamhetsområdena har successivt vidgats. Sålunda uppdrog regeringen den 27 februari 1975 åt LUP-kommittéerna för Lund, Göteborg och Stockholm att svara för lokal- och utrustningsplanering för musikhögskolorna. Vidare uppdrog regeringen den 16 september 1976 åt LUP-kommittéerna att - i avvaktan på slutförandet av utredningen om LUP-organisationen m.m. - inom sina resp. områden övergångsvis fr.o.m. den 1 oktober 1976 svara för lokal- och utrustningsplanering för lärarhögskolorna, förskoleseminarierna, seminarierna för huslig utbildning, slöjdläroseminariet och statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor.

Härutöver har vederbörande kommittéer fått lokal- och utrustningsprogramansvar för gymnastik- och idrottshögskolorna och för bibliotekshögskolan i Borås.

Vad angår LUP-kommittéernas sammansättning ingick från början i varje kommitté representanter för byggnadsstyrelsen, UUH, UKÄ, statskontoret och berörda läroanstalter. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 10 juli 1969 kompletterades kommittéerna med en representant vardera för de anställda och de studerande. Dessa utses av regeringen efter förslag av arbetstagarorganisationerna resp. av SFS och berörda studentkårer. Fr.o.m. budgetåret 1971/72 ingår i LUP-kommittéerna för Uppsala, Lund och Göteborg även en representant för de studerande vid universitetsfilialerna i resp. Örebro,

Växjö och Karlstad. Representanten för universitetet på orten är i regel ordförande i vederbörande kommitté. Dessutom är LUP-organisationens tf.huvudsekreterare adjungerad ledamot i LUP-kommittéerna för Uppsala, Lund och Stockholm och en biträdande sekreterare är adjungerad ledamot i LUP-kommittéerna för Göteborg, Umeå och Linköping.

I de den 29 juni 1964 meddelade direktiven framhölls att det är av central betydelse för arbetet med lokal- och utrustningsprogrammen att ett nära samarbete mellan LUP-kommittéerna etableras. För detta ändamål inrättades en särskild samarbetsnämnd (LUP-nämnden). Numera ingår i LUP-nämnden universitetskanslern (ordförande), ordförandena i de sex LUP-kommittéerna, ordföranden i LUP-kommittén för jordbrukets högskolor, en representant för vardera byggnadsstyrelsen, UUH och Sveriges förenade studentkårer (SFS) samt en representant för de anställda vid universitet och högskolor.

Enligt direktiven har vidare upprättats ett för samtliga kommittéer gemensamt sekretariat som leds av en huvudsekreterare. Sekreteraresurserna är i princip rörliga men arbetet är dock ordnat så att till viss kommitté eller vissa kommittéer företrädesvis är knuten viss sekreterare. Sekreterarna har även vissa centrala arbetsuppgifter inom sekretariatet.

Vid sekretariatet är f.n. elva personer anställda, nämligen huvudsekreteraren, åtta biträdande sekreterare (varav två med deltids-tjänstgöring), en assistent, en kansliskrivare och en kontorist (deltid). Till sekretariatet räknas också två personer som utan tjänstledighet från sina ordinarie befattningar fullgör olika göromål. En av dessa är tillkallad som biträdande sekreterare, den andre som expert. Huvudsekreteraren är sedan den 1 januari 1977 tjänstledig varvid en av de biträdande sekreterarna förordnats som chef för sekretariatet (kanslichef).

I anslutning till LUP-nämnden har inrättats vissa expertgrupper av såväl tillfällig som permanent art. Gruppernas uppgift är att biträda kommittéerna vid programmering av såväl lokaler som utrustning. Enligt särskilt beslut skall expertgrupperna även biträda

kulturrådets LUP-delegation. F.n. finns fyra permanenta och två tillfälliga expertgrupper. Dessutom finns en samarbetsgrupp för datafrågor. Expertgruppernas sammansättning varierar efter verksamhetsrådets art. En tjänsteman från UUH ingår dock i samtliga permanenta grupper. Även universitets- och högskoleväsendet är representerat i dessa grupper.

2.1.3 LUP-kommittéernas verksamhet

Av kommittéernas direktiv framgår att de skall för verksamhetens utbyggnad vid berörda universitet och högskolor utarbeta lokalprogram och utrustningsprogram, de senare även innefattande kostnadsramar. Kommittéerna skall därvid utgå från av statsmakterna godtagna program för verksamhetens utbyggnad. Därjämte bör de beakta den verksamhet, som finansieras av forskningsråd och därmed jämförliga organ. Vidare bör kommittéerna utreda de lokal- och utrustningsbehov som kan föranledas av förslag från vederbörande lokala eller centrala universitets- och högskolemyndigheter. Programarbetet bör avse både lokaler och utrustning för bl.a. undervisning, forskning och förvaltning samt serviceanordningar, däremot inte studentkårlokaler.

Kommittéerna bör i sitt arbete särskilt beakta möjligheterna till ett effektivt och flexibelt utnyttjande av lokal- och utrustningsresurser. Ett sambruk av resurserna mellan läroanstalter, fakultete och institutioner bör i största möjliga utsträckning eftersträvas. Syftet med att organisera en kommitté för var och en av universitets- och högskoleorterna var bl.a. att i största möjliga utsträckning kunna tillvarata föreliggande möjligheter till gemensamt utnyttjande två eller flera läroanstalter eller fakulteter emellan av lokaler och utrustning.

I programarbetet bör särskilt övervägas sådana lösningar som leder till att å ena sidan lokaler för lägre utbildning och å andra lokaler för högre utbildning och forskning hålls samman, allt i den mån så befinns lämpligt.

Sedan kommittéerna inrättades har deras arbetsuppgifter successivt utvidgats. F.n. är deras viktigaste arbetsområden

- . lokalprogram
- . utrustningsprogram
- . ersättningsanskaffning av inredning och utrustning
- . prövning av lokalbehov vid förhyrningar
- . remisser m.m.
- . informationsutbyte.

I det följande lämnar utredningen en kortfattad redogörelse för LUP-kommittéernas verksamhet inom angivna områden.

Lokalprogram

Ett lokalprogram kan initieras på olika sätt. Regeringen kan uppdra åt en LUP-kommitté att utarbeta program för viss verksamhet. Vidare kan den berörda institutionen, högskolan eller universitetet anhålla hos LUP-kommittén att ett program skall utarbetas. Även byggnadsstyrelsen kan framföra att ett lokalprogramarbete bör påbörjas. Slutligen kan en kommitté själv besluta att ett lokalprogram skall upprättas. Ofta är det fråga om lokalprogram för om- eller tillbyggnad av lokaler som tas i anspråk för ett nytt ändamål.

Såsom riktlinjer för programarbetet har framför allt tjänat 1963 års universitets- och högskolekommittés betänkanden (SOU 1965:11 och 12) Utbyggnaden av universitet och högskolor samt prop. 1965:141 angående utbyggnaden av universitet och högskolor. Ramen för utbyggnaden av universitet och högskolor beslöts av riksdagen i december 1965 på grundval av denna proposition. Grunden för kommittéernas arbete med lokalprogram har varit de normer och anvisningar som utarbetades av 1963 års universitets- och högskolekommitté.

Innan det egentliga programarbetet inleds fastställer kommittén i vissa fall en ram uttryckt i m^2 för programmet. En ramarea kan också undantagsvis ha getts genom beslut av regeringen. En annan

planeringsförutsättning är de av regeringen fastställda ytramarna för icke-laborativa ämnen. Vid arbetet med större lokalprogram till- sätter kommittén ofta en arbetsgrupp med företrädare för brukarna och eventuellt byggnadsstyrelsen eller annan myndighet. Vid mindre omfattande program bearbetas programunderlaget direkt av sekreta- riatet och berörd institution. I arbetet deltar om så erfordras LUP-nämndens expertgrupper som utarbetar förslag avseende speciell- la lokaler som djurhus, verkstäder, läromedelscentraler etc. Om oklarhet uppstår om verksamhetens omfattning eller inriktning kan kommittén samråda med UHÄ.

Förslaget till lokalprogram behandlas därefter i kommittén som beslutar i frågan. Kommitténs beslut är så gott som alltid enhäl- ligt. Vid kommitténs behandling av programärenden bereds ofta äm- nesföreträdare eller motsvarande möjlighet att närvara. Det av kom- mittén fastställda lokalprogrammet överlämnas till byggnadsstyrel- sen.

Kommitténs arbete med ett lokalprogram är dock i regel inte avslu- tat i och med att det överlämnats till byggnadsstyrelsen. Då rege- ringen tar ställning till det av byggnadsstyrelsen utarbetade bygg- nadsprogrammet händer det ofta att programarean skärs ned. Detta medför att programmet måste revideras, vilket ibland innebär att i stort sett hela programarbetet görs om. Även på grund av förändr- ringar i verksamheten vid berörda institutioner kan omarbetningar krävas. Byggnadsstyrelsens projektering kan ge förslag till änd- ringar i programmet, vilka behandlas av kommittén.

Som framgår av ovanstående föranleder en programrevidering ny med- verkan av kommittén, dess sekreterare samt eventuellt berörd ex- pertgrupp.

Sekreteraren och expertgruppen medverkar ofta under projekteringen. En viktig del i arbetet utgör därvid inplaneringen av byggnadspå- verkande utrustning.

Utrustningsprogram

Kommittéernas utrustningsplanering följer som en konsekvens av lokalplaneringen. Oftast sker endast en översiktlig utrustningsplanering samtidigt som lokalprogrammet upprättas genom att det i programmet anges speciella krav som den planerade utrustningen ställer på vissa lokaler. Den slutliga utrustningsprogrammeringen sker i stället samtidigt med byggnadsstyrelsens projektering.

Det vanligaste tillvägagångssättet vid utrustningsprogrammering är följande.

Sekretariatet bereder utrustningsärendena tillsammans med UUH:s representant i kommittén. Därefter får de berörda institutionerna eller motsvarande upprätta förslag till utrustningslistor. Dessa listor skall omfatta utrustning för undervisning samt basutrustning för forskning. Övrig forskningsutrustning finansieras via forskningsråd etc. LUP-nämndens expertgrupper deltar i utrustningsplaneringen om så erfordras. Även tjänstemän inom UUH deltar i utrustningsplaneringen på de områden där UUH har speciell kompetens. Då fullständigt underlag inhämtats bereder sekretariatet ärendet tillsammans med UUH:s representant och ämnesföreträdarna. Detta förslag till utrustningsprogram behandlas därefter av kommittén. UUH:s representant är i regel föredragande då kommittéerna behandlar utrustningsfrågor. Ett utrustningsprogram innehåller förslag till kostnadsram. Det av kommittén fastställda utrustningsprogrammet överlämnas till UUH som i anslagsframställning till utbildningsdepartementet lämnar förslag om dels vilka ramar som bör uppföras i regeringens utrustningsplan dels vilka anslag som erfordras. UUH prövar inte kommittéernas utrustningsprogram. Då regering och riksdag tagit ställning till förslaget till kostnadsram måste kommittén ibland åter behandla utrustningsfrågan. Om kostnadsramen skurits ner måste ställning tas till vad som skall utgå ur programmet. Om inte programmet innehåller en fullständig uppdelning av kostnadsramen på olika funktioner måste kommittén fastställa en sådan.

Ersättningsanskaffning av inredning och utrustning

I regeringens årliga utrustningsplan för lokaler vid högskoleenheterna m.m. uppförs årliga kostnadsramar benämnda Till universitetskanslersämbetets disposition, den s.k. UKÅ-ramen, fr.o.m. budgetåret 1977/78 Till universitets- och högskoleämbetets disposition (UHÅ-ramen).

Ramen utnyttjas för behov inom ämbetets förvaltningsområde vilka inte tillgodoses genom särskilda kostnadsramar, bl.a. för planmässig upprustning av föråldrad eller försliten utrustning och inredning och för kostnader som föranleds av ändrade studieplaner eller ökat utnyttjande av tekniska hjälpmedel i undervisningen samt för oförutsedda anskaffningsbehov. Ramen får även tas i anspråk för kostnader för underhåll och reparationer av mer dyrbar utrustning. Fördelningen av dessa medel sker på följande sätt.

Institutionerna lämnar sina ansökningar till läroanstaltens rektorsämbete. Rektorsämbetet överlämnar dessa med eget angelägenhetsgraderat yttrande till resp. kommitté. Materialet granskas och sammanställs inom sekretariatet som därefter tillsammans med UUH:s representant i kommittéerna gör en bedömning av medelstilldelningen för resp. läroanstalt. Nämndens expertgrupper behandlar ansökningar inom sina områden och lämnar yttranden till resp. kommitté. Beträffande ansökningar föranledda av nya kurser etc. inhämtas yttrande från UHÅ. Därefter bereder kommittén, i regel sekretariatet och UUH:s representant, ärendet i samråd med resp. rektorsämbete. Efter bearbetning och sammanställning inom sekretariatet tar kommittén ställning till behovet av ersättningsanskaffningar m.m. inom sitt ansvarsområde och överlämnar sitt förslag till LUP-nämnden. Nämnden behöver i regel inte ändra kommittéernas förslag eftersom beredningen samordnats av sekretariatet och UUH:s representant.

Framställningar om medel från den reserv som avsätts från ramen lämnas av institutionerna via resp. rektorsämbete till kommittéerna. Dessa tar ställning till behovet och överlämnar ärendet direkt till UHÅ som oftast följer förslaget.

UHÄ-ramen för innevarande budgetår uppgår till 32 milj. kr. Institutionernas ansökningar uppgick till ca 100 milj. kr, varav rektors- ämbetena hade prioriterat ansökningar till ett belopp av ca 44 milj. kr.

Budgetåret 1977/78 omfattar UHÄ-ramen alla utbildningar som ingår i den nya högskolan fr.o.m. den 1 juli 1977.

Prövning av lokalbehov för förhyrningar

Alla förhyrningsärenden som innebär utökade lokaler för viss verksamhet behandlas av kommittéerna efter framställning från resp. rektorsämbete (motsvarande). I de fall behovet anses styrkt och inte kan tillfredsställas i disponibla lokaler överlämnas ärendet, i förekommande fall med lokalprogram, till byggnadsstyrelsen.

Remisser m.m.

Remisserna avser t.ex. utbyggnadsplaner och svstembhandlingar för större byggnadsobjekt från byggnadsstyrelsen eller utredningsförslag från departementen.

Information

Kommittéerna är fora för information mellan de centrala myndigheterna och de lokala högskolorna. Byggnadsstyrelsen redovisar exempelvis planeringsläget för byggnadsärenden i kommittéerna. UUH informerar om sin verksamhet inom utrustningsområdet.

2.1.4 LUP-nämndens verksamhet

LUP-nämnden behandlar i huvudsak följande ärenden.

- . norm- och principfrågor
- . prioritering av byggnadsobjekt
- . planeringsläget avseende byggnadsobjekt

- . ersättningsanskaffning av inredning och utrustning
- . remisser
- . information

Beträffande behandlingen av dessa ärenden vill utredningen i kort-
het framhålla följande.

Norm- och principfrågor

Enligt de vid LUP-kommittéernas tillkomst meddelade direktiven in-
rättades LUP-nämnden för att åstadkomma enhetliga normer för kom-
mittéernas arbete. Arbetet med normer för lokaler eller utrustning
var tidigare en väsentlig del i nämndens verksamhet men antalet
ärenden av denna typ har minskat under de senaste åren. Förslag
till normer utarbetas ofta av tillfälliga arbetsgrupper.

Prioritering av byggnadsobjekt

LUP-nämnden har sedan år 1973 årligen fastställt prioriterings-
listor över aktuella byggnadsobjekt. Efter beredning inom sekre-
tariatet fastställer varje kommitté ordningen mellan aktuella ären-
den inom sitt ansvarsområde. Sekretariatet upprättar förslag till
gemensam prioriteringslista, som behandlas i nämnden. Listan över-
lämnas till utbildningsdepartementet och byggnadsstyrelsen för att
utgöra en del av underlaget vid handläggning av byggnadsärenden.
Den senast upprättade prioriteringslistan redovisas i bil. 3.

Planeringsläget avseende byggnadsobjekt

Sedan hösten 1975 har LUP-nämnden två gånger per år redovisat för-
ändringarna för aktuella byggnadsobjekt inom nämndens och LUP-kom-
mittéernas ansvarsområden. Den av sekretariatet upprättade samman-
ställningen över förändringarna i planeringsläget sker i form av en
specifikation av läget för olika skeden inom gällande handläggnings-
ordning med objekten fördelade ortsvis. En sammanställning över
planeringsläget den 1 april 1977 redovisas i bil. 4.

Prop. 1978/79: 92

Ersättnings- och kompletteringsanskaffning av inredning och utrustning

Fördelningen av UHÄ-ramen bereds inom kommittéerna (se ovan). Sekretariatet och UUH:s representant i kommittéerna utarbetar ett förslag till fördelning som behandlas i nämnden. Denna överlämnar sitt förslag till UHÄ, som slutligt fastställer fördelningen. UHÄ har hittills alltid följt nämndens förslag. Vid fördelningen avsätts en del - ca 1 milj. kr. - av kostnadsramen för oförutsedda ersättningsanskaffningar, föranledda av t.ex. brand, stöld eller haveri.

Remisser

Remitterande departement är i regel utbildningsdepartementet. Yttrandena bereds ofta av sekretariatet; vid viktigare remisser tillsätts arbetsgrupper inom nämnden. Ibland förekommer underremiss till kommittéerna.

Information

Nämnden är också ett forum för utbyte av information i aktuella frågor mellan UHÄ, UUH, byggnadsstyrelsen och läroanstalterna. De centrala myndigheterna informerar regelbundet om sitt pågående arbete med anknytning till LUP-organisationens verksamhetsområde och företrädarna för läroanstalterna har möjlighet att ta upp aktuella lokala problem som har allmän betydelse.

2.1.5 LUP-sekretariatet

De vid LUP-sekretariatet anställda sekreterarnas huvudsakliga uppgift är att vara sekreterare i de olika LUP-kommittéerna. Sekreterarnas arbetsinsatser växlar givetvis med erfarenhet och kunskaper. Även andra omständigheter som de aktuella byggnadsobjektens storlek och karaktär, tillgång till sekreterarekrafter inom vederbörande läroanstalt etc. påverkar LUP-sekreterarnas arbetsuppgifter och arbetsmetoder. De deltar dock regelmässigt aktivt i utarbetandet av lokalprogram och tillför programarbetet kännedom om gällande dimensioneringsnormer o.d.

Men LUP-sekreterarna har också - som tidigare antytts - centrala arbetsuppgifter. En tjänstgör således som sekreterare i LUP-nämnden. Sekreterarna tas även i anspråk för expertgrupperna, både som ordförande och sekreterare. Slutligen fördelas vissa samordnande uppgifter på sekreterarna beträffande t.ex. programmering av bibliotekslokaler, uppföljning av planeringsläget i fråga om byggnadsärenden och prioritering av byggnadsobjekt. LUP-sekretariatets expertis tas även i anspråk utanför LUP-organisationen. En sekreterare är exempelvis huvudsekreterare i kulturrådets LUP-delegation.

Slutligen kan nämnas att representanter för LUP-sekretariatet medverkat i byggnadsstyrelsens utvecklingsarbete avseende exempelvis lärosalar, djuravdelningar, klimatkammar och skärmade rum.

2.1.6 Expertgrupper

LUP-organisationen har fyra permanenta expertgrupper, nämligen

- . verkstadsgruppen
- . djurhusgruppen
- . AV-gruppen
- . funktionsgruppen

Verkstadsgruppen har till uppgift att planera verkstadsresurser vid universitet och högskolor. Vid nybyggnadsärenden upprättar gruppen i samråd med företrädare för brukarna lokal- och utrustningsprogram som överlämnas till berörd LUP-kommitté el. till statens kulturråds LUP-delegation. Verkstadsgruppen har också att granska och angelägenhetsgradera inkomna framställningar om ersättningsanskaffning för försliten verkstadsutrustning. Gruppen medverkar också vid planeringen av viss utbildning för verkstadspersonal.

Djurhusgruppen medverkar i större eller mindre omfattning vid planeringen av samtliga statliga djuravdelningar. Under

alla förhållanden granskas såväl förslags- som bygghandlingar. Gruppen har också tagit initiativ till att nya lokaler för försöksdjur skall funktionskontrolleras innan de tas i bruk.

Djurhusgruppen utför också vissa utredningar av mer övergripande karaktär och utarbetar förslag till LUP-nämndens yttranden i försöksdjursfrågor.

Vidare upprättar gruppen ortsvisa prioriteringar angående behov av upprustning av befintliga djuravdelningar inom utbildningsdepartementets del av högskolesektorn och medverkar vid handläggningen av framställningar om anslag för ersättningsanskaffning av försliten djurhusutrustning.

Lantbruksstyrelsen, som är tillståndsgivande myndighet för försöksdjursverksamhet, är alltsedan år 1975 representerad genom adjungerad ledamot i djurhusgruppen. Styrelsen har föreskrivit att LUP-nämndens djurhusgrupp fungerar som styrelsens sakkunnigorgan vid uppförandet av nya djurlokaler och att projektering av djurhusutrymmen därför bör ske i samråd med gruppen.

Djurhusgruppens arbete omfattar således planering av lokaler och utrustning för djurförvaring för såväl universitets- och högskolesektorn som den statliga och privata sektorn av läkemedelsindustrin.

AV-gruppens viktigaste uppgift är att granska programhandlingar (lokal- och utrustningsbehov) vad gäller lärosalsprojekt, produktionscentra (läromedelscentraler, reprocentraler, ljud- och TV-studios m.m.), särskilda inlärningsenheter (språklaboratorier, elevstationer m.m.) och utrustning för datorstödd utbildning.

Vidare granskar och prioriterar AV-gruppen framställningar om anslag från UHÄ-ramen.

AV-gruppen bedriver också upplysningsverksamhet, initierar försöksverksamhet och utför tekniska undersökningar och utredningar.

Funktionsgruppen medverkar vid beredningen av ärenden beträffande behov och utformning av lokaler, där brukarna ställer speciella krav.

Den alldeles övervägande delen av kraven gäller temperatur, luftfuktighet och ventilation. Till denna grupp hänförs bl.a. utrymmen, som allmänt brukar kallas frys- och kylrum, klimatrums och klimatkammare. Härutöver förekommer andra, mindre frekventa, krav beträffande exempelvis elektromagnetisk avskärmning, ekofria rum och ljuddämpning.

Funktionsgruppens medverkan har visat sig kunna medföra avsevärda besparingar på investeringssidan.

Gruppen medverkar även vid planeringen av byggnadsobjekt utanför LUP-nämndens verksamhetsområde.

För att samordna planering och upphandling av datorutrustning inom högskoleområdet finns det en samarbetsgrupp, datagruppen. I datagruppen ingår representanter för UH, statskontoret, LUP-organisationen och brukarna. Ansvarsområdet omfattar utrustning som finansieras med utrustningsanslag eller alternativt nyutrustningsramar eller UHÄ-ramen samt även forskningsrådsmedel, donationer och driftkostnadsanslag men inte utrustning som finansieras via statens datamaskinfond. Liksom de permanenta expertgrupperna lämnar datagruppen sina förslag till de olika LUP-kommittéerna.

F.n. arbetar två tillfälliga expertgrupper, nämligen magasinsgruppen, som utreder magasinens behoven vid universitetsbiblioteken, och larmgruppen, som utreder frågan om behov och utformning av skydd för dyrbar el. unik utrustning inom statens kulturråds och LUP-nämndens verksamhetsområden.

2.1.7 Verksamhetens omfattning. Kostnader

I nedanstående tablå lämnas några uppgifter som anger omfattningen av LUP-verksamheten.

	1972/73	1973/74	1974/75	1975/76
Antal fastställda lokalprogram (inkl. genomgripande revideringar)	13	10	12	24
Antal utrustningsprogram	20	13	13	16
Antal besvarade departementsremisser				
Nämnden	5	7	4	5
kommittéerna ¹	4	6	1	13
Antal rapporter m.m. från expertgrupper	2	1	1	2

LUP-nämnden sammanträder ca sex gånger per år och LUP-kommittéerna mellan fem och åtta gånger per år.

Kostnaderna för LUP-organisationens verksamhet bestrids från utbildningsdepartementets kommittéanslag. Av anslaget har tagits i anspråk följande belopp (tkr)

	Lön	Dag-arvoden	Resor, traktamenten	Övrigt	Summa
1964/65-1969/70					3 507,9
1970/71	468,7	52,9	88,4	50,0	660,0
1971/72	595,4	199,4	136,9	217,2	1 148,9
1972/73	567,5	131,6	97,1	90,7	886,9
1973/74	583,8	183,7	94,8	99,7	962,0
1974/75	675,2	163,3	99,9	86,7	1 027,1
1975/76	849,4	163,6	128,7	71,2	1 212,9
Summa	3 740,0	894,5	645,8	617,5	9 405,7

Kostnaderna för lokal- och utrustningsprogrameringen inom LUP-området är omöjliga att beräkna eftersom det inte är möjligt att kvantifiera det arbete som utförs inom andra organ som byggnads-

styrelsen, UUH, universitetsförvaltningarna m.fl.

2.2 LUP-kommittén för jordbrukets högskolor

Lokal- och utrustningsprogramkommittén för jordbrukets högskolor (LUP-J) tillkom för att lokal- och utrustningsplaneringen vid dessa högskolor skulle ske på samma sätt som för övriga högskolor. Direktiv för kommittén lämnades i statsrådsprotokollet den 23 juni 1965.

I kommittén ingår rektorerna för lantbrukshögskolan, skogshögskolan och veterinärhögskolan, föreståndaren för statens veterinärmedicinska anstalt, en representant vardera för byggnadsstyrelsen, UUH, statskontoret, de studerande och de anställda samt förvaltningschefen vid lantbrukshögskolan. Byggnadsstyrelsens representant är ordförande i kommittén.

Kommitténs verksamhetsområde omfattar

- . lantbrukshögskolorna
- . skogshögskolan
- . statens skogsmästarskola
- . veterinärhögskolan
- . statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)
- . statens lantbrukskemiska laboratorium

Högskolorna och SVA omvandlas fr.o.m. den 1 juli 1977 till Sveriges lantbruksuniversitet (se avsnitt 4.2). Sekretariatet består av en huvudsekreterare och två biträdande sekreterare. Alla sekreterare har heltidstjänster vid andra myndigheter.

LUP-J:s arbetsformer är i princip desamma som övriga LUP-kommittéers. Genom att inte någon i kommitténs sekretariat är heltidsengagerad har dock servicemyndigheterna, byggnadsstyrelsen och UUH, ett större ansvar vid lokal- och utrustningsprogrammeringen. Vid lokalprogrammeringen förstärks detta av att en av de biträdande sekreterarna är avdelningsdirektör

vid utredningsstyrån inom byggnadsstyrelsen.

Utrustningsprogrammen handläggs i betydande omfattning inom UUH:s utredningssektion, vars chef kontinuerligt deltar i kommitténs arbete.

Även LUP-J utnyttjar LUP-nämndens permanenta expertgrupper, även om detta sker i mindre omfattning än i fråga om övriga LUP-kommittéer.

UHÄ-ramen omfattar inte jordbrukets högskolor. I stället finns kostnadsramar benämnda Ersättningsanskaffningar m.m. Ramen uppgår budgetåret 1976/77 till 3 milj. kr. och budgetåret 1977/78 till 3,5 milj. kr. Fördelningen av denna kostnadsram sker på följande sätt. Institutionerna lämnar sina förslag till ersättningsanskaffningar till resp. rektorsarbete som med eget yttrande överlämnar förslagen till LUP-J. Ärendet bereds inom UUi och sekretariatet varefter kommittén upprättar ett förslag till fördelning. Detta förslag överlämnas till UUH som fastställer fördelningen. Även av denna kostnadsram avsätts varje år en reserv för oförutsedda ersättningsbehov.

Verksamhetens omfattning framgår av nedanstående tabell.

	<u>1972/73</u>	<u>1973/74</u>	<u>1974/75</u>	<u>1975/76</u>
Antal lokalprogram	4	6	10	2
Antal utrustningsprogram	5	5	7	10

Kommittén sammanträder ca sex gånger per år.

Kostnaderna för kommitténs verksamhet bestrids från jordbruksdepartementets kommittéanslag. Ur detta har följande belopp utgått (tkr).

	Dag- arvoden 1)	Resor, traktamenten	Övrigt	Summa
1965/66- 1970/71				208,5
1971/72	34,1	1,7	6,8	42,6
1972/73	48,5	3,8	-	52,3
1973/74	55,9	10,2	-	66,1
1974/75	50,8	5,7	0,3	56,8
1975/76	68,9	2,6	54,4 2)	125,9
Summa	258,2	24,0	61,5	552,2

1) Sekreterarna har inte varit tjänstlediga

2) inkl. tryckningskostnad m.m.

2.3 Byggnadsstyrelsen

2.3.1 Uppgifter och organisation

Byggnadsstyrelsens huvuduppgift är att förvalta av staten ägda fastigheter samt att förse civila statliga myndigheter med lokaler. Verket anskaffar lokaler genom att bygga, köpa eller hyra. Till verkets uppgifter hör också att svara för inredningsverksamhet och att vara statsförvaltningens centrala expertorgan för fastighetsförvaltning, byggnadsverksamhet, inredning och städning m.m.

I byggnadsstyrelsens huvuduppgift ingår således bl.a. att förse civila statliga myndigheter med lokaler. Styrelsen skall också efter särskilda uppdrag projektera och utföra byggnadsföretag för statens räkning (affärsverken m.m.) samt genom utvecklings- och normeringsarbete verka för rationaliseringar och besparingar i fråga om byggande och fastighetsförvaltning för statens räkning. Byggnadsstyrelsen förvaltar de delfonder av statens allmänna fastighetsfond som är ställda under verket.

Byggnadsstyrelsens lokalförsörjningsansvar omfattar bl.a.

- . civil förvaltning
- . polis- och åklagarväsendet
- . högre utbildning och forskning¹
- . övrig utbildning
- . kriminal- och socialvård
- . kulturella institutioner

Anskaffningen av lokaler sker i huvudsak genom

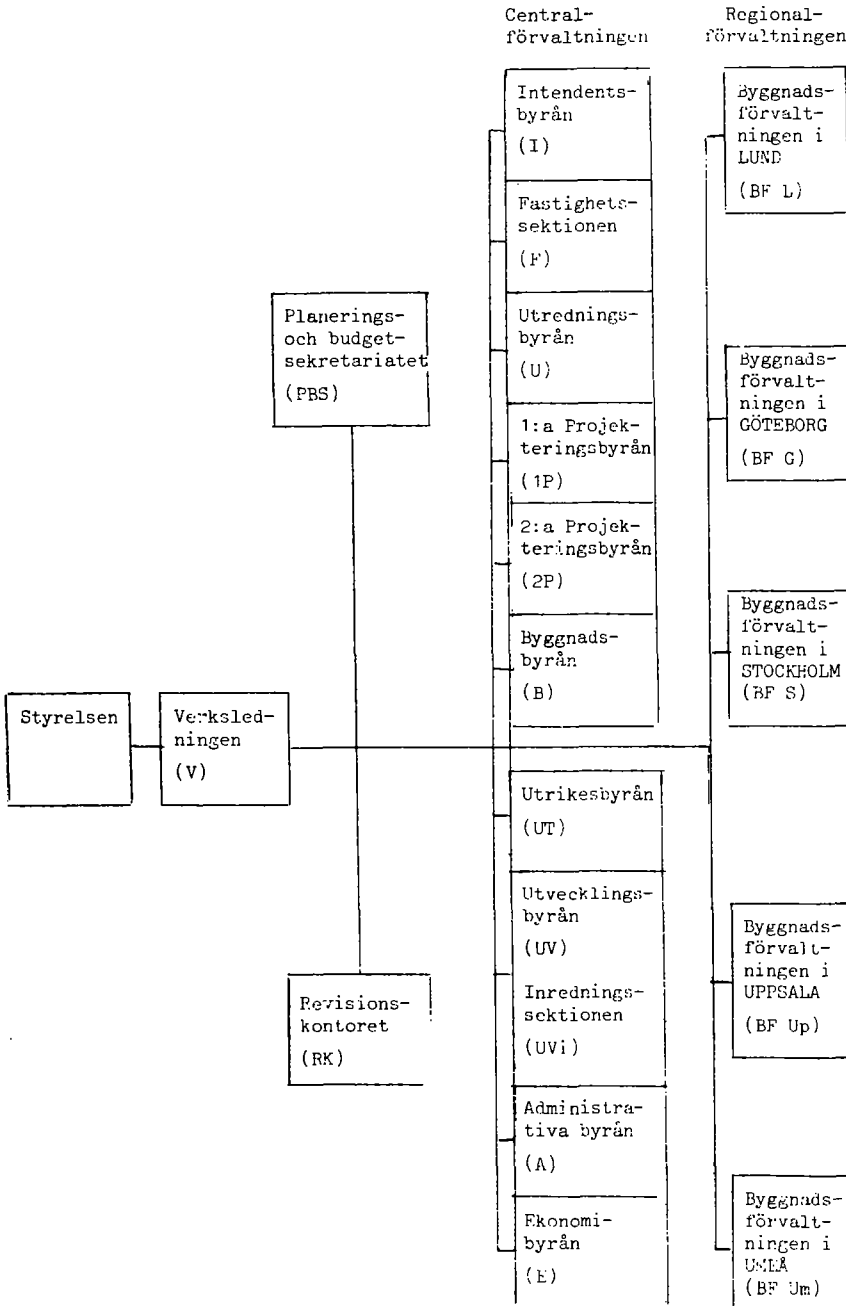
- . utnyttjande av och omdisponeringar i befintligt lokalbestånd
- . om- och tillbyggnad av befintligt lokalbestånd
- . förhyrning av lokaler
- . inköp av lokaler och fastigheter
- . produktion av nya lokaler (nybyggnader)

Produktion av lokaler omfattar programmering, projektering, upphandling och byggande. Produktionsvolymen inkl. ombyggnader uppgick budgetåret 1975/76 till ca 875 milj. kr. varav ca 15 procent för högskolesektorn.

Byggnadsstyrelsens organisation består av dels en central förvaltning i Stockholm, dels fem regionala byggnadsförvaltningar. Organisationen framgår av nedanstående schema.

¹ Universitet och högskolor samt laboratorier eller forskningslokaler för försvarets forskningsanstalt, statens provningsanstalt m.fl.

ORGANISATIONSSCHEMA FÖR
BYGGNADSTYRELSEN

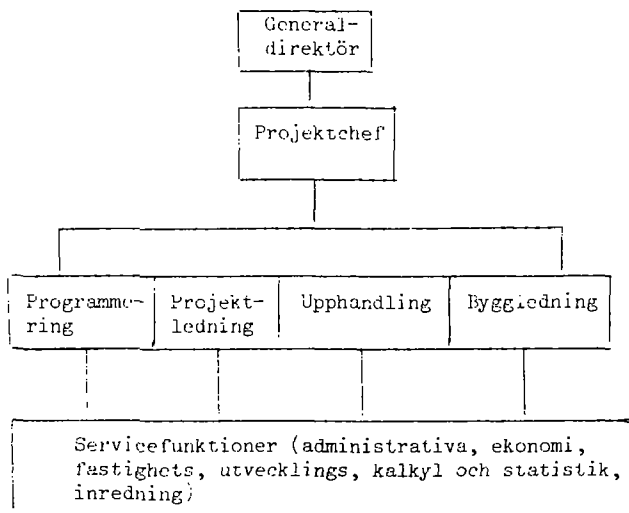
2.3.2 Handläggning av projekt för högre utbildning och forskning

Handläggningen av byggnadsärenden för högre utbildning och forskning inom utbildningsdepartementets och jordbruksdepartementets verksamhetsområden skiljer sig i förhållande till andra projekt som byggnadsstyrelsen svarar för därigenom att den särskilda LUP-organisationen svarar för bl.a. lokalprogrammeringen. Lokalprogram upprättas av LUP-kommittéerna och överlämnas till byggnadsstyrelsen. Därefter handläggs utredning, projektering och efterföljande moment i princip som för andra byggnadsärenden inom byggnadsstyrelsens ansvarsområde. LUP-programmet kompletteras med areor för s.k. tillkommande funktioner (kapprum, toaletter, pentry, motionslokaler etc.), tomtval, tidplan, kostnad m.m. till ett byggnadsprogram. Byggnadsprogrammet redovisas för regeringen och byggnadsstyrelsen begär projekteringsuppdrag. Programmeringen av lokaler för högre utbildning och forskning för verksamheter som inte faller inom LUP-kommittéernas ansvarsområden görs av byggnadsstyrelsen.

Byggnadsärenden för högre utbildning och forskning handläggs, med undantag för vissa läroanstalter (scenskolor) inom kulturområdet och ett par projekt i samband med omlokalisering av statlig verksamhet, inom utredningsbyrån och första projekteringsbyrån. Utredningsbyrån svarar för jordbrukets högskolor och vissa läroanstalter inom kulturområdet i fråga om byggnadsprogram varefter första resp. andra projekteringsbyrån sköter projekteringen. Första projekteringsbyrån svarar i princip för utredning och projektering för universitet och högskolor inom UHÄ-området samt för forskningsinstitutioner som har anknytning till universitet och högskolor. Utvecklingsbyråns inredningssektion svarar för programmering, projektering och upphandling av inredning för samtliga läroanstalter.

Byggnadsbyrån svarar för kalkylering, huvuddelen av upphandling och besiktning medan de regionala byggnadsförvaltningarna

svarar för viss upphandling och för verkställigheten av byggnadsverksamheten och för underhåll av förvaltade fastigheter samt i några fall inom den högre utbildningen och forskningen även för driften. För större om- eller nybyggnadsprojekt används numera i speciella fall s.k. projektorganisation. En särskild projektchef, direkt underställd generaldirektören, utses som sedan leder, samordnar och följer projektet från utredning tills det är färdigbyggt. De olika arbetsinsatserna utredning, projektering etc. utförs på normalt sätt inom resp. byrå "på beställning" av projektchefen. Exempel på organisation.

Efter regeringens prövning av byggnadsprogrammet erhåller byggnadsstyrelsen projekteringsuppdrag. Projekteringsbyråerna svarar här för projektledning och samordning av projekteringsarbetet. För projekteringen anlitar byggnadsstyrelsen utomstående konsulter. Projektledningen och samordningen sköts av en projektledare, och det ankommer på denne att se till att projektet håller sig inom av statsmakterna och/eller verksledningen fastställda ramar för areor, kostnader, tider etc. Det ankommer även på projektledaren att svara för att samråd sker med brukare, LUP-kommittéer, övriga myndigheter etc. under projekteringen.

Sedan systemhandlingar eller förslagshandlingar färdigställt kostnadsberäknas dessa och utgör grund för byggnadsstyrelsens begäran hos regeringen och riksdag om fortsatt projekteringsuppdrag och om byggnadsuppdrag. Innan projektet redovisas för regeringen inhämtas formella yttranden från berörda myndigheter, brukare, eventuellt LUP-kommitté etc. Under tiden som ärendet prövas av regeringen fortsätter byggnadsstyrelsen i allmänhet projekteringen. Sedan bygghandlingar färdigställt och byggnadsuppdrag erhållits av regeringen kan styrelsen upphandla entreprenörer för byggnadsarbetena samt påbörja dessa. En viss byggnadsverksamhet sker även i verkets egen regi.

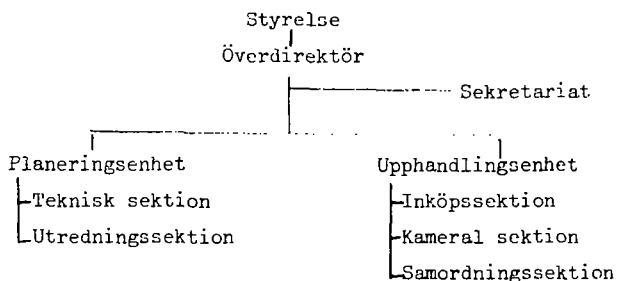
2.4 Utrustningsnämnden för universitet och högskolor (UUH)

UUH inrättades år 1959 med uppgift bl.a. att utrusta universitetet m.fl. läroanstalter. Nämndens uppgifter har genom successivt tillkomna uppdrag vidgats.

Inom utbildningsdepartementets område svarar UUH för anskaffning av utrustning åt institutioner vid universitet och högskolor och statliga kulturinstitutioner. Av övriga uppdrag kan nämnas utrustningsanskaffning åt jordbrukets högskolor, omlokaliserade statliga myndigheter, styrelsen för teknisk utveckling och statens naturvårdsverk. UUH bistår vidare LUP-kommittéerna och statens kulturråds LUP-delegation vid utrustningsplanering. Nämnden svarar vidare för effektivisering och samordning av upphandling av förbrukningsartiklar inom högskolesektorn. Upphandlingen vid UUH uppgick budgetåret 1975/76 till 127 milj. kr. varav ca 70 % eller 87 milj. kr. avsåg universitet och högskolor.

Verksamheten vid UUH syftar till rationell planering och ekonomiskt gynnsam upphandling av främst vetenskaplig och tekniskt kvalificerad utrustning, bl.a. teleutrustning, laboratorieutrustning, odontologisk utrustning, tekniska hjälpmedel i undervisningen, t.ex. intern TV och verkstadsutrustning.

Representanter för UUH är ledamöter i LUP-nämnden, var och en av LUP-kommittéerna, statens kulturråds LUP-delegation samt LUP-nämndens fyra permanenta expertgrupper. Nämndens organisation framgår av nedanstående tablå.

I styrelsen för UUH ingår en företrädare för UHÄ. Handläggningen av utrustningsärenden inom LUP-organisationen och UUH:s medverkan därvidlag framgår av avsnitten 2.1 och 2.2. De utrustningsprogram som LUP-kommittéerna fastställer överlämnas till UUH som i anslagsframställning till utbildningsdepartementet lämnar förslag om dels vilka ramar som skall föras upp i regeringens utrustningsplan, dels vilket anslag som erfordras. UUH prövar inte kommittéernas utrustningsprogram.

3 ANDRA ORGANISATIONSFORMER FÖR LOKAL- OCH UT-
RUSTNINGSPROGRAMMERING

3.1 Inom universitets- och högskoleområdet

3.1.1 Inledning

Som utredningen har redovisat i kap. 2 ligger lokal- och utrustningsprogramarbete för universitetsrestauranger och kårlokaler utanför LUP-organisationens ansvarsområde liksom fallet varit med viss högre utbildning. I syfte att ge en fullständig bild av ansvarsförhållanden och organisation för lokal- och utrustningsprogramarbetet inom högskoleområdet beskrivs nämnda områden i det följande.

3.1.2 Universitetsrestaurangkommittén

Under LUP-organisationens första verksamhetsår hade denna programansvar även för universitetsrestauranger och kafélokaler. Ett till LUP-kommittéerna knutet arbetsutskott för bespisningslokaler hade till uppgift att i samråd med byggnadsstyrelsen, vederbörande universitets- och högskolemyndigheter och studentkårer samt representanter för den vid läroanstalterna anställda personalen upprätta förslag till lokalprogram för resp. universitetsorter. I mars 1969 tillkallade statsrådet Moberg en särskild kommitté, universitetsrestaurangkommittén (U 1970:46), för att fortlöpande svara för planering och samordning m.m. av restaurang- och kaféverksamheten vid universitet och högskolor. Genom tilläggsdirektiv den 26 maj 1972 uppdrog Kungl Maj:t åt kommittén att utreda samt lämna förslag om framtida driftformer och huvudmannaskap för universitetsrestauranger. Kommitténs uppdrag i programfrågor och liknande innebär att den skall

- lämna underlag för de delar av byggnadsprogram som gäller restaurang- och kaféverksamhetens funktion och lokalbehov
- lämna den medverkan vid projektering och byggande av restaurang- och kafélokaler som normalt lämnas av nyttjaren eller programkommitté

- . medverka vid upprättandet av lokalprogram för restauranglokaler som uppförs av studerandeorganisationer med hjälp av statliga lån
- . utarbeta normer för bedömning av behovet av inredning och utrustning i restauranglokalerna samt beräkna kostnaderna härför
- . lämna förslag ifråga om ombyggnader och upprustningar av restauranglokaler
- . upprätta planer för underhåll och planmässig återanskaffning av inredning och utrustning i restauranglokaler

Fr.o.m. år 1974 har kommittén även till uppgift att svara för motsvarande uppgifter för restaurang- och kafélokaler vid statliga kulturinstitutioner. Universitetsrestaurangkommittén fullgör således sådana uppgifter som LUP-organisationen svarar för i fråga om lokaler och utrustning för undervisning och forskning. Kommittén avser enligt vad utredningen erfarit att senare lägga fram förslag till framtida handläggningsordning m.m. i fråga om lokal- och utrustningsplanering för universitetsrestauranger.

I kommittén ingår tjänstemän från byggnadsstyrelsen, UUH, riksrevisionsverket (RRV) och lokala högskolemyndigheter samt representant för SFS m.fl.

3.1.3 Studentkårlokaler

Enligt LUP-kommittéernas direktiv från år 1964 ingår inte studentkårlokaler i deras verksamhetsområde. Kommittéerna programmerar därför kårlokaler endast när dessa är insprängda i lokaler som LUP-kommittéerna svarar för. I andra fall svarar resp. studentkår i samråd med byggnadsstyrelsen för programarbetet. Beträffande omfattningen av lokalerna skall samråd ske med bostadsstyrelsens samlingslokalsdelegation.

Dessförinnan bör resp. LUP-kommitté beredas tillfälle att yttra sig om brukarnas samlade synpunkter på omfattningen av lokalerna.

3.1.4 Lärarutbildningsområdet

Skolöverstyrelsen (SÖ) har intill hösten 1976 svarat för lokal- och utrustningsplaneringen för lärarhögskolor, förskoleseminarier, seminarier för huslig utbildning, slöjdläroarseminarier, och statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor. Teckningslärarinstitutet i Stockholm har dock handlagts av byggnadsstyrelsen. Färdiga programförslag har remitterats till nyttjarna för synpunkter innan SÖ har lämnat förslagen till byggnadsstyrelsen och UUH. Det har inte funnits några särskilda bestämmelser om samråd som reglerat medverkan från studerande och anställda i dessa frågor inom läroanstalterna. Det har ankommit på ledningen för den berörda läroanstalten att, om den funnit det lämpligt, tillse att sådant samråd kommit till stånd.

SÖ:s programförslag utgår ifrån normer som utarbetats och fastställts av SÖ. Liksom inom högskoleområdet i övrigt svarar byggnadsstyrelsen för projektering och inredning samt UUH för anskaffning av utrustning. SÖ svarar även för programmeringen för sådan kommunal högskoleutbildning som förläggs till gymnasieskollokaler.

Regeringen har som tidigare nämnts genom beslut den 16 september 1976 ålagt LUP-kommittéerna att - i avvaktan på slutförandet av LUP-utredningen - övergångsvis fr.o.m. den 1 oktober 1976 svara för lokal- och utrustningsplaneringen för de lärarutbildningsanstalter som SÖ dittills svarat för.

3.1.5 Högskolor utanför LUP-organisationen

LUP-organisationen har programansvar för det stora flertalet läroanstalter som kommer att ingå i den nya högskolan den 1 juli 1977. De statliga läroanstalter som f.n. ligger utanför

LUF-organisationens ansvarsområde men ingår i den nya högskolan är läroanstalter för konstnärlig utbildning, journalisthögskolorna, högskolan i Luleå, sydsvenska sjukgymnastinstitutet i Lund och sjöbefälskolorna samt högskoleutbildning (exkl. lärarutbildning) på de nya högskoleorterna. Förutom de kommunala läroanstalter som SÖ svarar för har byggnadsstyrelsen programansvar för de statliga utbildningarna. Det finns således inget särskilt lokalt eller centralt programorgan för dessa.

3.2 Andra statliga områden

3.2.1 Allmänt

För de statliga områden utanför universitets- och högskoleområdet som byggnadsstyrelsen är programansvarig för finns ingen motsvarighet till LUF-organisationen. Ansvaret för inredning och utrustning vilar i regel på lokalnyttjarna. I vissa fall finns speciella organisationsformer. Exempel på sådana lämnas i avsnitten 3.2.2 - 3.2.4.

3.2.2 Statens kulturråds LUF-delegation

På grundval av förslag i propositionen om den statliga kulturpolitiken inrättades år 1974 ett statens kulturråd för att samordna och planera de statliga insatserna på kulturområdet (prop. 1974:28, KrU 1974:15, rskr 1974:248). Efter förslag i prop. 1974:34 om byggnadsarbeten inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde beslöt riksdagen att lokal- och utrustningsfrågor inom det statliga kulturområdet skall beredas av en särskild delegation som är knuten till kulturrådet och som i rådets ställe skall besluta i dessa frågor (KrU 1974:11, rskr 1974:251). Delegationen lämnar dock förslag till kulturrådets styrelse om i vilken ordning lokalfrågorna skall lösas. I delegationen ingår en ledamot av kulturrådet, som tillika är ordförande, och en ytterligare representant för allmänintressena samt en representant för vardera byggnadsstyrelsen, OUH, statskontoret, LUF-nämnden ävensom kulturrådets

kanslichef. Sekreterare på deltid i delegationen är LUP-nämndens kanslichef och en biträdande sekreterare från nämnden.

Enligt kulturrådets instruktion (1974:644) skall delegationen svara för lokal- och utrustningsprogram för de statliga museerna, Operan, och Dramatiska teatern samt för de övriga institutioner som regeringen bestämmer särskilt. Delegationen har utarbetat program för scenskolan och musikdramatiska skolan i Stockholm, men i övrigt skall delegationens programansvar inte omfatta andra utbildningar än sådana som Operan och Dramatiska teatern själva svarar för.

3.2.3 Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad (NUU)

NUU har till uppgift att följa planeringen och samordna utbyggnaden av de kommunala undervisningssjukhusen. NUU skall bl.a. medverka med samråd vid upprättandet av förslag till byggnadsarbeten och utrustningsanskaffningar för sådana objekt vid dessa sjukhus för vilka statlig investeringsersättning utgår enligt avtal och överenskommelser om läkarutbildning och medicinsk forskning m.m. mellan staten samt berörda kommunala och landstingskommunala sjukvårdshuvudmän. Godkännande av sådana objekt av större omfattning meddelas av regeringen och i övrigt av NUU.

3.2.4 Kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande

Sedan år 1953 finns en av Kungl. Maj:t tillsatt kommitté för fortsatt utbyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala. Den skall enligt sin instruktion i samråd med universitetet och Uppsala läns landsting fullfölja utredningsarbetet beträffande sjukhusets utbyggande, upprätta förslag till erforderliga byggnadsåtgärder vid sjukhuset, ombesörja de byggnadsföretag som Kungl. Maj:t i de olika fallen uppdrar åt kommittén samt handha frågor om utrustning av de institutioner som omfattas av gällande generalplan för sjukhusets utbyggande. Kommittén gör årliga anslags-

framställningar till staten och landstinget.

I kommittén ingår företrädare för staten och Uppsala läns landsting. För den omedelbara ledningen av verksamheten svarar ett arbetsutskott. För arbetet med lokaler och specialfunktioner finns särskilda arbetsgrupper med företrädare för de verksamheter som planeras äga rum i de nya lokalerna. Av sjukhusets företagsnämnd utsedda referensgrupper medverkar med att ta fram lokalprogram och i projekteringen. Som exempel på en referensgrupp kan nämnas den som finns tillsatt för nya lokaler till barnklinikerna. Denna grupp består av företrädare för arbetsgivare och arbetstagare som är verksamma vid berörda kliniker. Referensgruppens uppgifter är att säkerställa att det vetande som finns på olika håll ställs till byggnadskommitténs förfogande och att då lösningar föreligger hjälpa till med att få dessa förankrade och accepterade.

Även skyddskommittén vid sjukhuset medverkar bl.a. genom att granska huvudhandlingar.

För att genomföra vissa byggnadsprojekt tillsätts en särskild projektledning bestående av planeringschefen, chefsarkitekten och bygglidaren.

Kommittén har ett samlat ansvar för alla led i bygg- och utrustningsprocessen dvs. verksamhetsbeskrivning, lokal- och utrustningsprogram, inredning, projektering samt byggnadsproduktion och utrustningsåtgärder. Kommittén svarar direkt inför regeringen på de områden där i vanliga fall på det statliga området byggnadsstyrelsen och UUH har ansvaret.

4 VISSA BETYDELSEFULLA GRUNDER FÖR UTREDNINGSGRÄNSAR

4.1 Bakgrund till utredningsuppdraget

Frågan om handläggning av lokal- och utrustningsärenden inom den nya högskolan behandlades av U 68 i huvudbetänkandet (SOU 1973:2) Högskolan och i betänkandet (SOU 1973:47) Högskolornas förvaltning. U 68 såg därvid "lokal- och utrustningsplaneringen som en väsentlig del av den samlade resursplaneringen för högskolorna. Den bör följaktligen enligt utredningens uppfattning såväl lokalt som centralt bedrivas i nära kontakt med den planering i fråga om bl.a. dimensionering, lokalisering, studieorganisation och institutionell organisation som är av avgörande betydelse för arten och omfattningen av behovet av lokaler och utrustning (SOU 1973:2 s. 522-523).

Beträffande den centrala organisationen ansåg U 68 att de funktioner som idag fylls av LUP-nämnden bör inordnas i UHÄ:s uppgifter. Härigenom bör också lokal- och utrustningsfrågor på ett naturligt sätt kunna fogas in i de samlade bedömningarna rörande resursutvecklingen inom högskoleväsendet. U 68 ansåg att LUP-nämndens samordningsfunktioner borde övertas av ett särskilt organ inom det nya verket, benämnt lokal- och utrustningsberedning.

"Denna beredning blir ett väsentligt organ för kontakter mellan bl.a. högskoleväsendet och de för byggnads- och utrustningsverksamheten ansvariga myndigheterna. Beredningen bör också kunna biträda med prioriteringar och samlade bedömningar i planeringsfrågor inom sitt område, bl.a. när det gäller fördelning av medel för utrustning som kan komma att stå till UHÄ:s disposition i enlighet med vad som idag gäller för UKÄ. I beredningen bör ingå företrädare för bl.a. byggnadsstyrelsen och UUH samt för de inom högskolorna verkssamma. Även SÖ och LUP-kommittén för jordbrukets högskolor bör lämpligen vara representerade. Ordförande och övriga ledamöter bör utses av UHÄ." (SOU 1973:2 s. 529).

I fråga om ansvarsfördelningen mellan berörda myndigheter anförde U 68:

"Några formella förändringar i fråga om högskoleväsendets kontakter med byggnadsverksamheten är enligt U 68:s bedömning inte påkallade. Expertis från byggnadsstyrelsen bör liksom hittills knytas till berörda organ såväl centralt som lokalt.

När det gäller UUH måste denna myndighets ställning i förhållande till det föreslagna UHÄ något diskuteras, bl.a. mot bakgrund av att statsmakterna i samband med 1964 års beslut om universitetsorganisationen uttalade att utrustningsnämnden vid senare tidpunkt borde upphöra och att nämndens verksamhet då borde tas över av UKÄ (prop. 1964:50 s. 152, SU 1964:119, rskr 1964:294).

Ett inordnande av UUH i verksorganisationen för högskoleväsendet är enligt U 68:s bedömning inte nu lika naturligt som 1964, bl.a. med hänsyn till att nämnden de senaste åren fått väsentliga uppgifter också utanför högskolesektorn i fråga om planering och upphandling för statlig verksamhet. Uppgifterna av detta slag avses öka ytterligare. I sammanhanget kan nämnas att statskontoret på Kungl. Maj:ts uppdrag utrett frågor om formerna för anskaffning av inredning m.m. för statliga byggnader och härvid bl.a. kommit in på frågor som berör UUH:s uppgifter. Själva inköpsfunktionen för högskolorna är enligt utredningens bedömning inte heller av den arten att det av planerings- eller samordningsskäl är motiverat att knyta den till högskolemyndigheterna Enligt U 68:s uppfattning är mot den angivna bakgrunden någon överföring av uppgifter från UUH till det föreslagna UHÄ eller någon formell förändring i ansvarsförhållandena inte aktuell. Erforderlig samordning bör liksom hittills kunna garanteras bl.a. genom personsamband mellan UUH och berörda organ inom högskoleorganisationen" (SOU 1973:2 s.523).

U 68 föreslog även att det inom UHÄ inrättades en särskild basresursenhet för planeringsuppgifter beträffande basresurser och servicefunktioner. Denna enhet borde betjäna lokal- och utrustningsberedningen (SOU 1973:47 s. 50).

I fråga om den lokala organisationen ansåg U 68 att högskolestyrelsen bör ha det yttersta ansvaret för planering av alla för högskolans olika verksamhetsgrenar och enheter gemensamma resurser samt serviceinrättningar såsom bibliotek etc. U 68 föreslog att "i enlighet härmed bör styrelsen även svara för de uppgifter som för närvarande inom främst UKÄ-området ankommer på vederbörande LUP-kommitté. De experter från vederbörande centrala myndigheter som ingår i denna kommitté bör då i stället knytas till respektive högskola som ledamöter i ett beredande organ för lokal- och utrust-

ningsfrågor. Till detta organ förutsätts styrelsen komma att delegera beslutanderätt i sådana hithörande frågor som inte är av principiell karaktär" (SOU 1973:2 s. 50!).

Endast ett fåtal remissinstanser yttrade sig över U 68:s förslag om lokal- och utrustningsplaneringen för den nya högskolan. I fråga om den centrala nivån och det föreslagna UHÄ:s uppgifter tillstyrktes U 68:s förslag i regel. Statskontoret förordade att LUP-nämnden och LUP-kommittéerna i stort skulle behållas oförändrade i avvaktan på en samlad översyn och utvärdering av LUP-kommittéernas hittillsvarande verksamhet. RRV var av en liknande uppfattning. Byggnadsstyrelsen tillstyrkte att LUP-organisationen inordnades i den nya högskoleorganisationen men ansåg att rollfördelningen mellan högskolemyndigheterna och byggnadsstyrelsen borde renodlas så att byggnadsstyrelsen utarbetar lokalprogram på grundval av verksamhetsbeskrivningar lämnade av högskolemyndigheterna. LUP-nämnden - med stöd av LUP-kommittéerna - anförde att det av funktionella och ekonomiska skäl torde vara nödvändigt att lokal- och utrustningsprogrameringen även i framtiden organiseras regionalt. LUP-nämnden borde inordnas i UHÄ. UUH förordade att ett beredningsorgan för lokal- och utrustningsfrågor inrättas inom varje utbildningsregion, om U 68:s förslag beträffande ansvar för lokal- och utrustningsplaneringen genomförs. LUP-nämnden borde inordnas i UHÄ och ges en enbart övergripande funktion. Statsanställdas förbund ansåg att de frågor som idag handläggs inom NUU borde överföras till UHÄ.

År 1974 tillkallade utbildningsministern sex sakkunniga för att inom utbildningsdepartementet medverka i beredningen av de förslag som avgetts i U 68:s huvudbetänkande samt därmed sammanhängande frågor. De sakkunniga antog benämningen U 68-beredningen.

U 68-beredningen lade fram sina förslag i promemorian (DsU 1974:6) Högskolereform. I promemorian behandlades inte lokal- och utrustningsfrågorna särskilt. Beredningen

föreslog bl.a. att i var och en av de sex utbildningsregionerna skulle inrättas en särskild styrelse, regionstyrelse, för att ge ökad tyngd åt den regionala nivån i utbildningsplaneringen. Den regionala organisationen bör i princip förbehållas sådana planerings- och samordningsuppgifter som bör eller måste fullgöras över gränserna mellan enheter och högskoleområden (DsU 1974:6 s. 31).

I prop. 1975:9 Reformering av högskoloutbildningen berörs lokal- och utrustningsplaneringen endast kortfattat. Efter att ha refererat U 68:s förslag och vissa remissyttranden över detta framhåller departementschefen:

"Jag har för egen del sympati för U 68:s tanke att närma lokal- och utrustningsplaneringen till planeringen för högskolans utbildning och forskning i övrigt. Jag finner det emellertid mot bakgrund av de refererade remissynpunkterna motiverat att, innan några förändringar vidtas göra en utvärdering av den nuvarande LUF-organisationen, som tillkom i samband med 1964 års universitetsreform. Jag avser att i annat sammanhang föreslå regeringen att låta företa en sådan utvärdering och pröva vilka förändringar den kan ge anledning till. I avvaktan på att underlag för bedömning av dessa frågor föreligger bör LUF-organisationen i huvudsak bestå" (Prop. 1975:9 s. 543).

Vid behandlingen av regionstyrelserna, som föreslås inrättade i propositionen, anför föredraganden beträffande deras arbetsuppgifter:

"Organisationen för lokal- och utrustningsplanering för universitet och högskolor är redan regional i den meningen att det finns en kommitté för varje universitetsort (motsv.), i förekommande fall med uppgifter också för andra orter.... För olika speciella funktioner av detta slag inom högskolan kan en anknytning till den regionala organisationen visa sig ändamålsenlig" (prop. 1975:9 s. 532).

4.2 Den nya högskolan

1975 års riksdagsbeslut om principerna för högskolans reformering följdes av ett utredningsarbete inom en central och sex regionala organisationskommittéer. I prop. 1976/77:59 om utbildning och forskning inom högskolan m.m. lade regeringen fram förslag om högskolelag, högskolans institutionella organisation, studieorganisation och indelning i enheter samt budget för budgetåret 1977/78. Förslagen innebar inga förändringar i de förutsättningar som enligt 1975 års direktiv skall gälla för utredningens arbete.

Riksdagen anslöt sig i de delar som är av betydelse för LUF-utredningens uppdrag till förslagen i propositionen (Ubu 1976/77:20, rskr 1976/77:246).

Utredningen anser det lämpligt att innan den presenterar sina förslag till lokal- och utrustningsplanering i framtiden kortfattat redogöra för de delar av högskolereformen som är av direkt betydelse för utredningens förslag i det följande.

I 1975 års riksdagsbeslut om reformering av högskoleutbildningen angavs att en av huvuduppgifterna för reformarbetet var att ytterligare främja utbildningens tillgänglighet, särskilt för andra studerandegrupper än de traditionella, och därmed främja den sociala utjämningen.

Beslutet om att öka utbildningens tillgänglighet innebar bl.a. att antalet högskoleorter utökades. Den fortsatta utbyggnaden av högskoleutbildning skall i huvudsak ske i Borås, Eskilstuna/Västerås, Gävle/Sandviken, Halmstad, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Kristianstad, Linköping/Norrköping, Luleå, Skövde, Sundsvall/Härnösand, Växjö, Örebro och Östersund.

Till grund för åtgärder att bredda och differentiera utbildningsutbudet ligger ett enhetligare och vidare högskolebegrepp. Sådana utbildningsvägar som framstår som alternativ till traditionell universitets- och högskoleutbildning kommer att tillsammans med dessa betecknas som högskoleutbildning. Som exempel kan nämnas sjuksköterske- och förskollärareutbildningarna.

Den grundläggande högskoleutbildningen delas in i yrkesutbildningssektorer och - inom dessa - utbildningslinjer. Utbildningslinjerna består av kurser som också kan anordnas i form av enstaka kurser.

En av grundprinciperna för att realisera en demokratisering av utbildningsorganisationen är att decentralisera beslut. En annan princip är att personal, studerande och företrädare för allmänintressen skall ha möjlighet att öva inflytande på beslut. Dessa principer realiseras bl.a. genom att olika beslut flyttas från central nivå till de regionala och lokala nivåerna och att studerande och personal ges medbestämmanderätt i högskoleorganen.

Landet delas in i sex utbildningsregioner och för var och en av dessa inrättas en regional styrelse för planering av den grundläggande statliga och kommunala högskoleutbildningen. Regionstyrelserna skall också svara för forskningsanknytningen mellan olika högskoleenheter inom regionen. Inom varje region finns ett antal högskoleenheter som var och en kan omfatta ett flertal tidigare fristående högskolor (mot-svarande). Varje statlig högskoleenhet leds av en högskolestyrelse. Planering och ledning av utbildningslinjer sker

inom linjenämnder och av forskning/forskarutbildning inom fakultets/sektionsnämnder. Utbildning och forskning bedrivs vid institutioner.

Den kommunala högskoleutbildningen får skolstyrelse - eller i fråga om landsting - utbildningsnämnd som styrelse.

På central nivå inrättades ett universitets- och högskole- ämbete (UHÄ) fr.o.m. den 1 oktober 1976. I detta inordnades skolöverstyrelsens byrå L 1 med intagningssektion för lärarutbildning, nämnden för socionomutbildning, samarbetsnämnden för journalishögskolorna och universitetskanslersämbetet.

Även beträffande anslags- och budgetsystemet innebär högskolereformen förändringar. Medel för forskning/forskarutbildning och grundläggande utbildning anvisas under särskilda anslag. I budgetpropositionen redovisas bl.a. fördelning av anslag till allmänna utbildningslinjer på olika högskoleenheter. För lokala/individuella utbildningslinjer och enstaka kurser utgår till var och en av regionerna en gemensam anslagsram som regionstyrelserna skall fördela på de olika högskoleenheter inom regionen. Högskolestyrelserna fördelar givna ramar för olika ändamål på institutioner (motsvarande). Det nya anslagssystemet syftar till en större lokal frihet att disponera medel utan hinder av centralt givna anvisningar. Anslagsframställningar för den grundläggande utbildningen lämnas av högskolestyrelsen till UHÄ. Fakultets- och sektionsnämnder lämnar sina anslagsframställningar till UHÄ. Högskolestyrelsen yttrar sig över de sistnämnda. Respektive regionstyrelse yttrar sig över samtliga förslag till anslagsframställningar.

I besluten om högskolereformen betonas även att ett samspel mellan grundläggande högskoleutbildning och forskning/forskarutbildning måste komma till stånd inom hela högskolan.

Högskolereformen innebär således att den framtida planeringen

av lokal- och utrustningsbehov inom högskolan kommer att - i jämförelse med nuvarande LUP-organisation - arbeta utifrån andra förutsättningar. Av betydelse i sammanhanget är sammanfattningsvis

- . fler högskoleorter
- . fler utbildningslinjer (inkl. kommunala) i högskolan
- . ökad decentralisering i beslutsfattandet
- . regional planering och resursfördelning för den grundläggande högskoleutbildningen
- . medbestämmanderätt för lärare, studerande och övrig personal
- . ändrat anslagssystem med mer ändamålsinriktade anslag
- . forskningsanknytning för all grundläggande högskoleutbildning.

I prop. 1976/77:67 om ändrad organisation för jordbrukets högskolor, m.m. föreslog regeringen att fr.o.m. den 1 juli 1977 skulle jordbrukets högskolor sammanföras till en högskoleenhet med benämningen Sveriges lantbruksuniversitet. Denna skulle ledas av en styrelse som bl.a. i fråga om den grundläggande utbildningen skall svara för de uppgifter som i den övriga högskoleorganisationen vilar på de regionala styrelserna. Statens veterinärmedicinska anstalt skall lyda under styrelsen men i övrigt vara en i huvudsak självständig enhet. Högskoleenheten skall sortera under jordbruksdepartementet.

I prop. 1976/77:59 om utbildning och forskning inom högskolan m.m. uttalar föredraganden att samverkan bör äga rum mellan UHÄ, regionstyrelserna och styrelsen för lantbruksuniversitetet i den långsiktiga planeringen av den grundläggande högskoleutbildningen för att nå bästa möjliga verksamhet och resursutnyttjande. Detta bör ske i form av ett ömsesidigt samrådsförfarande i frågor med anknytning till respektive verksamhetsområde. Formerna för detta får successivt utvecklas av berörda organ.

Riksdagen anslöt sig till förslagen i propositionen (JoU 1976/77:17, rskr 1976/77:247).

4.3 Medbestämmandelagen

På grundval av förslag i prop. 1975/76:105 (bil. 1) om arbetsrättsreform beslöt riksdagen våren 1976 om lag om medbestämmande i arbetslivet (InU 1975/76:45, rskr 1975/76:404). Lagen (SFS 1976:580) trädde i kraft den 1 januari 1977 och äger tillämpning på förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Den kommer att kompletteras med kollektivavtal som sluts mellan parterna på arbetsmarknaden. Som en följd av lagen kan även lokalfrågor bli föremål för förhandlingar och slutande av avtal.

Enligt 11 § i lagen skall arbetsgivare, innan han beslutar om viktigare förändring av sin verksamhet, på eget initiativ förhandla med arbetstagarorganisation i förhållande till vilken han är bunden av kollektivavtal. Detsamma skall iakttagas innan arbetsgivare beslutar om viktigare förändring av arbets- eller anställningsförhållandena för arbetstagare som tillhör organisationen. Enligt 12 § i lagen skall arbetsgivare, när arbetstagarorganisation som avses i 11 § påkallar det, även i annat fall förhandla med organisationen innan han fattar eller verkställer beslut, som rör medlem i organisationen.

Enligt 19 § i lagen är arbetsgivaren skyldig att fortlöpande förse arbetstagarorganisation med information om produktionsmässig utveckling, ekonomisk utveckling och personalpolitik. Arbetstagarparten har även rätt att ta del av böcker, räkenskaper och andra handlingar som behövs för den fackliga verksamheten.

Enligt 32 § i lagen bör, om arbetstagarparten begär det, träffas kollektivavtal om medbestämmanderätt för arbetstagarna i frågor som avser ingående och upphörande av anställningsavtal, ledningen och fördelningen av arbetet och verksamhetens bedrivande i övrigt. I propositionens special-

motivering anför föredragande statsrådet i fråga om denna paragraf bl.a.:

"Inom tillämpningsområdet för 32 § faller alltså frågor som brukar anses höra in under begreppet arbetets ledning och fördelning. Hit hör allmänt sett alla frågor rörande arten av arbetstagarnas arbetsuppgifter och sättet för arbetets utförande. Inom den ramen hör under begreppet in frågor om arbetets utformning, om fördelningen av arbetet inom en grupp, om växling av arbetsuppgifter, om planering av arbetslokaler vad avser teknisk inredning, maskinplacering och rationaliseringsåtgärder, frågor om produktionens uppläggning inom den egna lokalen, om produktionsväxling, om självstyrande grupper, om arbetsmiljö i övrigt."

Föredraganden anför vidare att på gränsen mellan avtalsfrågor och medbestämmandefrågor enligt 32 § ligger bl.a. frågor rörande arbetslokalens utformning där denna inte har samband med arbetets bedrivande i och för sig, mat- och matsalsfrågor, frågor rörande gemensamma personalutrymmen, hälso- och sjukvårdsfrågor. Här gäller genomgående att frågorna faller inom området för 32 § i den mån de inte är att betrakta som frågor vilka inte kan regleras på annat sätt än genom avtal mellan arbetsgivare och arbetstagare.

4.4 Arbetarskyddslagen m.fl. arbetsmiljöbestämmelser

Av särskild betydelse i arbetarskyddslagen (1949:1) är i lokalsammanhang lagens § 40 a och § 41 a.

Enligt § 40 a skall skyddsombud inom sitt skyddsområde vaka över sundhet och säkerhet i arbetet och deltaga vid planering av nya eller ändrade lokaler, anordningar och arbetsmetoder.

Enligt § 41 a skall i skyddskommitté behandlas frågor om företagshälsovård, frågor om planering av nya eller ändrade lokaler, anordningar och arbetsmetoder samt frågor om upplysning och utbildning rörande arbetarskydd.

I arbetarskyddskungörelsen (SFS 1973:841) stadgas bl.a. om förhandsgranskning av arbetslokaler m.m. med innebörd att

yrkesinspektionen skall granska om- ny- eller tillbyggnad av arbetslokal eller personalrum. Arbetsgivare skall under- rätta skyddsombud, skyddskommitté eller arbetstagarorga- nisation om meddelat byggnadslov för byggnadsföretag som avser arbetslokal eller personalrum.

Enligt § 7 i avtal om arbetarskydd vid statliga myndigheter från år 1974 stadgas bl.a. i fråga om lokaler, utrustning m.m. att om personalrepresentanter i företagsnämnd eller skyddskommitté, vilka representerar minst hälften av de anställda, begär att medverka vid planering av lokaler skall ske i särskild projektgrupp, skall sådan projektgrupp utses. Projektgruppen äger deltaga i sammanträde som myndighe- ten har med byggmyndighet eller som hålls inom byggnadsavdel- ning (motsvarande) hos myndigheten.

I statens arbetsmiljönämnds anvisningar för skyddsarbetet i statlig tjänst, del 2, Samråd om arbetslokaler, 1976, lämnas bl.a. följande riktlinjer:

"Skyddskommittén eller projektgruppen ska med utgångspunkt från erfarenhet delta i beskrivningen av de arbetsmiljökrav som bör tillgodoses för lokal, inredning och utrustning. Det är denna medverkan i verksamhetsbeskrivningen som är projektgruppens huvuduppgift

Även om det tillsatts en särskild projektgrupp, ska skyddskom- mittén diskutera speciella arbetsmiljöfrågor. Skyddsombudens och skyddskommitténs synpunkter på lokalplaneringen sammanställs inom projektgruppen och överlämnas som underlag för byggmyndig- hetens beslut.

Under planeringens gång sker ett fortlöpande samråd, vilket innebär att projektgruppen också ges möjligheter att diskute- ra hur byggmyndigheten tänkt lösa problemen

Det tekniska ansvaret vilar på byggmyndigheten. Den avgör vil- ket tekniskt utförande som är ändamålsenligt inom de kostnads- och kvalitetsramar som fastställts av statsmakterna

Byggnadsprogrammet utgör underlag för projekteringen. I detta skede sker samrådet mellan byggmyndigheten och den brukande myndigheten i ett eller flera steg. Projektgruppen förbereder myndighetens ställningstagande. Den ges också en fortlöpande redovisning från byggmyndighetens sida.....

Projektgruppen svarar för att kraven på inredningen formuleras. Vid större projekt kan söta med fördel ske i arbetsgrupper för olika enheter inom myndigheten."

I anvisningarna slås fast att det yttersta ansvaret för arbetsmiljön vilar på brukarmyndigheten.

4.5 Den framtida omfattningen av programarbetet

För att kunna bedöma vilken organisation som i framtiden behövs för programarbetet inom högskolan är det av intresse att känna till pågående och framför allt planerat programarbete samt aviserat lokalbehov som kan leda till programarbete. I bil. 5 redovisar utredningen därför en sammanställning över det programarbete som f.n. pågår eller planeras. Utredningen har givetvis inte ingått på någon granskning av uppgifterna i sammanställningen.

I detta sammanhang bör framhållas att även om nybyggnationen minskar detta inte behöver innebära att omfattningen av programarbetet också gör det. Det blir naturligen allt vanligare att förändringar av utbildningens innehåll samt undervisningsmetoderna leder till att beräknade lokaler måste ändras i sådan omfattning att programarbete blir nödvändigt.

5 UTVÄRDERING AV LOKAL- OCH PROGRAMARBETET

5.1 Inledning - metoder för utvärdering

Utredningen skall enligt sina direktiv göra en utvärdering av LUP-organisationen samt pröva vilka förändringar resultatet av utvärderingen kan ge anledning till. Den byggnadsverksamhet som ägt rum vid universitet och högskolor under LUP-organisationens hittillsvarande verksamhet har varit mycket omfattande. Utredningen har inte funnit det möjligt att gå igenom alla de byggnadsärenden i vilka LUP-kommittéerna har gjort lokal- och utrustningsprogram. Detta har inte heller ansetts erforderligt för att fullgöra utredningsuppdraget. Utredningen har valt att studera ett mindre antal byggnadsobjekt som kan betraktas som representativa för de senaste årens lokal- och utrustningsprogramarbete. Utredningen har även studerat ett par byggnadsobjekt för vilka byggnadsstyrelsen svarat för programarbetet. Under avsnitt 5.2.2 jämförs en översiktlig, sammanfattande redovisning av de synpunkter på objekten som utredningen har inhämtat genom intervjuer med representanter för olika parter som har deltagit i planeringsprocessen alltifrån verksamhetsbeskrivning till färdig lokal. Utredningen har på detta sätt försökt bilda sig en uppfattning om hur arbetet med dessa projekt har bedrivits och utfallit.

Vid intervjuerna har även allmänna synpunkter på LUP-organisationen, byggnadsstyrelsen och UUH framförts till utredningen. Olika frågor som ligger nära själva LUP-arbetet har också aktualiserats, såsom fastighetstjänst och underhåll av lokaler.

Utredningen har som tidigare nämnts även haft överläggningar med rektorsämbeten och företrädare för lärare och andra anställda samt de studerande vid universitet och högskolor, berörda departement, myndigheter och organisationer. De vid dessa intervjuer och överläggningar framkomna allmänna synpunkterna på LUP-organisationen sammanfattas i detta kapitel under avsnitt 5.3. Avslutningsvis redovisar utredningen sina egna slutsatser på grundval av objektstudierna, intervjuerna och överläggningarna.

5.2 Objektstudierna

5.2.1 Vilka objekt och varför - arbetsmetodik

Utredningen har granskat följande objekt:

<u>Objekt</u>	<u>Programansvarig</u>
1. Institutionerna för hygien och naturvetenskaplig mikrobiologi i Lund	LUP-kommittén för Lund
2. Humanisthuset i Umeå	LUP-kommittén för Umeå
3. Universitetsfilialen och lärarhögskolan i Karlstad	LUP-kommittén för Göteborg
4. Laboratorieblocket vid karolinska institutet, Stockholm	LUP-kommittén för Stockholm
5. Institutionen för markvetenskap, lantbrukshögskolan, Ultuna	LUP-kommittén för jordbrukets högskolor
6. Livsmedelsverket, Uppsala	Byggnadsstyrelsen
7. Statens väg- och trafikinstitut, Linköping	Byggnadsstyrelsen

Objekten har en geografisk spridning vilket innebär att olika LUP-kommittéer svarat för programmeringen inom högskoleområdet. Eftersom LUP-kommittén för jordbrukets högskolor omfattas av utredningsuppdraget har ett objekt vid dessa högskolor tagits med. De av byggnadsstyrelsen programmerade objekten har tagits med för att om möjligt få belyst vilka likheter och skillnader som kan förekomma mellan objekt som byggnadsstyrelsen resp. LUP-organisationen programmerat. Både livsmedelsverket och statens väg- och trafikinstitut är omlokaliserade myndigheter som fått nya lokaler och i stor utsträckning ny utrustning. I likhet med vad som gäller för universitets- och högskoleområdet svarade UUIH för dessa verks utrustningsplanering och upphandling. Dessa båda verk har valts ut därför att de i likhet med universitet och högskolor bedriver forskning.

Vid båda verken finns det laboratorier och statens väg- och trafikinstitut förfogar dessutom över provningsanläggningar.

I bil. 2 beskrivs planering och genomförande för de olika objekten på grundval av dels de handlingar som olika myndigheter förfogar över dels de muntliga upplysningar som utredningen har inhämtat vid överläggningar och intervjuer med handläggare.

5.2.2 Sammanfattning

I det följande lämnas i sammanfattningens form en redovisning av dels olika sakuppgifter om de studerande objekten dels synpunkter på vissa för utredningsarbetet särskilt intressanta frågor som har kommit fram vid de intervjuer utredningen haft med personer som varit engagerade i de olika byggnadsobjekten.

Samtliga studerande objekt har i huvudsak planerats och färdigställt under LUP-organisationens verksamhetstid. Det gäller statliga lokaler för undervisning, forskning, förvaltning och utvecklingsarbete. Lokalerna har i sin helhet finansierats över statsbudgeten med särskilda anslag för resp. byggnadsverksamhet, inredning samt utrustning. LUP-organisationen har programmerat fem objekt, varav LUP-kommittén för jordbrukets högskolor ett, och byggnadsstyrelsen två objekt. UUU har svarat för utrustningsprogram för två objekt och för upphandling till samtliga objekt. Byggnadsstyrelsen har svarat för projektering, inredning och byggande av samtliga objekt. Tidsåtgången har varierat för objekten och för två av objekten har processen varit extremt lång. I fråga om markvetenskap vid Ultuna berodde den långa behandlingstiden i vederbörande departement enligt uppgift på att man avvaktade beslut i lokaliseringsfrågan för veterinärhögskolan. Även för hygien och naturvetenskaplig mikrobiologi i Lund var behandlingstiden lång i vederbörande departement. De totala kostnadsramarna för de olika objekten justerades i allmänhet varje år vid redovisningen för riksdagen. I de flesta fall berodde kostnadsökningarna på prisomräkningar. Oavsett vilken myndighet som har varit programansvarig har Kungl. Maj:ts

projekteringsbeslut med ett undantag innebarit en reducering av totalytan vilket lett till omprogrammering.

I de fall LUF-organisationen svarat för programmering har det inte gjorts någon formell skillnad mellan verksamhetsbeskrivning och programarbete utan det har varit en såväl som integrerad verksamhet. I stort sett anses programarbetet ha gått bra men brukarna framhåller oberoende av varandra några problem i sammanhanget. Genomgående hävdas att eftersom det är brukarna av lokalerna som "kan" den verksamhet som skall bedrivas där så kan de också bäst avgöra de kvantitativa och kvalitativa behoven. Därför bör brukarnas synpunkter få väga tungt i såväl programmering som projektering så att den verksamhet för vilken lokalerna byggs kan bedrivas ändamålsenligt och effektivt. I samtliga fall hävdas att medverkan i programarbetet är mycket tidsödande vilket förstärks av att handläggningsskedningen, som innebär dubbel prövning av regeringen, i regel medför omprogrammering. I vissa fall har t.o.m. dubbel omprogrammering förekommit. I sammanhanget påtalas att de långa behandlingstiderna innebär att förutsättningarna för lokalutnyttjandet ibland hinner förändras p.g.a. att institutionen (motsvarande) får ny verksamhetsinriktning. Detta förhållande anses tala för att lokallösningarna måste göras flexibla och beslut kunna fattas snabbare.

Beträffande projekteringsfasen anføres från brukarna att det ibland kan vara oklart för dem var huvudansvaret för arbetet legat någonstans. Den enskilda institutionen (motsvarande) får samtidigt ha att göra med byggnadsstyrelsens projektledning och anlitade arkitekter, UUH och leverantörer av utrustning samt byggnadsstyrelsens inredningssektion. I ett flertal objekt har brukarna under projekteringen varit starkt kritiska till arkitektförslagen och anser sig ha fått arbeta hårt för att få till stånd ändringar. De projektansvariga framhåller att brukarna inte alltid beaktar kostnadsmässiga och andra förutsättningar under vilka projekteringen bedrivs.

Utrustningsprogrammeringen och i allmänhet även upphandlingen av utrustning är det led i processen som brukarna är mest nöjda med i samtliga objekt. Det påpekas att enstaka misstag i upphandlingen förekommit men att det i stort sett har fungerat bra och att utrustning funnits på plats vid inflyttningen.

Programmeringen och planeringen av inredningen kritiseras däremot genomgående av brukarna som anser sig ha haft för litet inflytande över detta led, vilket oftast lett till otillfredsställande resultat.

Byggnader av lokalerna har brukare och projekterare inte kommenterat men däremot anser ett flertal brukare att det brister i funktionskontrollen av lokalerna och att påtalade brister och driftfel inte åtgärdas av byggnadsstyrelsen. Detta innebär även att återföringen av erfarenheter till byggnadsstyrelsen blir bristfällig.

De synpunkter på medbestämmande och kontinuitet i processen m.m. som brukarna av de studerade objekten har fört fram överensstämmer med de allmänna synpunkter som redovisas i avsnitt 5.3.

5.3 Allmänna synpunkter på LUP-organisationen

5.3.1 Inledning

I det följande redovisar utredningen allmänna synpunkter på den nuvarande LUP-organisationen m.m. som kommit fram vid objektstudierna, överläggningarna och intervjuerna. Redovisningen baserar sig således inte på någon skriftlig enkät utan är en sammanställning grundad på yttranden vid samtal med utredningen. Utredningen redovisar endast synpunkter som är relevanta vid en bedömning av LUP-organisationen eller som ett större antal företrädare haft synpunkter på. Tyngdpunkten har därvid lagts vid LUP-kommittéernas huvudsakliga uppgift som organ för programmering, planering och prioritering. Utredningen redovisar även de synpunkter som framförts på handläggningen av LUP-ärenden på central nivå och dess inverkan på LUP-kommittéernas arbete.

5.3.2 Ansvaret för programmering av lokaler

Nästan samtliga som yttrat sig i frågan anser att det har varit värdefullt med ett särskilt programorgan inom universitets- och högskolesektorn. Läroanstalterna anser i allmänhet att LUP-organisationens tillkomst innebär ett bättre och varaktigare inflytande över lokal- och utrustningsplaneringen. De enstaka röster som är kritiska mot systemet med en särskild LUP-organisation anser, att programarbetet i stället borde ha skötts av läroanstalterna själva i direkt samarbete med byggnadsstyrelsen. Dessa kritiker upplever LUP-organisationen, när det gäller programmering, som en onödig mellaninstans mellan nyttjare och projekterare/byggare. Byggnadsstyrelsen anser att styrelsen bör svara för programarbetet på grundval av verksamhetsbeskrivningar från nyttjarna.

5.3.3 LUP-organisationen

LUP-organisationen i sin helhet har av flertalet bedömts i stort sett vara en nyttig och värdefull institution under ett skede av stark expansion inom universitets- och högskoleväsendet. I fråga om LUP-kommittéerna har framhållits att representanterna för de centrala verken, främst UUM och byggnadsstyrelsen, tillfört kommittéerna kunskaper och erfarenheter som bidragit till att programmen blivit väl underbyggda och realistiska. Personal- och studeranderepresentanterna har starkt understrukit svårigheten att inom LUP-kommittéernas ram genomföra en verklig programgranskning. På orter där nybyggnadsverksamheten varit jämförelsevis begränsad har LUP-kommittén fått svara för programmering inför om disposition inom befintliga lokaler på samma ort samt provisoriska lokallösningar genom förhyrningar o.d. Kommittéerna anses därvid ha fyllt en viktig funktion. De enstaka kritiska synpunkter som har framförts till utredningen riktar sig emot dels att kommittéerna inte alltid anses ha gett läroanstalterna den service dessa anser sig vara berättigade till dels att LUP-kommittéerna, i jämförelse med LUP-kommittén för jordbrukets högskolor, haft sämre kontakter med sitt departement.

tement, vilket lett till onödiga omprogrammeringar. Några bedömare anser även att LUP-kommittéerna inte är tillräckligt kritiska i granskningen av brukarnas programförslag.

LUP-sekretariatet får nästan uteslutande goda vitsord och dess erfarenheten och kunskaper bedöms som synnerligen värdefulla för läroanstalterna och LUP-arbetet.

När det gäller LUP-nämnden är flertalet bedömare däremot mer kritiska, även om några framhåller att verksamheten blivit bättre under senare år. Nämnden upplevs inte som lika angelägen som kommittéerna och dess normgivande uppgifter anses av många kunna upphöra, eftersom det mesta numera anses vara normerat. Andra menar däremot att den normgivande verksamheten varit för begränsad och att nämnden varit för svag i prioriteringsarbetet. De som är mer positiva till LUP-nämnden framhåller att nämnden är ett bra samarbetsorgan för de berörda centrala verken där utbildningens och forskningens företrädare kan framföra och diskutera dessa verksamheters speciella krav med representanter för byggnadsstyrelsen och UUH. Det som uppskattas genomgående mest i nämnden är dess särskilda expertgrupper, framför allt djurhusgruppen och funktionsgruppen.

LUP-kommittén för jordbrukets högskolor berör ett mindre antal intressenter och antalet intervjuer har därför varit begränsat. Det nära samarbetet mellan kommittén och jordbrukets högskolor och dess olika institutioner har bedömts övervägande positivt men nackdelar anses ha framträtt när det gäller prioritering och granskning av institutionernas förslag.

5.3.4 Handläggningsordningen

Den gällande handläggningsordningen för byggnadsärenden från år 1968 möter genomgående kritik på alla nivåer. Den anses bl.a. vara omständlig, tidsfördröjande och förorsaka onödigt arbete på programmeringsstadiet. Ett flertal bedömare anser att den nuvarande ordningen präglas av för mycket överlämnandemetodik.

Den dubbla prövningen av regeringen leder oftast till omprogrammering, vilket är arbets- och tidsödande. Allmänt avses att det tar för lång tid att få fram beslut om projektering. Olika bedömare framhåller det önskvärda i att ett förenklat förfarande kommer till stånd.

5.3.5 Uppdelningen på lokaler - utrustning - inredning

Ett flertal institutioner (motsvarande) som fått nya lokaler anser att uppdelningen av handläggningen på lokaler, utrustning resp. inredning skapar svårigheter. En av anledningarna är att gränsdragningen inte upplevs som rationell. Det anses vara svårt att dra klara gränser mellan de tre delarna i byggnadsplaneringen. Man anser att det även i tidshänseende bör planeras mer samlat än vad som är fallet f.n., så att den nuvarande bristande samordningen kan upphöra. En bättre samplanering skulle skapa större möjligheter att väga de olika delarnas kostnader mot varandra. Ett flertal anser även att de s.k. sekundärytorna bör tas med i lokalprogrammet från början och således få samma behandling som de primära programytorna.

5.3.6 Inredningsfrågor

Byggnadsstyrelsen möter kritik från nyttjarna för sin handläggning av inredningsfrågor. De anser bl.a. att byggnadsstyrelsen har för höga administrationskostnader, som debiteras nyttjarna, och att nyttjarna har för litet inflytande i dessa frågor, både absolut och i förhållande till lokal- och utrustningsfrågorna. Vissa framhåller att det går att komma överens om inredningens funktion men inte om dess kvalitet. Nyttjarna skulle i större utsträckning vilja kunna väga in inredningskostnaderna mot såväl andra investeringskostnader som mot driftkostnader för skötseln. Det hävdas att arbetsmiljöaspekterna måste beaktas mer i fortsättningen ifråga om inredningen.

5.3.7 Ersättnings- och kompletteringsanskaffning av utrustning och inredning

Synpunkterna är delade när det gäller formerna för anskaffning av utrustning. De flesta anser att den nuvarande ordningen fungerar tillfredsställande men det finns de som menar att medel för ersättningsanskaffning av utrustning bör tas upp i vederbörande myndighets petita och att anslaget sedan skall fördelas på lokal eller regional nivå.

Samtliga bedömare är av den åsikten att UUI gör ett gott arbete med ersättningsanskaffningen och att det lokala inflytandet i dessa frågor är tillfredsställande. Vissa institutioner menar dock att de själva har större teknisk kompetens än UUI ifråga om vilka fabrikat som skall upphandlas.

De som yttrat sig om ersättningsanskaffning av inredning kritiserar den nuvarande ordningen som upplevs som opraktisk och centralstyrd. Uppdelningen av inredningen på planmässig anskaffning via anslaget till UHÅ:s disposition resp. anskaffning vid om disposition via byggnadsstyrelsen anses av några som mindre meningsfull och mogen att avskaffa.

5.3.8 Kontinuiteten

Ett flertal bedömare anser att det är önskvärt med så stor kontinuitet som möjligt under hela processen från verksamhetsbeskrivning t.c.m. byggande och funktionskontroll. Därmed avses att brukare, programmerare och projekterare skall kunna följa ett lokalärende under hela processen eller i vart fall mer kontinuerligt än vad som sker f.n. Den nuvarande ordningen upplevs av olika parter som otillfredsställande i så motto att det uppstår glapp och skarvar mellan de olika leden i processen. LUP-kommittéernas sekreterare är sällan med vid utformningen av verksamhetsbeskrivningen på institutionsnivå och får därmed inte på ett tidigt stadium kännedom om för vilken verksamhet programmeringen skall ske. Brukarna samarbetar f.n. först med LUP-kommittén

i programmeringen. När denna är avslutad och projekteringen inleds med byggnadsstyrelsen och dess konsulter får man, ofta utan vidare medverkan från LUP-kommittén, ånyo ta upp verksamhetsaspekter och funktionskrav. Byggnadsmyndigheten å andra sidan går miste om de överväganden som har gjorts under programarbetet, och det skulle underlätta för denna om man kunde komma in på ett tidigare stadium i processen. I det sammanhanget har framhållits att ett sätt att lösa problemet är att byggnadsmyndigheten får ansvaret även för programmeringen inom universitets- och högskoleområdet.

Några hävdar att funktionskontrollen av de nya lokalerna ibland är bristfällig och att påtalade brister inte åtgärdas. Från flera håll påpekas att genom att byggnadsstyrelsens projektledning släpper ifrån sig ansvaret till den regionala byggnadsförvaltningen på ett tidigt stadium går byggnadsstyrelsen miste om värdefull återföring av kunskap om hur olika led i processen funktionsmässigt fallit ut. Därtill kommer att projektledning och konsulter skiftar även mellan likartade byggnadsobjekt.

5.3.9 Medbestämmande

Under senare år har olika personalgrupper och studerande vid universitet och högskolor fått större möjligheter att utöva medbestämmande ifråga om den egna arbetsmiljön. Utredningen har i avsnitten 4.3 - 4.4 redovisat gällande bestämmelser inom detta område. Dessa är dock av sent datum och har således inte alla varit i kraft under den tid då flertalet av de objekt som utredningen har studerat har planerats och färdigställts. De anställda och de studerande har sedan år 1969, som ett led i försöksverksamhet med nya samarbetsformer, haft företrädare i både LUP-nämnden och LUP-kommittéerna. (avsnitt 2.1.2)

En av många omfattad åsikt är att arbetstagarrepresentationen i LUP-kommittéerna bör utökas till tre ledamöter så att samtliga tre stora huvudorganisationer kan medverka i samtliga kommittéer. Andra hävdar att man åtminstone bör tillse att

lärarna ges en fast representation i kommittéerna. Arbets-
tagarorganisationerna delar f.n. på platserna i de olika
kommittéerna.

På orter med många läroanstalter, framför allt i Stockholm
och Göteborg, upplevs det som svårt för i första hand stude-
randerepresentanterna att kunna svara för intressebevakningen.
Den förhållandevis snabba omsättningen av studeranderepresen-
tanter utgör därvid också en svårighet men detta senare för-
hållande är inte kännetecknande enbart för LUP-organisationen
utan är av generell karaktär. De anställda och de studerande
betraktar i allmänhet sin representation i LUP-organen som vik-
tig för deras möjligheter att utöva sitt medbestämmande. De be-
tonar dock svårigheten för sina representanter att hinna sätta
sig in i de ärenden som behandlas i LUP-kommittéerna.

När det gäller medbestämmande på det lokala planet, berörd insti-
tution (motsvarande), har samarbetet organiserats på olika sätt
beroende på byggnadsobjektets karaktär och storlek. Inom univer-
sitets- och högskoleområdet har institutionsstyrelse eller sär-
skild arbetsgrupp i allmänhet svarat för institutionens ställ-
ningstaganden. I dessa frågor finns i regel de olika vid institu-
tionen verksamma grupperna representerade. Tidigare har dock i
flera fall institutionsföreståndare och ämnesföreträdare ensamma
representerat institutionen i kontakter med LUP-kommitté och
byggnadsstyrelsen. Under senare år har dock medbestämmandet reg-
lerats och därmed har inflytandemöjligheterna förbättrats. Det
anses även ha medfört att byggnadsstyrelsen tvingats ta större
hänsyn till personalens önskemål. Utanför universitets- och hög-
skoleområdet har företagsnämnd eller utskott ur denna samt skydds-
kommitté varit forum för personalinflytandet i lokal- och utrust-
ningsfrågor, särskilt vid nybyggnad. I vissa fall har dock
inte alla frågor behandlats i samrådsorganet, utan de har
avgjorts direkt mellan institutionschef och berörd myndighet.

Från flertalet håll har påtalats att även om personalen har formella möjligheter till medbestämmande saknar man ofta kunskap om såväl planerings- som byggprocessen inom det statliga området som detta områdes speciella arbetsteknik, nomenklatur och arbetsmaterial, framför allt ritningar. Denna bristande kunskap och erfarenhet finns även inom de enskilda myndigheters administration och förvaltning, eftersom flertalet inte har haft anledning att befatta sig med byggnadsärenden. Detta förhållande försvårar kommunikationen med myndigheter och arkitekter samt försvagar påverkningsmöjligheterna.

Ett annat hinder för att utöva inflytande är tidsfaktorn. Man anser sig dels ofta få alldeles för kort tid till att ta ställning till ändringsförslag och liknande under projekteringsstadiet dels inte ha tid att vara frånvarande från det ordinarie arbetet så mycket som krävs för inläring, samråd och formulering av önskemål. Från olika håll hävdas att möjligheterna till medbestämmande och påverkan varierar mellan frågor rörande lokaler, utrustning och inredning. Brukarna hävdar i allmänhet att man får stort gehör för sina synpunkter i utrustningsfrågor och minst i inredningsfrågor. Då den senare frågan berör samtliga anställda som är verksamma inom en institution (motsvarande) och dessutom är viktig ur arbetsmiljösynpunkt är man missnöjd med att det lokala inflytandet är så litet.

5.3.10 Samarbetet inom lokal- och utrustningsområdet

Samarbetet på och mellan olika nivåer inom organisationen för lokal- och utrustningsfrågor berörs av samtliga som gett synpunkter till utredningen. I den föregående redovisningen har samsarbetsfrågor redan berörts vid flera tillfällen men det finns anledning att också behandla dessa i ett särskilt avsnitt.

Den nuvarande organisationen är splittrad så till vida att olika myndigheter svarar för olika delar när en byggnad skall uppföras. Inom universitets- och högskoleområdet svarar LUP-organisationen för programmering, UUH för utrustning och bygg-

nadsstyrelsen för projektering, byggande och inredning. Därtill kommer att byggnadsstyrelsen anlitar konsulter av olika slag och att den regionala byggnadsförvaltningen ansvarar för byggnadet. En sådan organisationsbild ställer stora krav på att samarbetet fungerar, vilket har stått klart från första början. UHÄ (tidigare UKÄ), UUH och byggnadsstyrelsen är därför representerade i LUP-kommittéerna och i LUP-nämnden och UHÄ är representerat i UUH:s styrelse. Numera ingår även LUP-nämndens ordförande i styrelsen för byggnadsstyrelsen. Det har framhållits att dessa arrangemang är orsaken till att samarbetet på verksamhetsnivå centralt har fungerat tillfredsställande. Från de berörda verken själva och från LUP-kommittéerna framhålls värdet av att ha övriga verk med i LUP-nämnden och representanter för byggnadsstyrelsen och UUH i LUP-kommittéerna. Flera bedömare anser däremot att statskontorets medverkan inte längre är lika motiverad.

Nyttjarna, företrädesvis på institutionsnivå, framhåller att den nuvarande ordningen är besvärande, eftersom man är osäker om vilken av myndigheterna som är ansvarig för olika frågor. När det gäller projektering och inredning är man ofta osäker om ansvarsfördelningen mellan byggnadsstyrelsen och arkitekterna och i fråga om byggnadsfrågor om byggnadsstyrelsen centralt eller regionalt är ansvarig.

De läroanstalter och myndigheter som utredningen har besökt har olika erfarenheter och värderingar av samarbetet med var och en av myndigheterna. Som utredningen redovisat i avsnitt 5.3.3 är man inom universitets- och högskoleområdet i allmänhet nöjda med LUP-kommittéernas arbete. UUH får genomgående positiva omdömen ifråga om såväl planering som upphandling. Det senare omdömet delas även av de verk för vilka UUH svarat för utrustningsfrågorna. När det däremot gäller erfarenheterna av byggnadsstyrelsen är kommentarerna med enstaka undantag kritiska. Den kritik som framförst avser inte samarbetet med enskilda tjänstemän utan det är byggnadsstyrelsen som verk som man upplever som svårt att påverka och få beslut ifrån. Omdömena gäller såväl byggnadsstyrelsen som de konsulter byggnadsstyrelsen anlitar. I flertalet fall

görs ingen skillnad mellan byggnadsstyrelsen och dessa konsulter, vilket bottnar i en osäkerhet om vem som ytterst är ansvarig. Vad man i allmänhet vänder sig emot är att synpunkter och önskemål beaktas i för liten utsträckning eller inte åtgärdas alls. Beträffande programmeringsstadiet, i de till byggnadsstyrelsen svarar för detta, och projekteringsstadiet framhålls att det är svårt att få ändringar till stånd i ett uransynligt förslag. Detta är särskilt besvärande när denna stadier i processen tar lång tid, eftersom förutsättningarna för den verksamhet som skall bedrivas i lokalerna kan hinna förändras under den tiden. Man efterlyser större flexibilitet under projekteringen. Byggnadsstyrelsen anses över lag ha större kompetens i fråga om förvaltningslokaler än för de speciella lokaler som de flesta högre läroanstalter och vissa verk har.

Ett antal bedömare ifrågasätter om byggnadsstyrelsens interna organisation är den mest lämpade för ändamålet.

5.3.11 Övriga frågor

I samband med att utredningen haft överläggningar och intervjuer rörande den hittillsvarande IUP-organisationen har man från skilda läroanstalter aktualiserat några närliggande frågor. Den första av dessa är fastighetstjänsten där ett antal högskolor önskar föra över ansvaret för underhåll, fastighetstjänst och vissa andra lokalfrågor från byggnadsstyrelsen till läroanstalten. Man anser sig ha möjligheter att sköta dessa frågor bättre än byggnadsstyrelsen. På en läroanstalt har man däremot överlåtit dessa uppgifter på byggnadsstyrelsen.

Den andra frågan som har tagits upp av några läroanstalter är NUU. Det framhålls att dess verksamhet är viktig för den medicinska utbildningen men att - till skillnad från IUP-organisationen - läroanstalterna saknar inflytande inom NUU och att den kliniska delen av utbildningen blir lidande på detta. Även om uppgörelser kan träffas med sjukvårdshuvudmannen i dessa frågor kan NUU förhindra att besluten genomförs. Läro-

anstalterna borde därför ges möjlighet att kunna påverka även NUU:s verksamhet. Flera läroanstalter har även gjort gällande att de frågor som NUU handlägger skulle kunna lösas över till LUP-organisationen.

Den nuvarande uppdelningen av utrustningsanskaffning på klinisk utrustning via NUU och pre-klinisk via LUP-kommittéerna anses otillfredsställande.

5.4 Utvärderingens resultat

I förevarande avsnitt ger utredningen sin egen bedömning av LUP-organisationens verksamhet på grundval av i det föregående redovisat material om verksamheten, de objekt som studerats och synpunkterna på dessa samt de allmänna synpunkter som kommit fram vid överläggningar och intervjuer. Utredningen begränsar med hänsyn till sina direktiv de egna synpunkterna till att omfatta endast själva LUP-organisationen och den handläggingsordning inom vilken organisationen har verkat. I fråga om de övriga synpunkter och åsikter som kommit fram under utredningsarbetet nöjer sig utredningen med den redovisning av dessa som gjorts i det föregående.

Som helhet har LUP-organisationen (LUP-kommittéer, LUP-sekretariatet, LUP-nämnden och dess expertgrupper) inneburit en betydelsefull förstärkning av de ordinarie administrativa och tekniska resurserna under en period av stark uthyggnad av högre utbildning och forskning. LUP-organisationen har inom universitets- och högskoleväsendet med gott resultat genomfört arbetsuppgifter som eljest skulle ha fullgjorts av förvaltningsorganen inom universitets- och högskoleväsendet och av byggnadsstyrelsen och RJH. I ett skede av stark expansion har LUP-organisationen verkat sammanhållande och normerande samt verkat för effektivitet och rationellt resursutnyttjande. Även om det egentliga programarbetet i stor utsträckning har utförts i arbetsgrupper med institutionsrepresentanter och andra företrädare för brukarna har programförslagen - genom att de på olika stadier i arbetet granskats i

LUP-kommitté med dess representanter för berörda centrala verk - i stort sett kunnat läggas på en kostnads- och kvalitetsmässigt realistisk grund.

Efter tillkomsten av representanter för personal- och studerandeorganisationer i LUP-nämnden och LUP-kommittéerna har dessa representanter haft möjligheter att se till att personalens och de studerandes synpunkter vederbörligen prövats.

De starka kontakterna mellan LUP-kommittéerna och LUP-nämnden har skapat förutsättningar för enhetliga bedömningar i fråga om lokalernas utformning och kvalitet. Samarbetet mellan LUP-organisationen och byggnadsstyrelsen har, bl.a. genom att byggnadsstyrelsen är representerad i såväl LUP-kommittéerna som i LUP-nämnden, varit nära och i stort sett fungerat bra. Arbets sättet har varierat mellan olika orter. Det synes ha varit till fördel om byggnadsstyrelsen engagerat sig i programarbetet på ett tidigt stadium.

Samarbetet mellan LUP-organisationen och UUH har fungerat mycket tillfredsställande i fråga om såväl programarbete som arbete med ersättningsanskaffning av utrustning. Samarbetet mellan LUP-organisationen och UKÄ/UHÄ har blivit mer omfattande under årens lopp och det har under senare år underlättats av att universitetskanslern varit ordförande i LUP-nämnden.

LUP-sekretariatet har haft goda kontakter med läroanstalter och andra myndigheter. Deras placering i en central, förhållandevis liten enhet har skapat förutsättningar för en enhetlig programverksamhet med god återföring och utbyte av erfarenheter. Genom åren har sekretariatet förvärvat en värdefull erfarenhet och kompetens inom sitt sakområde. Det har även tagits i anspråk för andra programuppgifter inom det statliga området. Dessa resultat har uppnåtts till en förhållandevis liten kostnad.

Utredningen finner således att LUP-organisationen väl fyllt sin uppgift. Detta innebär inte att utredningen anser sig kunna bedöma

om resultatet av programarbetet blivit bättre när det handhåfts av LUP-kommittéerna än om det skulle ha handhåfts av byggnadsstyrelsen. Utredningen anser sig dock ha fog för att hävda att lokal- och utrustningsprogrammeringens nära anknytning till universitet och högskolor inneburit goda förutsättningar för att funktionskraven kunnat göra sig gällande och tillgodoses så bra som möjligt i programarbetet. Detta har i sin tur medfört att programarbetet mötts av förtroende från universitet och högskolor.

Utredningen kan inte heller på grundval av det material den tagit fram dra några slutsatser om hur kostnaderna för byggnadsobjekten påverkats av att ha programmerats av den ena eller den andra myndigheten. Det är likaså svårt att säga hur LUP-organisationen kunnat påverka tidplanerna. De objekt i utvärderingen som byggnadsstyrelsen programmerat har varit tidsbundna genom riksdagsbeslut.

Vid en värdering av LUP-organisationens verksamhet är det naturligt att beröra den handläggningsordning för byggnadsärenden som varit gällande under den period som utvärderingen omfattar. Som framgår av redovisningen i det föregående föreligger på olika håll starka önskemål om en förenklad ordning som leder till snabbare beslut och att omprogrammering undviks. Kritiken mot denna ordning från nyttjarna drabbar ofta LUP-kommittéerna, eftersom det är dessa som får svara för att en omprogrammering kommer till stånd. Mot denna bakgrund finner utredningen det motiverat att kortfattat ge sina egna synpunkter på den handläggningsordning inom vilken LUP-organisationen svarar för ett betydelsefullt led.

Handläggningsprocessen är enligt utredningens bestämda uppfattning för lång och omständlig och det finns brister i fråga om kontinuitet och kontakter mellan parterna. Gällande ordning motsvarar inte nyttjarnas krav och det omfattande arbetet med omprogrammering efter förhållandevis marginella prutningar är oekonomiskt och tidsfördröjande. Ur planeringssynpunkt kan det

ifrågasättas om planeringen av lokaler och utrustning skall äga rum tidsmässigt och organisatoriskt skilt från övrig resursplanering vid läroanstalterna. Kritiken drabbar således samtliga nivåer i handläggningen och det är enligt utredningens mening motiverat med en förändring i här berörda avseenden.

6 UTREDNINGENS ÖVERVÄGANDEN OCH FÖRSLAG

6.1 Allmänna synpunkter

Innan utredningen går in på lokal- och utrustningsplaneringen inom den nya högskolan vill utredningen framhålla vissa allmänna synpunkter på arbets- och ansvarsfördelningen när det gäller byggnadsärenden inom den civila statsförvaltningen.

En av byggnadsstyrelsens huvuduppgifter är att förse civila statliga myndigheter med lokaler genom byggande, köp eller förhyrning. Vid bedömning av lokalförsörjningsfrågor måste byggnadsstyrelsen beakta många olika omständigheter, såsom behovet av förnyelse och upprustning av befintligt lokalbestånd, anpassning av lokalbeståndet till utvidgning eller annan förändring av myndigheternas verksamhet, lokaliseringssynpunkter och arbetsmarknadsläget. När det gäller enstaka myndigheter med ett begränsat lokalbestånd är det endast byggnadsstyrelsen som primärt kan väga dessa olika omständigheter mot varandra och ta ställning till prioriteringen mellan olika myndigheters aktuella lokalbehov. Gäller det däremot myndigheter med regional förvaltning och ett omfattande lokalbestånd såsom rikspolisstyrelsen eller kriminalvårdsstyrelsen måste det såvitt utredningen kan finna i första hand ankomma på den verksamhetsansvariga myndigheten att svara för den lokalplanering och prioritering som betingas av verksamheten och dess förändringar. Denna prioritering får sedan byggnadsstyrelsen - och i sista hand statsmakterna - väga mot övriga ovan berörda omständigheter av betydelse för prioritering inom den statliga lokalförsörjningen. Vad utredningen hittills anfört gäller lokalplanering i stort, men även i fråga om ett enstaka byggnadsprojekt torde byggnadsstyrelsens primära ansvar och insatser variera. Gäller det myndigheter med ett begränsat lokalbestånd för vilka större ny- eller ombyggnadsprojekt är sällsynta är det ofrånkomligt att byggnadsstyrelsen från början aktivt bistår dessa myndigheter för att få fram verksamhetsbeskrivningar och lokalförteckningar. Är

det däremot fråga om myndigheter med ett stort lokalbestånd med ständigt pågående ny-, till- och ombyggnader, finns underlag för en fast organisation för lokalärenden vid varje sådan myndighet. Behovet av en sådan organisation är större ju mer specialiserad myndighetens verksamhet är. I anslutning här- till vill utredningen erinra om den betydelsefulla roll som nyttjarmyndigheten och lokalbrukarna enligt utredningens mening har vid handläggning av byggnadsärenden.

Nyttjaren är normalt den enda myndigheten som har sådan kännedom om den verksamhet som skall bedrivas i de nya lokalerna att den kan väga alternativ med olika tekniska utföranden och olika kostnader mot varandra. Med kostnader avses då inte enbart investeringskostnader utan även kostnader för den löpande driften. Lokalbrukarna har det direkta intresset av att nya lokaler blir så ändamålsenliga som möjligt. Hos lokalbrukarna finns sådana kunskaper om och erfarenheter av verksamheten att deras medverkan i byggprocessens olika etapper synes nödvändig för ett gott resultat. Lokalbrukarna har också förutsättningar att korrekt ange de krav som bör ställas med hänsyn till arbetarskydd och arbetsmiljö.

I detta sammanhang vill utredningen erinra om att statens arbetsmiljönämnd i sina riktlinjer för skyddsarbetet i statlig tjänst (avsnitt 4.4) slagit fast att det yttersta ansvaret för arbetsmiljön vilar på nyttjarmyndigheten. Vidare bör beaktas det inflytande som medbestämmandelagstiftningen tillförsäkrar arbetstagare i lokalärenden. Nyttjarmyndigheten måste tillförsäkras ett motsvarande inflytande, i den mån arbetstagarnas förhandlingsrätt i lokalärenden kommer att gälla mot den myndighet som lokalbrukarna tillhör.

Mot denna bakgrund har utredningen vid utformning av sitt förslag sett lokalbrukarna som den viktigaste instansen i byggprocessen. Bristande förmåga hos brukarna att överföra verksamhetskrav i verksamhetsbeskrivning samt programarbete och ritningsgranskning föranleder dock krav på utbildning och information.

Byggnadsstyrelsen skall med sina speciella kunskaper och vida erfarenheter bistå nyttjarmyndigheten och lokalbrukarna i deras arbete och överta ansvaret för de delar av byggprocessen som - om detta ansvar låg kvar hos nyttjaren - skulle kräva att denna myndighet tillfördes personalresurser med annan kompetens än vad som behövs för den ordinarie verksamheten. Lokalbrukarna bör inte uppleva byggnadsstyrelsen som en motpart utan som en servicemyndighet vars mål är att inom ramen för fastställda normer och gängse standard ge brukarna så bra lokaler som möjligt. Att utredningen så starkt betonar nyttjarmyndighetens och lokalbrukarnas ansvar innebär alltså inte att utredningen menar att byggnadsstyrelsens allmänna ansvar för att statliga civila myndigheter har ändamålsenliga lokaler skall minska. En klarare ansvarsfördelning mellan nyttjare/brukare och byggnadsstyrelsen bör emellertid innebära ökade förutsättningar för ett gott resultat av deras samarbete, dvs. att de nya lokalerna skall vara så väl anpassade till brukarnas behov som möjligt.

Vad utredningen här anfört om betydelsen av brukarnas insatser har vunnit stöd vid utredningens studium av olika byggnadsprojekt. I ett fall - nybyggnad för statens väg- och trafikinstitut - inrättade nyttjarmyndigheten en arbetsgrupp som leddes av en tidigare verkschef och i vilken ingick representanter för bl.a. personalen. Resultatet av denna arbetsgrupps samarbete med byggnadsstyrelsen blev enligt samstämmiga uppgifter från verket bra ur lokalplaneringsynpunkt. De erinringar som framfördes mot de nya lokalerna gällde mest byggnadstekniska lösningar. I ett annat fall - nybyggnad för statens livsmedelsverk - framhölls från verksledningens sida att det efteråt framstätt som en brist att verket saknat egen kompetens som kunnat göra det möjligt för verket att bättre hävda sina synpunkter vid diskussionerna med byggnadsstyrelsen.

Hur de behov som sålunda framkommit skall lösas i allmänhet inom statsförvaltningen ankommer det inte på utredningen att

pröva. Vad angår högskoleområdet föreligger emellertid speciella anledningar och möjligheter att tillförsäkra nyttjarnmyn-digheten en sådan organisation att det inom detta område kommer att finnas tillräcklig kompetens för att säkerställa ett fullgott underlag för olika projekt. Främsta anledningen här-till är att byggnadsverksamheten inom högskoleväsendet kan fortlöpande beräknas få en sådan omfattning att det motiverar upprätthållande inom högskolan av egen kompetens för ändamå-let. Därtill kommer att inom högskoleområdet verksamheten för-hållandevis ofta ställer speciella krav på lokaler.

6.2 Precisering av utredningens område

Enligt direktiven skall LUP-utredningen i sina överväganden utgå ifrån att samma principer skall gälla för hela den statliga delen av högskolan och att dessa principer skall vara anpassade till den nya organisation för högskolan som stats-makterna fattade beslut om år 1975. Som framgår av kap. 2 ligger programansvaret för lokaler för den statliga delen av högskoleutbildningen f.n. i huvudsak på LUP-kommittéerna men i vissa fall på byggnadsstyrelsen. Detta hänger samman med den uppdelning av läroanstalterna under olika huvudmän som har varit rådande under den tid som LUP-organisationen har verkat. I den högskoleorganisation som kommer att gälla fr.o.m. den 1 juli 1977 ingår, som redovisas i avsnitt 4.2, befintliga statliga läroanstalter inom utbildningsdeparte-mentets område i någon lokal högskoleenhet och i någon av de sex högskoleregionerna. UHÄ är central förvaltningsmyn-dighet för högskoleenheterna.

Den statliga delen av högskolan kommer att bestå av följande högskoleenheter inom UHÄ:s ansvarsområde: Chalmers tekniska högskola, högskolan för lärarutbildning i Stockholm, högsko-lorna i Borås, Eskilstuna/Västerås, Falun/Borlänge, Gävle/Sandviken, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Kristianstad, Luleå, Sundsvall/Härnösand. Växjö, Örebro och Östersund, karolinska institutet, tekniska högskolan i Stockholm, universiteten i

Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm, Umeå och Linköping. Läroanstalterna inom det konstnärliga utbildningsområdet i Stockholm ingår också i den nya högskolan. Den lokala organisationen av detta utbildningsområde är emellertid ännu inte fastlagd. I förhållande till nuläget kommer antalet utbildningsvägar under UHÄ att vara betydligt fler och vara fördelade på ett större antal orter. Eftersom såväl lärarutbildningar som olika slag av utbildning inom kultur- och informationsområdena förs in i den nya högskoleorganisationen kommer högskolans lokal- och utrustningsplanering att omfatta mer artskilda utbildningsvägar än tidigare.

Jordbrukets högskolor har f.n. en gemensam central förvaltning och ett rektorsämbete m.m. och har sin huvudsakliga verksamhet förlagd till Ultuna i Uppsala. Verksamheten leds av styrelsen för jordbrukets högskolor som är direkt underställd jordbruksdepartementet. Fr.o.m. den 1 juli 1977 bildar jordbrukets högskolor en högskoleenhet benämnd Sveriges lantbruksuniversitet (se avsnitt 4.2). Utredningens förslag avser i första hand lokal- och utrustningsfrågor vid de statliga högskoleenheterna under utbildningsdepartementet men gäller i tillämpliga delar även lantbruksuniversitetet.

6.3 Lokalplanering och prioritering inom den nya högskolan

Med lokalplanering avser utredningen i det följande planeringen av lokalbehov för olika ändamål inom högre utbildning och forskning inom den nya högskolan. LUP-organisationen inom utbildningsdepartementets område handlägger bl.a. frågor om planering och prioritering av lokalbehov samt disposition av tillgängliga lokaler. Den lokala LUP-kommitténs arbete med dessa uppgifter avser samtliga frågor av detta slag inom dess verksamhetsområde medan LUP-nämndens uppgifter i huvudsak begränsas till en prioritering på riksnivå av de behov av nya lokaler som de olika LUP-kommittéerna anmäler. Handläggningen av dessa frågor inom LUP-organisationen har skett i nära samverkan med byggnadsstyrelsen och

dess regionala organ som har - eller har lätt att skaffa sig - en samlad överblick över lokalbeståndet på de olika orterna. Detta gäller inte bara befintliga statliga lokaler och deras tillstånd utan även läget på hyresmarknaden. Planeringen kan resultera i skilda slag av åtgärder såsom utnyttjande av befintligt lokalbestånd, förhyrning, köp, ny-, till- eller ombyggnader. Den omständigheten att lokalplaneringen och därmed förenad utrustningsplanering f.n. ligger inom LUP-organisationen innebär att de behandlas skilda från övrig resursplanering inom universitet och högskolor. Detta har medfört att vid behandling av förslag om ökad eller ändrad verksamhet dessa förslags inverkan på lokal- och utrustningsbehov inte alltid beaktats i tillräcklig omfattning.

Även om uppkommande lokal- eller utrustningsbehov oftast inte kan tillgodoses omedelbart bör varje förslag om förändring av verksamheten åtföljas av en redovisning av vad förändringen - på kort och lång sikt - kräver i fråga om lokal- och utrustningsresurser. Utredningen anser därför att i framtiden lokalplaneringen bör vara en integrerad del i övrig resursplanering för högre utbildning och forskning och att lokalbehoven bör prövas i samma ordning som gäller för övriga slag av resurser. Detta innebär att högskolemyndigheterna på olika nivåer i fortsättningarna bör ta ansvar för lokalplaneringen. När förslag läggs fram om utbyggnad av eller förändring inom den högre utbildningen och forskningen bör de framtida konsekvenserna i fråga om lokaler alltid belysas. Härigenom skapas enligt utredningens uppfattning bättre förutsättningar för att få en överblick över de totala resursbehoven för olika slag av reformer inom högskoleområdet. Med detta synsätt som grund anser utredningen att lokalplanering, lokalprioritering och lokaldisposition på en ort bör ankomma på högskolestyrelsen i samråd med byggnadsstyrelsen och dess regionala organ. Detta bör även på orter med två eller flera högskoleenheter gälla för var och en av enheterna. Högskolestyrelserna bör även

svara för kontakten med forskningsråden m.fl. och planera för de lokalbehov rådets verksamhet ger upphov till vid högskoleenheterna.

För orter som har flera högskoleenheter är det emellertid enligt utredningens mening angeläget att enheterna samråder sinsemellan i lokalplaneringen så att alla möjligheter till sambruk av lokaler tas tillvara. Utredningen vill erinra om att denna samordningsfunktion är en av LUP-kommittéernas huvuduppgifter. Denna uppgift bör upprätthållas av högskolestyrelserna i den nya organisation som utredningen föreslår. Det bör ankomma på högskoleenheterna själva att tillsammans med byggnadsstyrelsen komma överens om formerna för sådant lokalt samråd som avses här. Även med företrädare för den kommunala högskolan på orten bör samråd ske i syfte att utvärdera möjligheterna till sambruk av lokaler. Samråd kan även bli aktuellt med myndigheter utanför högskoleväsendet.

Högskolestyrelsens lokalplanering bör redovisas i den årliga petitan. Redovisningen bör avse såväl sådana objekt som senare kommer att underställas regeringen som den beräknade omfattningen av sådana mindre byggnadsföretag som byggnadsstyrelsen har bemyndigande att besluta om. Till petitan bör fogas en sammanfattning av de aktuella och framtida lokalbehoven med inbördes prioritering och kostnadsuppskattningar.

De lokal- och utrustningsbehov som redovisas kan vara på olika planeringsstadier. Somliga har avancerat så långt att det finns verksamhetsbeskrivning och kostnadsberäkning. Andra håller på att kartläggas. För dessa anges ändamål och uppskattad kostnad.

Vad angår den regionala nivån i den nya högskoleorganisationen gäller att regionstyrelsen ålagts betydelsefulla uppgifter beträffande den grundläggande utbildningen och dess planering medan den beträffande forskningen endast har en

starkt begränsad uppgift i fråga om forsknings samband med högskoleenheter som saknar egna forskningsresurser. Med hänsyn härtill och till önskvärdheten av att hålla samman ansvaret för lokalanskaffningen och ansvaret för den aktuella verksamheten, anser utredningen att regionstyrelsens yttrande över högskoleenheternas förslag i lokalfrågor i huvudsak bör begränsas till sådana lokaliserings- och dimensioneringsfrågor som har ett direkt samband med den grundläggande högskoleutbildningens planering.

UHÄ bör svara för samordning, lokalisering och riksprioritering. Resultatet av UHÄ:s granskning av högskolestyrelsernas i petita framlagda investeringsplaner bör redovisas i UHÄ:s petita i form av en plan för den framtida byggnads- och utrustningsverksamheten för den högre utbildningen och forskningen.

Vid här föreslaget förfarande kommer endast en myndighet - nämligen UHÄ - att redovisa behoven av lokaler, inredning och utrustning för högre utbildning och forskning. Den samlade prioriteringen av behoven för dessa ändamål kommer i fortsättningen att grundas på utbildnings- och forskningspolitiska överväganden. Till dessa får sedan läggas arbetsmarknadspolitiska och konjunkturmässiga bedömningar. Den av UHÄ framlagda planen för den framtida byggnadsverksamheten inom högskoleområdet bör därför kompletteras med en av UHÄ och byggnadsstyrelsen i samråd utarbetad förteckning över de objekt i planen som kan utnyttjas som projektreserv.

För undvikande av missförstånd vill utredningen framhålla att vad utredningen här behandlat gäller lokalplanering i stort och inte handläggning av de särskilda lokalprojekten. De i petitan upptagna projekten kan allteftersom underlag färdigställs underställas regeringens prövning i enlighet med den handläggningsordning som utredningen föreslår i det följande. Anslag för sådana projekt som kommit

så långt att medel behövs det aktuella petitabudgetåret beräknas i vanlig ordning av byggnadsstyrelsen för byggande och inredning och av UUH för utrustning. Byggnadsstyrelsen beräknar även behovet av medel för sådana byggnadsföretag som styrelsen äger att själv besluta om.

Om den av utredningen föreslagna planeringsmodellen genomförs får statsmakterna ett inom högskoleväsendet framställt underlag för de totala lokalbehoven. Detta skulle göra det möjligt för statsmakterna att fastställa vissa ortsvisa investeringsramar, motsvarande de ytramar som f.n. finns för icke-laborativa ämnen. På orter med flera högskoleenheter bör denna ram i sin tur delas upp på enheterna. Dessa ortsvisa investeringsramar skulle, när det arbetsmarknads- eller konjunkturmässiga läget så motiverar, kunna kompletteras med särskilda beslut om tillgripande av projektreserven. Det här skisserade förfarings sättet skulle kunna förenkla handläggningen av de särskilda lokalärendena i regeringens kansli, där en betydande detaljgranskning bör undvikas, och skapa bättre förutsättningar för decentralisering. Enligt utredningens mening är ett system av här skisserat slag ägnat att stärka högskolemyndigheternas intresse för den ekonomiska planeringen i lokalfrågor. Det ger också bättre förutsättningar för ett ändamålsenligt utnyttjande av begränsade resurser än den nuvarande prövningen på regeringsnivå från fall till fall av byggnadsärenden, allteftersom de underställs regeringen.

Vad utredningen föreslår om lokaler gäller i tillämpliga delar även för behoven av ny utrustning och inredning.

Sammanfattningsvis föreslår således utredningen att lokal- och utrustningsfrågorna tas upp och prioriteras i samma ordning som övriga slag av resurser. Härigenom skapas enligt utredningens mening bättre förutsättningar än f.n. att i alla led bedöma omfattningen av de totala behoven för högskoleväsendet.

I samband med att förslag till förändring och utbyggnad av

högre utbildning och forskning reses måste högskolemyndigheterna även överväga och redovisa effekterna i form av investeringar i lokaler, inredning och utrustning samt driftkostnadskonsekvenserna. Även den befintliga verksamhetens behov av nya lokaler bör prövas tillsammans med övriga resursbehov. Få grundval av redovisade investeringsbehov för olika samhällsområden kan regeringen och riksdagen besluta om övergripande investeringsramar för bl.a. högre utbildning och forskning.

6.4 Handläggning av lokal- och utrustningsärenden

Vid studiet av LUP-kommittéernas behandling av olika byggnadsobjekt har utredningen funnit att det egentliga arbetet med att ta fram verksamhetsbeskrivning och lokalprogram m.m. nästan genomgående överlämnats till personer som på ett eller annat sätt representerat den eller de blivande lokalbrukarna. Det har ibland varit fråga om en eller flera institutionsföreståndare (motsvarande), i andra fall en arbetsgrupp med representanter för exempelvis institutionsledning, personal och studerande. Från LUP-kommittén har i allmänhet sekretariatet deltagit i eller nära följt arbetet. Detsamma har åtminstone på vissa orter gällt byggnadsstyrelsens representant i kommittén. Beträffande utrustningsprogrammen har genomgående UUI:s representant deltagit aktivt. För LUP-kommittén som helhet gäller att dess insatser i huvudsak bestått av viss styrning och granskning av programarbetet i olika skeden. Det har inte varit möjligt för alla ledamöterna i kommittén att sätta sig in i programarbetets detaljer. Detta har särskilt framhållits av representanter för anställda och studerande. Deras arbete har - när det gällt lokaler för andra verksamhetsgrenar än sådana som de själva varit verksamma i - huvudsakligen inneburit en kontroll av att de blivande brukarna getts tillfälle att deltaga i eller följa programarbetet och att deras synpunkter vederbörligen prövats. Svårigheterna för personal- och studeranderepresentanter att sätta sig in i och

bidraga till lösningen av detaljfrågor i programmen skulle bli ännu större inom den nya högskoleorganisationen om en LUP-kommitté eller motsvarighet till denna skulle organiseras på regional nivå. I flertalet regioner är utbildnings- och forskningsverksamheten så omfattande och av så skiftande innehåll att det inte är möjligt för en lokal representation i kommittéerna att göra konstruktiva insatser vid utformningen av lokal- och utrustningsprogram, knappast heller i fråga om styrning och granskning av programarbetet.

Mot denna bakgrund anser sig utredningen inte kunna förorda att de nuvarande LUP-kommittéerna bibehålls på regional nivå eller att LUP-kommittéernas uppgifter överförs till regionstyrelserna. Mot den senare lösningen talar även att regionstyrelserna i huvudsak har att syssla med grundläggande utbildning och inte med forskning.

Utredningen har i det föregående föreslagit att högskolestyrelserna skall åläggas ett ansvar för lokal- och utrustningsplaneringen. De större högskoleenheterna är numera bättre rustade att handha dessa uppgifter än när LUP-organisationen kom till. De arbetsuppgifter det här gäller är i huvudsak

- . prövning av lokal- och utrustningsbehov
- . lokaliseringsfrågor
- . prioritering av lokalbehoven
- . disposition av tillgängligt lokalbestånd
- . förhyrningar
- . verksamhetsbeskrivningar och annat underlag vid anskaffande av lokaler och utrustning

Högskolestyrelse får vid fullgörandet av dessa arbetsuppgifter själv inom givna ekonomiska ramar bestämma om sin organisation. Organisationen vid de enskilda högskoleenheterna blir beroende av enhetens storlek och omfattningen av aktuella lokal- och utrustningsärenden m.m.

För att avlasta högskolestyrelsen kan det vara lämpligt att inrätta ett ständigt arbetsutskott för beredning av ärenden

av här ifrågavarande slag. Till detta utskott kan även beslutanderätten i vissa frågor delegeras. Det är angeläget att högskoleenhetens lokal- och utrustningsplanering hålls samman men för större byggnadsprojekt kan särskilda arbetsgrupper behövas. Vid handläggningen av dessa frågor bör tillses att olika intressenter såsom bl.a. anställda och studerande får möjlighet att aktivt delta i arbetet och att det bedrivs i nära samråd med byggnadsstyrelsen och UUH.

Vidare vill utredningen understryka angelägenheten av att förutsättningar skapas för kontinuitet i handläggningen av ett byggnadsärende. Om särskild arbetsgrupp inrättas bör denna såvitt möjligt med oförändrad sammansättning följa byggföretaget från upprättande av verksamhetsbeskrivning tills lokalerna tagits i bruk och garantitiden gått ut. Utredningen har nämligen funnit att bristande kontinuitet i genomförandet av ett byggnadsföretag kan medföra att diskussioner om förekommande problem får upprepas och att - i sämsta fall - vid överläggningar uppnådda resultat överhuvudtaget inte kommer till genomförande. Återföringen av erfarenheter från färdiga byggnadsföretag är inte heller tillfredsställande.

Kravet på kontinuitet gäller även samarbetet med byggnadsstyrelsen och UUH. Dessa myndigheter bör därför ha en särskild kontaktperson för varje högskoleenhet som kan följa lokalplaneringen inom enheten. Dessa kontaktpersoner bör också i erforderlig utsträckning följa arbetet i enheternas arbetsgrupper redan från början. I det sammanhanget vill utredningen erinra att inom de områden där byggnadsstyrelsen utarbetar lokalprogram kontinuiteten inte heller är säkerställd, eftersom programarbetet sker på utredningsbyrån och inte på vederbörande projekteringsbyrå.

De intressenter inom högskoleenheten som bör delta i arbetet med ett byggprojekt är de direkta brukarna av lokalerna på institutionsnivå, dvs. institutionsledning, anställda och studerande samt representanter för högskoleledning, drift-

avdelning och skyddskommitté.

Utredningen förutsätter att särskild(a) tjänsteman(män) kommer att avdelas inom högskoleförvaltningen för handläggning av lokal- och utrustningsärenden av olika slag. Dessa tjänstemän bör också anlitas som sekreterare åt arbetsutskottet och arbetsgrupper.

Utredningen har tidigare betonat vikten av att de kunskaper och erfarenheter som finns inom byggnadsstyrelsen och UUH utnyttjas vid behandling av lokal- och utrustningsfrågor för högre utbildning och forskning. Enligt utredningens mening behövs det även tillgång till speciell expertis inom högskoleväsendet. Den utvärdering av LUP-organisationen som utredningen genomfört har visat att det centrala LUP-sekretariatet utgjort en värdefull tillgång för arbetet med lokal- och utrustningsfrågor inom LUP-kommittéerna. LUP-sekreterarna har i sitt arbete i olika LUP-kommittéer och centrala expertgrupper förvärvat värdefulla kunskaper och erfarenheter, som de tack vare den gemensamma centrala placeringen haft lätt att förmedla till varandra. Av den tidigare redogörelsen för deras verksamhet framgår också att de specialiserat sig på olika områden vilket ytterligare ökat den gemensamma kunskaps- och erfarenhetsbanken. När enligt utredningens förslag LUP-kommittéernas arbetsuppgifter i väsentliga delar överförs till högskoleenheterna, bör dessa få tillgång till en motsvarande, till högskoleväsendet knuten expertorganisation. De som ingår i denna organisation bör såsom konsulter kontinuerligt delta i högskolornas arbete med lokal- och utrustningsärenden samt i samband därmed verka för enhetlighet och samordning i behandling av lokal- och utrustningsfrågor inom högskoleväsendet. Till skillnad från de nuvarande LUP-sekreterarna bör de däremot normalt inte fullgöra sekreteraregöromål. De bör emellertid bistå de lokala sekreterarna/handläggarna. Behovet av sådant bistånd kommer givetvis att växla alltefter den lokala handläggarnas kunskaper och erfarenheter samt omfattningen av den lokala organisationen för lokal- och utrustningsärenden.

Såsom underlag för ett större lokalprojekt, antingen det gäller ny-, till- eller ombyggnad, köp eller förhyrning fordras en beskrivning av verksamheten i de nya lokalerna. Verksamhetsbeskrivningen bör beskriva de utbildnings- och forskningsändamål för vilka de nya lokalerna skall användas. Den bör vara en framtidsbedömning av behoven. I beskrivningen bör ingå dimensioneringsunderlag såsom uppgifter om beräknat antal verksamma personer i lokalerna och om det finns speciella krav på lokalerna. Till verksamhetsbeskrivningen bör fogas ett ramprogram för lokalbehovet, som anger ytbehovet av lokaler sammanförda i grupper alltefter funktion. Vidare bör redovisas behovet av medel till personal och driftkostnader för verksamheten i de nya lokalerna. Byggnadsstyrelsen och UHÄ gör erforderliga beräkningar av kostnaderna för lokaler, inredning och utrustning. Byggnadsstyrelsen bör även redovisa en beräknad marknadshyra för de nya lokalerna. Om verksamheten enligt beskrivningen blir mer omfattande än i de gamla lokalerna bör av kostnadsberäkningen framgå hur mycket som belöper på ökningen, i förekommande fall med uppdelning på olika verksamhetsgrenar. För utrustningens del bör UHÄ göra en schablonberäkning med kompletterande uppgifter för utrustning som ställer särskilda krav på lokalerna eller eljest är mer kostnadskrävande än normalt. I anslutning här till vill utredningen understryka vikten av att lokal- och utrustningsfrågorna hela tiden behandlas parallellt och samordnat.

Verksamhetsbeskrivningen är ett mycket betydelsefullt dokument. Det bör tillsammans med ramprogram och kostnadsuppskattningar ge ett bättre underlag för statsmakternas ställningstagande om investering i lokaler, utrustning och inredning för det i verksamhetsbeskrivningen angivna ändamålet än nuvarande byggprogramhandlingar.

Verksamhetsbeskrivningen m.m. skall prövas av högskolestyrelsen. Högskoleenheten bör även tillsammans med byggnadsstyrelsens regionala organ undersöka om ifrågakvarande lokalbehov kan tillgodoses enbart genom omdispositioner inom det lokal-

bestånd som högskolestyrelsen förfogar över eller eljest inom befintliga statliga lokaler.

Högskoleenhet bör fortlöpande redovisa för byggnadsstyrelsen sina aktuella lokalbehov och de båda myndigheterna bör tillsammans bedöma vilka åtgärder som skall vidtagas för att täcka behoven. Byggnadsstyrelsen beslutar därvid i sådana frågor som den har bemyndigande att besluta om såsom köp, förhyrningar och mindre byggnadsarbeten inom den investeringsram som styrelsen disponerar. Uppkommer behov av prioritering av sådana byggnadsprojekt från olika högskoleenheter skall samråd ske med UHÄ.

Sedan ett ärende färdigbehandlats i högskolestyrelsen överlämnar styrelsen det till regionstyrelsen som med eget yttrande vidarebefordrar ärendet till UHÄ. Som utredningen tidigare framhållit bör regionstyrelsen begränsa sitt yttrande till att avse sådana lokaliserings- och dimensioneringsfrågor som ligger inom styrelsens ansvarsområde. Någon detaljgranskning bör inte förekomma.

UHÄ granskar det framlagda lokalbehovet främst med hänsyn till inriktning och omfattning av de verksamheter som skall bedrivas i de nya lokalerna. UHÄ har även att beakta lokaliseringsfrågan. Inom UHÄ prövar planeringsberedningarna inriktningen av den högre utbildningen och forskningen och utarbetar petitaunderlag till UHÄ:s styrelse. Med den syn på integration mellan olika slag av resurser som utredningen företräder är det naturligt att planeringsberedningarna för högre utbildning och forskning prövar även verksamhetsbeskrivningar för nya lokaler, ny inredning och ny utrustning.

På grundval av UHÄ:s planeringsunderlag prövar regeringen behoven och lämnar i förekommande fall förslag till riksdagen i budgetpropositionen eller i särproposition allteftersom ärendena färdigberetts. Riksdagen får härmed på ett tidigare stadium än f.n. ta ställning till byggnadsobjektens inriktning, omfattning och kostna-

der. Genom att en ramkostnad anges för varje objekt behöver detta i normalfallet endast behandlas en gång av riksdagen.

Med stöd av riksdagens beslut lämnar regeringen planeringsdirektiv till berörda myndigheter med besked om huvudsaklig inriktning av verksamheten samt ramar för kostnad för byggande, inredning resp. utrustning.

Utredningen är väl medveten om de svårigheter som är förbundna med att på ett tidigt stadium fastställa en realistisk kostnad. Enligt utredningens mening måste emellertid sådana krav ställas på verksamhetsbeskrivningen att detta blir möjligt. För kostnadsberäkningar räcker det inte med generella jämförelser med tidigare uppförda byggnader av liknande slag. Utredningen förutsätter att byggnadsstyrelsen har tillräckligt statistiskt kostnadsmaterial för att kunna göra en kostnadskalkyl för objektet. I fråga om lokaler med speciella krav kan det dock bli erforderligt med särskilda funktionsstudier för att få ett tillräckligt underlag för ramprogrammet.

Därest lokalbehovet kommer att tillgodoses genom nybyggnad, är grundläggningkostnaderna beroende av byggnadens slutliga placering. Eftersom endast en normal grundläggningkostnad kan ingå i ramkostnaden bör byggnadsstyrelsen ha möjlighet att täcka extra grundläggningkostnader från anslag som står till styrelsens förfogande.

Det görs ofta gällande att systemet med ramkostnader är särskilt svårt att använda vid ombyggnader, eftersom det vid dessa framkommer behov av åtgärder som inte förutsetts. Enligt utredningens mening är det snarast ett skäl för att använda metoden med ramkostnad. Även i dessa fall måste krävas att underlaget är så fullständigt att beslutsfattaren överblickar de ekonomiska konsekvenserna och bl.a. kan väga ett ombyggnadsalternativ mot nybyggnad.

Det är uppenbart otillfredsställande att som nu meddela projekteringsbeslut utan att samtidigt besluta om en ekonomisk ram för projektet. De erfarenheter som vunnits av den nuvarande handläggningsordningen där regeringen på ett relativt sent stadium - när lokalprogram och systemhandlingar är färdiga - fastställer ramar som nödvändiggör omarbetningar av lokalprogrammet talar även för den här föreslagna ordningen. Sådana omarbetningar på ett sent stadium ger säkerligen ett sämre slutresultat än om programarbetet från början fått genomföras inom en bestämd kostnads- eller ytram. Genom ett sådant förfaringsätt kan byggprocessen också påskyndas. Utredningen vill erinra om att det även inom ramen för nuvarande handläggningsordning förekommit att regeringen på ett tidigt stadium schablonmässigt fastställt yt- eller kostnadsramar för ett lokalbehov och att detta bedömts vara positivt för det fortsatta programarbetet och det slutliga resultatet, även om lokalbrukarna ansett att ramen i och för sig varit för snäv.

Regeringen bör således uppöra åt byggnadsstyrelsen att programmera och projektera ny- eller ombyggnaden. Ansvaret för byggnadsföretagets genomförande vilar från denna tidpunkt på byggnadsstyrelsen.

Uppdraget till byggnadsstyrelsen att utarbeta lokalprogram bör enligt utredningens mening innebära att byggnadsstyrelsen skall tillse att lokalprogram kommer till stånd och att byggnadsstyrelsen skall leda detta arbete. Det grundläggande arbetet med lokalprogrammen bör liksom hittills utföras inom högskoleenheten och med anlitande av den expertis inom området som högskoleenheten finner lämplig.

Det är angeläget att arbetet inom byggnadsstyrelsen organiseras på sådant sätt att kontinuiteten på nyttjarsidan får sin motsvarighet på byggsidan. Byggnadsstyrelsen utser projektledare (jfr avsnitt 2.3.2) och annan personal från verket som skall arbeta med projektet. Som projektledare bör i

första hand styrelsens kontaktram för ifrågavarande byggobjekt komma i fråga. Projektledaren tar kontakt med högskoleenheten som beslutar om former för arbetet och i förekommande fall aktiverar den tidigare arbetsgruppen. Under ledning av byggnadsstyrelsens projektledare görs ett detaljerat lokalprogram, omfattande såväl primär- som sekundärytor, vilket underställs högskolestyrelsen. I programmet skall också ingå ett program för lokalernas inredning. När det föreligger ett av högskolestyrelsen godkänt lokalprogram överlämnas detta till byggnadsstyrelsen, som därefter fortsätter projekteringen fram till bygghandlingar. Projekteringen bör ske i nära kontakt med högskolestyrelsen. På samma sätt behandlas inredningsfrågor.

Samtidigt som byggnadsstyrelsen får i uppdrag att fullfölja byggprojektet bör UUH få i uppdrag att tillsammans med högskoleenheten utarbeta utrustningsprogram som underställs högskolestyrelsen.

Byggnadsstyrelsen och UUH tar som nämnts i sina resp. petita upp anslagsbehoven när planeringsarbetet fortskridit så långt att man kan bedöma vilket budgetår kostnaderna kommer att belastas. Om myndigheterna finner att förslagen kan realiseras inom planeringsdirektivens ram begär byggnadsstyrelsen bygguppdrag och UUH upphandlingsuppdrag hos regeringen. Om myndigheterna finner att programmen av andra skäl än av kostnadsutvecklingen inte kan realiseras inom planeringsdirektivens ram skall de omgående anmäla detta till regeringen. Om regeringen finner det skäligt att den fastställda ramen överskrids underställs frågan ånyo riksdagens prövning. Endast om nya tvingande omständigheter föranlett utvidgning av det ursprungliga programmet bör en sådan omprövning medges.

När regeringen anvisat medel och gett byggnadsstyrelsen i uppdrag att bygga bör även under själva byggprocessen byggnadsstyrelsen arbeta i nära kontakt med högskoleenheten.

Förslaget till ny handläggningsordning lägger ett större ansvar på de enskilda högskoleenheterna än vad som hittills varit fallet och skjuter över ett större ansvar för utformningen av lokalerna på brukarna. Utbildningsväsendet och byggnadsstyrelsen kommer även i framtiden att samarbeta intimt med byggnadsfrågorna. För att detta samarbete skall löpa smidigt och beslut kunna fattas snabbt bör byggnadsstyrelsens regionala enheter ges större befogenheter så att den decentralisering av ansvar som inom högskolesektorn äger rum som en följd av högskolereformen får en motsvarighet på byggsidan.

6.5 Ersättnings- och kompletteringsanskaffning av
utrustning och inredning

6.5.1 Inledning

Ersättnings- och kompletteringsanskaffning av utrustning har kommit att bli en allt viktigare uppgift för LUP-organisationen. I utrustningsplanen för budgetåret 1976/77 har för ändamålet uppförts en kostnadsram på 32 milj. kr. till UKÄ:s disposition varav ca 7 milj. kr. använts för utrustning för nya kurser, nya tjänster och nya lokaler samt ca 0,6 milj. kr. för planmässig ersättningsanskaffning av inredning. För budgetåret 1977/78 uppfördes i utrustningsplanen en kostnadsram på 42 milj. kr. till UHÄ:s disposition. Anslaget fördelas av UHÄ efter beredning av LUP-organisationen och UUH. Den nuvarande handläggningen framgår av avsnitten 2.1.3 och 2.1.4. Läroanstalterna har framfört att detta anslag får en allt större betydelse för den grundläggande utbildningen och forskningen/forskarutbildningen. Av anslagsframställningarna angående ersättningsanskaffningar från senare år framgår att läroanstalternas totala anspråk är flera gånger större än den anvisade ramen.

I framtiden bör enligt utredningens mening behandlingen av dessa frågor anpassas till den nya högskoleorganisationen.

Hittillsvarande erfarenheter av nu gällande handläggningsordning, som utredningen har redovisat i avsnitt 5.3.7, bör därvid beaktas. Utredningen föreslår vidare att utrustning resp. inredning handläggs var för sig.

6.5.2 Utrustning

I likhet med vad utredningen föreslår för lokalplanering och programarbete bör även de uppgifter som LUP-organisationen fullgör i fråga om ersättnings- och kompletteringsanskaffning av utrustning i fortsättningen handläggas inom högskoleorganisationen.

Utredningen anser att petitaarbetet för anskaffning av utrustning i huvudsak bör ansluta sig till de former som gäller för andra resurser. Resp. organ inom högskoleenheten bör lämna förslag till högskolestyrelsen, som på grundval av dessa förslag begär medel för enheten. UUH bör biträda högskolestyrelserna med kostnadsberäkningar m.m.

När det gäller anslagsutformning bör medel för utrustningsanskaffning även i fortsättningen anvisas i form av en särskild kostnadsram inom utrustningsplanen och inte läggas in i sektorsanslag, fakultetsanslag eller andra anslag. Det främsta skälet för att behålla ett särskilt anslag är de former för budgetering som utredningen anser sig böra föreslå i nuvarande läge. På sikt kan det dock bli möjligt att anvisa medel till utrustningsanskaffning i samma ordning som till andra resurser för driftändamål, dvs. sektors- och fakultetsanslag.

När det gäller budgetering har utredningen övervägt om anslaget i regeringens förslag till riksdagen skulle kunna delas upp antingen på regionala ramar eller på de enskilda högskoleenheterna. UHÄ skulle i så fall endast disponera ett mindre belopp för oförutsedda utgifter. Uppdelningen skulle kunna ske i budgetpropositionen och fördelningen ske i regleringsbrevet.

Så länge kostnadsramarnas storlek medför att en planmässig ersättningsanskaffning med ledning av avskrivningstiden är omöjlig skulle emellertid uppdelning av ramen i budgetpropositionen eller i regleringsbrev på regioner eller högskoleenheter innebära en detaljgranskning och reglering på för hög nivå och en centralisering i jämförelse med nuvarande ordning. Tidigare erfarenheter av en sådan detaljreglering av detta anslags motsvarighet är enligt vad utredningen erfarit inte goda. Vidare bör beaktas att regionstyrelserna är organ för planering av den grundläggande utbildningen och har satts samman för detta ändamål. Eftersom det här till stor del gäller ersättningsanskaffning för forskning/forskarutbildning är regionstyrelsen mindre lämplig som fördelningsorgan för dessa ändamål. Ett särskilt organ skulle alltså behöva inrättas.

För en fortsatt central fördelning av UHÄ av en för hela riket gemensam kostnadsram talar först och främst att den nuvarande ordningen med en sådan central fördelning har fungerat tillfredsställande. I ett läge där behoven vida överstiger tillgängliga medel ger en central fördelning av UHÄ möjlighet att av den totala ramen göra en koncentrerad större insats för någon högskoleenhet eller utbildningssektor där behovet av ersättningsutrustning bedöms som särskilt angeläget.

Utredningen föreslår att det i budgetpropositionen såsom hittills förs upp en kostnadsram till UHÄ:s disposition för ersättnings- och kompletteringsanskaffning av utrustning. Utredningen har erfarit att en delvis ny handläggningsordning tillämpas vid fördelningen av kostnadsramen för budgetåret 1977/78. Denna handläggningsordning innebär bl.a. att läroanstalterna fått större möjlighet att inom givna ramrymmen fördela medel till institutionerna. Utredningen anser att detta system bör kunna vidareutvecklas så att det lokala inflytandet stärks ytterligare. Det bör övervägas att göra en mer schablonmässig fördelning av UHÄ-ramen på högskoleenheterna varvid UHÄ behåller en del för sin disposition för

eventuell justering av fördelningen och för oförutsedda behov. Utrustningslistorna bör därvid kunna stanna på lokal nivå under petita- och budgeteringskedena och på central nivå endast ligga till grund för UUH:s upphandlingsbeslut.

LUP-nämnden bereder f.n. fördelningen av utrustningsanslaget för UHÄ:s styrelse. Högskoleenheter och personal och studerande bör även i framtiden få delta i denna beredning. Det bör ankomma på UHÄ att besluta om lämpliga former för detta. UUH bör även i fortsättningen medverka i beredningsarbetet.

6.5.3 Inredning

För s.k. planmässig ersättningsanskaffning av inredning finns kostnadsramen Till universitets- och högskoleämbetets disposition, UHÄ-ramen, dvs. samma ram som avser ersättningsanskaffning av utrustning. Vidare finns en i inredningsplanen uppförd kostnadsram Till byggnadsstyrelsens disposition, som får utnyttjas för nyinredning och ersättningsanskaffning av inredning främst i samband med omDispositioner eller sådana smärre ombyggnader som styrelsen själv beslutar om och för vilka särskilda kostnadsramar inte finns uppförda i investeringsplanen. Kostnadsramen Till byggnadsstyrelsens disposition får inte utan regeringens medgivande utnyttjas för inredning av utökade lokaler i förhyrningar och den skall inte användas för inredning av allmänna förvaltningslokaler inom utbildningsdepartementets område.

Uppdelningen av ansvaret för inredningsfrågor upplevs av många lokálnyttjare som opraktisk. Ansvarsförhållandena anses oklara och gränsdragningen mellan olika slag av inredningsbehov är svår att upprätthålla.

Utredningen anser att ansvaret för all anskaffning av inredning bör läggas på en enda myndighet. Byggnadsstyrelsen svarar för ny inredning till lokaler för högre utbildning och

forskning och har en organisation för inredningsfrågor. Om ansvaret läggs på byggnadsstyrelsen blir det således ett enda organ som svarar för samtliga inredningsfrågor inom högskoleområdet. En kostnadsram bör alltså ställas till byggnadsstyrelsens disposition för all ersättningsanskaffning av inredning.

Petitaarbetet för denna ersättningsanskaffning bör inom högskoleenheterna ske på samma sätt som i fråga om ersättningsanskaffning av utrustning. Högskolestyrelserna lämnar förslag till UHÄ som sammanställer behoven och med eget yttrande lämnar över dessa till byggnadsstyrelsen. Styrelsen tar upp dem i sin petita.

Fördelningen av medel bör gå till på liknande sätt som för UHÄ-ramen med den skillnaden att det är byggnadsstyrelsen i stället för UHÄ som fördelar medlen. Högskoleenheterna, anställda och studerande bör ha inflytande över fördelningen.

Högskolans egna organ bör i viss utsträckning kunna svara för inköp, i förekommande fall efter gällande avropsavtal.

6.6 Expertgrupper

LUP-nämnden har, som utredningen redovisat i avsnitt 2.1.6, sedan åtskilliga år såväl permanenta som tillfälliga expertgrupper för speciella frågor inom lokal- och utrustningsområdet. I dessa expertgrupper, till vilka utredningen även räknar datagruppen, ingår företrädare för närmast berörda verk, läroanstalter och fristående experter. Av utvärderingen framgår att expertgruppernas arbete över lag röner uppskattning och allmänt förordas att de skall behållas i framtiden.

Utredningen anser för egen del att behovet av särskilda expertgrupper inom lokal- och utrustningsområdet är styrkt och att det därför även i fortsättningen bör finnas sådana på central nivå. Med hänsyn till sambandet med övrig verksamhet

inom högre utbildning och forskning bör expertgrupperna vara knutna till UHÅ. I samband med ett genomförande av utredningens förslag bör - efter hörande av högskoleenheter och andra berörda myndigheter - de permanenta expertgruppernas antal och verksamhetsområden omprövas. Liksom hittills bör även tillfälliga expertgrupper kunna tillsättas för särskilda, begränsade utredningsuppgifter. Expertgrupperna bör även biträda myndigheter utanför högskoleområdet.

6.7 Information och utbildning

Byggnadsstyrelsen, LUP-nämnden, UKÄ och UUH gav år 1974 gemensamt ut en skrift om lokaler, inredning och utrustning för universitet och högskolor. Skriften riktade sig till lokalbrukare m.fl. vid dessa läroanstalter.

Vid de överläggningar som utredningen haft med lokalbrukare har utgivningen av denna skrift i och för sig bedömts som ett värdefullt initiativ. Det har emellertid från flera håll betonats att deras möjligheter att medverka i programarbete och projektering begränsats av att de saknar tillräckliga kunskaper om detta arbete (avsnitt 5.3.9). De har inte heller förutsättningar att tillämpa sina kunskaper om verksamhetens krav vid utarbetande av lokalprogram och vid bedömning av ritningar o.d.

Enligt utredningens mening bör en handbok utarbetas för myndigheter och lokalbrukare som skall delta i lokal- och utrustningsärenden. Handboken bör kompletteras med någon form av utbildning om byggprocessen, samarbetsfrågor och ritningsgranskning innan program- och projekteringsarbete börjar. Detta skulle enligt utredningens mening vara av värde inte endast inom högskoleområdet utan en sådan utbildning borde aktualiseras för hela statsförvaltningen. Det är lämpligt att UHÅ, byggnadsstyrelsen och UUH i fortsättningen samverkar på detta informationsområde.

En annan fråga som också tagits upp med utredningen är hur program- och projekteringsexperterna skall få erforderlig kännedom om den verksamhet för vilka nya lokaler avses. Utredningens förslag om programarbetet i avsnitt 6.4 syftar bl.a. till att få med byggexpertisen på ett tidigare stadium i processen, varigenom förutsättningarna för ömsesidigt informationsutbyte ökar.

6.8 Kansliorganisation och personal

6.8.1 U 68 om organisation och personal

U 68 föreslog i betänkandet (SOU 1973:47) Högskolornas förvaltning bl.a. att på central nivå en särskild lokal- och utrustningsberedning skulle inrättas inom UHÄ. Denna beredning föreslogs få ansvar för planering m.m. av s.k. basresurser som lokaler, utrustning, bibliotek, serviceinrättningar i övrigt och förvaltningsresurser. En särskild basresursenhet borde finnas för planeringsuppgifter för basresurser och servicefunktioner. Med U 68:s förslag till fördelning av HUP-organisationens uppgifter lokalt och centralt räknade U 68 med sammanlagt tre personårs resurser chefs- och handläggande personal (motsvarande huvudsekreterare och två biträdande sekreterare) och 1,5 personårs biträdesresurser för UHÄ. För den lokala högskoleförvaltningen föreslog U 68 att i högskoleenheter med forskning och forskarutbildning skulle lokal- och utrustningsfrågor organiseras tillsammans med planering för andra funktioner. En särskild arbetsenhet för basresurser och budget skulle ha hand om bl.a. lokaler, utrustning och servicefrågor. För större högskoleenheter med enbart grundläggande utbildning (t.ex. Örebro) föreslog U 68 att en handläggande tjänsteman borde beräknas för bl.a. basresursplanering. För utbyggnadsorter föreslog U 68 i huvudbetänkandet (SOU 1973:3) att dessa skulle biträdas i lokal- och utrustningsfrågor av vissa större högskolor och att dessa högskolor skulle ges resurser för detta. Varje högskolestyrelse borde dock inom sitt område vara det ansvariga beslutande organet i

hithörande frågor.

I prop. 1975:9 anförde föredraganden att i avvaktan på en utvärdering och underlag för en bedömning av LUP-organisationen denna borde i huvudsak bestå. Föredraganden räknade t.v. inte med någon särskild enhet för basresurser inom UHÄ och inte heller med någon beredning. Omfattningen av personalresursbehoven m.m. på olika nivåer skulle beräknas av en central och sex regionala organisationskommittéer.

6.8.2 Utredningens förslag

Inledning

Utredningens förslag i föregående avsnitt av kap. 6 innebär bl.a. att tyngdpunkten i arbetet med lokal- och utrustningsfrågor kommer att ligga på lokal nivå inom högskolan. Det gäller framför allt lokalplanering och prioritering samt programarbete. Högskoleenheterna kommer således att svara för verksamhetsbeskrivning och ramprogram samt medverka i programarbete och under projekterings- och byggstadierna. De större högskoleenheterna har redan i dag särskild personal för lokalfrågor, bl.a. programarbete. Beträffande den regionala nivån medför utredningens förslag inte någon nämnvärd arbetsbelastning. Däremot har utredningen i det föregående förordat att UHÄ får vissa centrala uppgifter i fråga om lokaler och utrustning. Dessa förhållanden har varit bestämmande för utredningens följande förslag till organisation för handläggning av lokal- och utrustningsärenden.

Organisation och personal på lokal nivå

De lokal- och utrustningsfrågor som kommer att handläggas av högskoleenhet är i huvudsak prövning och planering för lokal- och utrustningsbehov samt upprättande av verksamhetsbeskrivningar och annat underlag i lokal- och utrustningsärenden. För dessa och liknande arbetsuppgifter finns redan personal vid universiteten, de tekniska högskolorna samt karolinska

institutet i Stockholm. Vad utredningen anförts innebära emellertid att sekreterareuppgifterna i lokal- och utrustningsärenden i större utsträckning än hittills kommer att skötas av högskolans egen personal i stället för av personal från det centrala LUP-sekretariatet. Med hänsyn härtill och med beaktande av den förväntade omfattningen av programarbetet under de närmaste åren vid olika högskoleenheter räknar utredningen med att det behövs ytterligare en handläggare vid vardera av universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm samt vid tekniska högskolan i Stockholm.

Vid högskoleenheter som inte har särskild personal avdelad för lokal- och utrustningsärenden räknar utredningen med att dessa ärenden normalt kommer att handläggas av befintlig personal inom högskoleförvaltningen. Uppkommer vid sådan högskola ett stort lokalärende, som kräver särskilda insatser, får tillfällig personal anställas för ändamålet. I anslutning härtill vill utredningen erinra om att det enligt utredningens förslag kommer att i UHÄ finnas konsulenter för lokal- och utrustningsärenden. Denna expertorganisation står till förfogande för högskoleväsendet i dess helhet, men dess insatser blir särskilt betydelsefulla för de mindre högskoleenheterna.

Organisation och personal inom UHÄ

Utredningen har i det föregående föreslagit att i fråga om lokal- och utrustningsärenden i huvudsak följande arbetsuppgifter skall ankomma på UHÄ, nämligen

- . prövning och planering av lokal- och utrustningsbehov inkl. prioritering
- . prövning av verksamhetsbeskrivningar o.a. underlag i lokal- och utrustningsärenden (ej kostnadsberäkningar)
- . information och utbildning av högskolepersonal som skall medverka i bygg- och utrustningsprocesser
- . biträde med expertis vid högskoleenheternas handläggning av lokal- och utrustningsärenden.

De lokal- och utrustningsfrågor som utredningen föreslagit skall handläggas av UHÄ bör beredas av byrån för budget och basresurser. Konsulenterna och erforderlig kanslipersonal bör knytas till denna byrå. Utredningen vill i detta sammanhang erinra om att UHÄ:s försöksdjurskonsulent är knuten till nämnda byrå.

Som utredningen har anfört bör LUP-nämndens expertgrupper finnas kvar och olika specialutredningar inom området bör även i fortsättningen kunna tillsättas av UHÄ och knytas till byrån för budget och basresurser. Utredningen finner det däremot inte motiverat att inrätta en särskild planeringsberedning inom UHÄ för lokal- och utrustningsfrågor. Utredningens förslag till handläggningsordning innebär att olika slag av resurser skall behandlas tillsammans. Planeringsberedningarna för utbildning och forskning bör därför pröva lokalbehov och verksamhetsbeskrivningar m.m. Det vore inkonsekvent att på det centrala planet bryta ut prövningen av dessa frågor till en särskild beredning.

Utredningen vill stryka under vikten av att det samarbete på central nivå som ägt rum inom LUP-nämnden fortsätter. Det bör emellertid ankomma på berörda myndigheter, främst UHÄ, byggnadsstyrelsen och UUH att besluta om formerna för detta samarbete.

Vad personalresurserna inom UHÄ angår räknar utredningen med ett behov av fyra konsulenter samt kanslipersonal. Konsulenternas arbetsuppgifter kan sammanfattas till

att biträda högskoleenheterna vid handläggning av lokal- och utrustningsfrågor

att i samarbete med byggnadsstyrelsen och UUH fortlöpande lämna anvisningar för upprättande av verksamhetsbeskrivningar

att medverka i utvecklingsarbetet inom lokal- och utrustningsområdet i samverkan med byggnadsstyrelsen och UUH

att medverka i information och utbildning beträffande handläggning av lokal- och utrustningsärenden

att medverka i expertgrupperna

att medverka i arbetet med lokal-, inrednings- och utrustningsärenden inom UHÄ.

Övergångsfrågor

Utredningen har föreslagit att det för lokal- och utrustningsfrågor inrättas fem handläggartjänster inom de lokala högskoleförvaltningarna och fyra vid UHÄ. F.n. är vid LUP-sekretariatet anställda - förutom den tjänstledige huvudsekreteraren - åtta biträdande sekreterare, varav en på halvtid och en på 3/5-tid. Tjänstemannen med 1/2-tidstjänstgöring kommer att fr.o.m. den 1 juli 1977 övergå till tjänstgöring på heltid. Till sekretariatet räknas också två personer som utan tjänstledighet från sina ordinarie befattningar fullgör olika göromål. Därutöver är en tjänsteman från SÖ förordnad att såsom expert medverka vid handläggningen av lokal- och utrustningsfrågor inom lärarutbildningssektorn.

Personalen vid LUP-sekretariatet bör enligt utredningens mening garanteras fortsatt statlig anställning. LUP-organisationen har under de drygt tio år den verkat i praktiken arbetat som en myndighet med permanenta arbetsuppgifter.

Mot denna bakgrund och med beaktande av att ett flertal av de anställda inte innehar fast statlig tjänst föreslår utredningen att LUP-sekretariatets personal ges förtur vid tillsättningen av de av utredningen föreslagna tjänsterna vid lokala förvaltningar och UHÄ. Utredningen erinrar om den ordning som gällde vid omorganisationen av UKÄ och inrättandet av regionstyrelserna. Kanslipersonalen bör i första hand erhålla tjänster med placering på byrån för budget och basresurser. I andra hand bör den erbjudas tjänst inom andra delar av UHÄ.

Avslutningsvis vill utredningen erinra om att fr.o.m. den 1 juli 1977 LUP-sekretariatet lär befrias från sin skyldighet att biträda statens kulturråds LUP-delegation, eftersom i

senaste budgetpropositionen medel anvisats vid kulturrådet för personalförstärkning för bl.a. lokal- och utrustningsfrågor. Härigenom friställs personalresurser vid sekretariatet motsvarande en halv till en tjänst.

6.9 Lokal- och utrustningsärenden inom jordbrukets högskolor

De principer för lokal- och utrustningsarbetet inom utbildningsdepartementets område som utredningen föreslår bör i allt väsentligt gälla även för den högre utbildning och forskning som ligger under jordbruksdepartementet. LUP-kommittén för jordbrukets högskolor bör upphöra. De uppgifter som föreslås ligga på regionstyrelse och UHÄ bör fullgöras av styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet. Erforderligt samråd med byggnadsstyrelsen och UUH organiseras i styrelsens egen regi, men styrelsen bör också vara företräd i UHÄ:s organ för samråd med dessa myndigheter. Vidare bör konsulent- och expertorganisationen inom UHÄ vid behov kunna anlitas. För de LUP-sekreterareuppgifter som f.n. är fördelade på olika tjänstemän bör inrättas en tjänst vid lantbruksuniversitetet. Insatser för utbildning och information av personal och studerande bör samordnas med motsvarande verksamhet inom UHÄ:s område.

6.10 Nämnden för undervisningslokhusens utbyggnad (NUU)

I sitt yttrande över U 68:s huvudbetänkande föreslog Statsanställdas förbund att de frågor som handläggs inom NUU skulle föras över till UHÄ. Vid de överläggningar som utredningen haft med läroanstalter har frågan om NUU:s roll i lokal- och utrustningsplaneringsarbetet aktualiserats och krav framförts på inflytande från olika intressenter i NUU:s verksamhet.

Utredningen finner att NUU faller utanför ramen för uppdraget. De redovisade synpunkterna (avsnitt 5.3.11) ger dock anledning till följande kommentar.

Då olika intressenter har krävt att man skall få samma inflytande i NUU som i LUP-organisationen har man inte tillräckligt beaktat vilka uppgifter som NUU tilldelats av statsmakterna. Till skillnad från LUP-kommittéerna är inte NUU ett planeringsorgan. NUU kan visserligen medverka i att upprätta förslag till byggnation och utrustning men nämnden är i första hand en prövningsinstans för de förslag sjukvårdshuvudmännen lägger fram efter hörande av brukarna. De statliga brukarnas inflytande bör göra sig gällande under programarbetet. F.ö. lär även NUU:s verksamhet komma att beröras av medbestämmandelagen.

7 KOSTNADSBERÄKNING OCH GENOMFÖRANDE

7.1 Kostnadsberäkning

7.1.1 UHÄ och högskoleenheterna

Budgetåret 1975/76 uppgick utgifterna för LUP-nämnden, LUP-kommittéerna och expertgrupperna från utbildningsdepartementets kommittéanslag till sammanlagt i 213 000 kr. (avsnitt 2.1.7). Av detta belopp belöpte ca 850 000 kr. på lönekostnader, ca 164 000 kr. på dagarvoden, ca 124 000 kr. på resekostnader och ca 72 000 kr. på expenser. Utredningens förslag till ny organisation för lokal- och utrustningsfrågor innebär att för lönekostnader (1976 års löneläge med 39 % lönekostnadspålägg) för budgetåret 1978/79 bör beräknas 678 508 kr. under UHÄ:s anslag och 586 000 kr. under högskoleanslagen. Eftersom lokal- och utrustningsfrågorna enligt utredningens förslag handläggs inom den ordinarie organisationen behöver i fortsättningen arvoden endast beräknas för ledamöterna i expertgrupperna. F.g.a. att LUP-nämnden och LUP-kommittéerna upphör och den centrala handläggarorganisationen minskar går även utgifterna för resor ned.

7.1.2 Sveriges lantbruksuniversitet

Budgetåret 1975/76 uppgick utgifterna för LUP-kommittén för jordbrukets högskolor till sammanlagt 126 000 kr. Då är att märka att sekreterarna i denna kommitté inte uppbär lön från kommittén utan fullgör sina sekreterarcuppgifter inom ramen för sina tjänster vid andra myndigheter. Utredningens förslag innebär att en tjänst inrättas för ändamålet vid Sveriges lantbruksuniversitet. Lönekostnaden kan i 1976 års löneläge med 39 % lönekostnadspålägg beräknas till 117 200 kr.

7.1.3 Byggnadsstyrelsen och UUH

Byggnadsstyrelsens och UUH:s resekostnader kommer att öka eftersom dessa myndigheters representanter i LUP-kommittéerna hittills fått sina resekostnader ersätta från utbildningsdepartementets resp. jordbruksdepartementets kommittéanslag.

Utredningen räknar inte med någon ökning av byggnadsstyrelsens och UUH:s personalbehov med anledning av utredningens förslag.

7.2 Genomförande

Utredningen föreslår att den nya organisationen träder i kraft den 1 juli 1978 och att LUP-organisationen därmed upphör. Ärendet bör om möjligt underställas riksdagen i budgetpropositionen, eftersom ett genomförande av utredningens organisationsförslag påverkar medelsbehovet under de i avsnitt 7.1 nämnda anslagen för budgetåret 1978/79. Utredningen förutsätter att frågorna om tjänsteställning och lönesättning m.m. för personalen bestäms efter sedvanliga förhandlingar.

Högskoleenheterna bör i petita för budgetåret 1979/80 första gången redovisa plan för anskaffning av lokaler, inredning och utrustning. Myndigheterna bör då även beräkna medel för personal m.m. i den nya organisationen.

Vad angår genomförandet av den nya handläggningsordningen förutsätter utredningen att de ärenden som den 1 juli 1978 är under beredning i LUP-kommittéerna överlämnas till vederbörande högskolestyrelse för fortsatt handläggning. För dessa ärenden bör den nya handläggningsordningen tillämpas om så kan ske utan att ärendets handläggning fördröjs. Det är angeläget att systemet med planeringsbeslut med ramkostnader helst i förening med ortsvisa investeringsramar genomförs snarast möjligt. Enligt utredningens mening är detta ett nödvändigt led i strävandena att åstadkomma en snabb

och rationell handläggning av högskolans lokal- och utrustningsplanering.

Kontakter under utredningsarbetet

LUP-utredningen har haft överläggningar med företrädare för nedan angivna myndigheter, läroanstalter och organisationer m.fl.

statens väg- och trafikinstitut
statskontoret
byggnadsstyrelsen
universitets- och högskoleämbetet
utrustningsnämnden för universitet och högskolor
LUP-nämnden, LUP-kommittéerna och LUP-sekretariatet
skolöverstyrelsen
statens livsmedelsverk
LUP-kommittén för jordbrukets högskolor
jordbrukets högskolor
institutionen för markvetenskap, lantbrukshögskolan
universitetet med filialer
tekniska högskolan i Stockholm
Chalmers tekniska högskola
högskolan i Luleå
karolinska institutet
institutionerna för hygien och mikrobiologi, universitetet i Lund
statens scenskola i Stockholm
Centralorganisationen SACO/SR
Statsanställdas förbund
Statstjänstemannaförbundet
universitetsrestaurangkommittén
centrala organisationskommittén för högskolereformen
organisationskommittéerna för Stockholms, Uppsala, Linköpings, Lund/Malmö, Göteborgs och Umeå högskoleregioner
lokala högskolekommittéerna i Gävle/Sandviken, Jönköping, Karlstad, Sundsvall/Härnösand, Växjö och Örebro
Sveriges förenade studentkårer
Teknologorganisationen REFTEC
Utredningen har även hört tjänstemän i dåvarande finansdepartementet, samt i utbildnings- och jordbruksdepartementen

Prop. 1978/79: 92

Kommentarer till bilaga 2

De i denna bilaga lämnade redogörelserna för handläggning av vissa byggnadsärenden har begränsats till sådana uppgifter om lokalfrågorna som utredningen funnit av intresse med hänsyn till sitt uppdrag.

Av uppgifterna under Viktigare moment i behandlingsgången framgår att vissa byggnadsärenden komplicerats av exempelvis successiva förändringar i fråga om antalet institutioner (mot-svarande) som resp. byggnader avsetts för. Vidare kan utläsas att byggnadsstyrelsens projekteringsarbete ofta fortgått under det att programhandlingar prövats av Kungl. Maj:t eller varit föremål för omarbetning enligt Kungl. Maj:ts beslut. Utredningen har så långt det varit möjligt sökt belysa detta förhållande i avsnitten Ungefärlig tidsåtgång i olika instanser fram till bygguppdrag. De i detta avsnitt lämnade uppgifterna är endast avsedda att ge en allmän uppfattning om tidsåtgången i olika instanser. Arbetet med verksamhetsbeskrivning och lokalprogram har uppenbarligen i flera fall påbörjats före den tidpunkt som angetts i handlingarna.

BEHANDLINGSGÅNG M.M. FÖR DE BYGGNADSOBJEKT SOM LUP-UTREDNINGEN
HAR GRANSKAT

1 HYGIEN OCH NATURVETENSKAPLIG MIKROBIOLOGI I LUND

1.1 Viktigare moment i behandlingsgången

- 1965-
1966 LUP-kommittén för Lund (LUP-L) diskuterade lokalfrågan för den naturvetenskapliga mikrobiologin vid flera tillfällen.
- 1966 dec Kommittén uppdrog åt professorn i ämnet att utarbeta förslag till lokal- och utrustningsprogram.
- 1967 nov Efter begäran från institutionsföreståndarna för naturvetenskaplig och medicinsk mikrobiologi beslöt kommittén att utreda frågan om integration av de båda institutionerna.
- 1968 jan Efter att ha konstaterat att utrymme för en nybyggnad fanns i anslutning till byggnaden för medicinsk mikrobiologi uppdrog kommittén åt de två ämnesföreträdarna att utarbeta förslag till lokal- och utrustningsprogram för en nybyggnad för ämnena hygien och naturvetenskaplig mikrobiologi.
- 1968 okt Kommittén antog lokalprogram för den föreslagna nybyggnaden. Innan programmet överlämnades till byggnadsstyrelsen skulle LUP-nämndens djurhusgrupp granska det. Lokalprogrammet omfattade totalt 3 164 m².
- 1969 sept Byggnadsstyrelsen redovisade byggnadsprogram för Kungl. Maj:t. Med tillägg för sekundära programytor omfattade den totala programytan 3 500 m². Byggekostnaden beräknades till 7,5 milj. kr.
- 1970 okt Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att projektera en nybyggnad med en total programyta av högst 3 000 m². Detta beslut innebar att LUP-L måste revidera lokalprogrammet så att den primära programytan omfattade ca 2 500 m².

- 1971 feb Kommittén minskade 1968 års program till 2 539 m².

- 1971 mars Kommittén behandlade nybyggnadens standard. Lokalerna för mikrobiologi var godkända men ämnesföreträdaren för hygien accepterade inte den föreslagna standarden. Kommittén uppdrog åt institutet att precisera sina krav.

- 1971 dec Kommittén godkände förslagshandlingarna för nybyggnaden.

- 1972 jan Byggnadsstyrelsen överlämnade komplettering till byggnadsprogrammet och begärde bygguppdrag. Av handlingarna framgick att kostnaderna för nybyggnaden trots ytminskningen blev högre än vad som tidigare beräknats, vilket berodde på bl.a. exceptionellt stor andel lokaler med särskilda miljökrav, hög installations-täthet samt relativt hög andel serviceyta och kommunikationsyta.

- 1972 aug Kungl. Maj:t gav byggnadsstyrelsen i uppdrag att fortsätta projekteringen.

- 1972 dec Kungl. Maj:t gav byggnadsstyrelsen bygguppdrag.

- 1974 april Kommittén beslöt att tillstyrka viss omprojektering av nybyggnaden så att vissa laboratoriesalar avsedda för mikrobiologi skulle kunna användas även för biologiska övningslaboratoriet.

- 1975 okt Inflyttning.

1.2 Ungefärlig tidsåtgång i olika instanser fram till bygguppdrag

<u>Instans</u>	<u>ca mån</u>
LUP-L Arbete med slutligt lokalprogram (8 + 3 =)	11
BS Arbete med byggnadsprogram	12
	Projektering, totalt ca 19 mån., varav tid utan samtidig handläggning i annan instans
	12
Kmt Prövning av byggnadsprogram	13
	Prövning av förslagshandlingar
	11 <u>24</u>
	59

1.3 Antal behandlingar i LUP-kommittén för Lund

Lokaler	15
Utrustning/inredning	<u>7</u>
Totalt	22

1.4 Det lokala planeringsarbetets organisation

Institutionernas kontakter med LUP-L, byggnadsstyrelsen och UUH sköttes av ämnesföreträdarna, som hade kommitténs uppdrag att utarbeta förslag till program. Någon särskild referensgrupp med företrädare för anställda och studerande vid institutionerna fanns inte inrättad.

1.5 Kostnader (tkr)

Lokaler	13 000 000
Utrustning	2 000 000
Inredning	<u>2 250 000</u>
Totalt	17 250 000

2 HUMANISTHUSET I UMEÅ2.1 Viktigare moment i behandlingsgången

- 1965 Riksdagen beslöt om utbyggnad av universitetet i Umeå med bl.a. humanistisk utbildning och forskning med ett beräknat studerandeantal om 1 200 i början av 1970-talet.
- 1966 jan LUP-kommittén för Umeå (LUP-Um) fastställde som underlag för programarbetet lokalramar för bl.a. humanistisk utbildning och forskning.
- 1967 dec Kommittén sände lokalprogramförslag till rektorsämbetet för yttrande.
- 1968 dec Kommittén överlämnade program till byggnadsstyrelsen. Utbyggnaden av ett humanisthus skulle ske etappvis med en första etapp om 6 000 m². Förslaget grundades på ett betydligt större antal studerande än vad 1965 års riksdagsbeslut förutsatt. Skälet var att de fastställda rantaleten redan hade överskridits av den faktiska tillströmningen. Programmet innehöll inte en detaljerad rumsförteckning utan ranytan hade fördelats på funktioner.
- 1968 dec Byggnadsstyrelsen lämnade byggnadsprogram till Kungl. Maj:t.
- 1970 mars Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att projektera nybyggnad för icke-laborativa institutioner i huvudsak på grundval av byggnadsprogrammet.
- 1971 feb Byggnadsstyrelsen redovisade systemskisser för nybyggnaden, vilka LUP-Um godkände i stort sett den 30 mars 1971.
- 1971 feb Byggnadsstyrelsen lämnade förslagshandlingar till Kungl. Maj:t.
- 1971 maj Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att utföra nybyggnaden.
- 1972 okt-
1973 feb Inflyttning.

2.2 Ungefärlig tidsåtgång i olika instanser fram till bygguppdrag

<u>Instans</u>		<u>ca mån</u>
LUP-Um	Arbete med lokalprogram	35
BS	Arbetet med byggnadsprogrammet bedrevs parallellt med lokalprogrammet	-
	Projektering	11
Kmt	Prövning av byggnadsprogram 4	
	Prövning av förslagshandlingar 3	7
		<u>53</u>

2.3 Antal behandlingar i LUP-kommittén för Umeå

Lokaler	15
Utrustning/inredning	8
Övrigt	3
Totalt	<u>26</u>

2.4 Det lokala planeringsarbetets organisation

Rektorsämbetet vid universitetet utarbetade i samråd med en docent vid humanistiska fakulteten förslag till lokalprogram. Efter det att regeringen hade gett projekteringsuppdrag till-satte LUP-Um en referensgrupp med företrädare för anställda och studerande. Lärarrepresentanten i LUP-Um blev ordförande i gruppen. Denna utvidgades sedermera med företrädare för humanistiska ämnen och ovannämnde docent blev ordförande. I gruppen ingick också byggnadsstyrelsens arkitektkonsult. Företrädare för UUH och inredningsarkitekten föredrog sina olika förslag i gruppen.

2.5 Kostnader (tkr)

Lokaler	16 400 000
Utrustning	2 100 000
Inredning	1 000 000
Totalt	<u>19 500 000</u>

3 UNIVERSITETSFILIALEN OCH LÄRARHÖGSKOLAN I KARLSTAD3.1 Viktigare moment i behandlingsgången

- 1965 Riksdagen beslöt att en universitetsfilial med anknytning till universitetet i Göteborg skulle inrättas i Karlstad fr.o.m. budgetåret 1967/68. Under de första årens verksamhet hyrdes lokaler för undervisning och administration. Organisationskommittén för universitetsfilialen utarbetade ett prel. lokalprogram för filialen och lärarhögskolan (f.d. folkskoleseminariet).
- 1969 feb Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att i samråd med statens förhandlingsnämnd, SÖ och LUP-kommittén för Göteborg (LUP-G) upprätta byggnadsprogram och utföra förberedande projekteringsarbete för nybyggnad för lärarhögskolan och universitetsfilialen. Om SÖ fann att utbildning av förskollärare borde anordnas i Karlstad skulle lokalbehovet för denna utbildning beaktas vid upprättandet av byggnadsprogrammet.
- 1969 dec Kommittén beslöt om lokalram för filialen om sammanlagt 5 700 m² varav institutions- och undervisningslokaler 4 000 m², administration 250 m² och bibliotek 1 500 m². Den 30 december 1969 fastställde Kungl. Maj:t efter förslag av U 68 lokalramar för utbyggnaden av icke-laborativa ämnen vid universitet och universitetsfilialer. För filialen i Karlstad innebar detta att lokalplaneringen för perioden fram till budgetåret 1974/75 skulle baseras på en lokalram om 4 000 m² för institutions- och undervisningslokaler.
- 1970 mars LUP-G lämnade lokalprogram för filialen och lärarhögskolan till byggnadsstyrelsen. I lokalerna beräknades även utrymme för förskollärarytbildningen. Lokalprogrammen för lärarutbildningarna hade utarbetats av en expertgrupp inom SÖ. För att samordna likartade funktioner inom de olika enheterna hade de preliminära lokalprogrammen integrerats, varvid lokalytorna kunde reduceras med 304 m². Huvuddelen av reduktionen avsåg läromedelsproduktion och tekniska hjälpmedel. Sam-

manlagt omfattade förslaget 10 653 m². Kommittén redovisade att lärarhögskolans och filialens personal och studerande önskade en större gymnastiksal än den som tagits upp i lokalprogrammet och fann för egen del det angeläget att förutsättningarna för en större gymnastiksal utreddes i det fortsatta projekteringsarbetet.

- 1971 feb Byggnadsstyrelsen lämnade av kommittén godkända förslagshandlingar för byggnadsprojektet till Kungl. Maj:t.
- 1971 juni Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att projektera nybyggnad för lärarhögskolan och filialen t.o.m. bygghandlingar. Projekteringen skulle omfatta lokaler för lärarhögskolan om föreslagna 5 207 m² och för filialen om 5 000 m², vilket innebar en reduktion med 446 m².
- 1971 sept LUP-G antog ett reviderat lokalprogram och i sin skrivelse till byggnadsstyrelsen anmälde kommittén också att SÖ hade räknat upp lärarhögskolans behov med 110 m². Det totala lokalprogrammet omfattade 10 207 m².
- 1971 nov Byggnadsstyrelsen lämnade reviderade förslagshandlingar till Kungl. Maj:t och anhöll om bygguppdrag.
- 1971 dec Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att utföra nybyggnaden. Gymnastiksalen skulle därvid få utökas till högst 650 m² efter avtal om samverkan mellan staten och Karlstad kommun.
- 1973 mars Byggnadsstyrelsen beslöt att slopa en planerad, friliggande byggnad för matsal och kårlokaler. Dessa lokaler fick i stället rymmas i huvudbyggnaden, varvid filialens undervisningslokaler minskades med 680 m². Orsaken till nedskärningen var att studerandeunderlaget bedömdes bli mindre än tidigare beräknat.
- årsskiftet Inflyttning.
1973/74

3.2 Ungefärlig tidsåtgång i olika instanser fram till bygguppdrag

<u>Instans</u>		<u>ca mån</u>
LUP-G	Arbete med lokalprogram (13 + 3 =)	16
BS	Totalt ca 22 mån., varav tid utan samtidig handläggning i annan instans	11
Kmt	Prövning av förslagshandlingar I	5
	Prövning av förslagshandlingar II	2
		<u>7</u>
		34

3.3 Antal behandlingar i LUF-kommittén för Göteborg

Lokaler	13
Utrustning/inredning	6
Övrigt	<u>2</u>
Totalt	21

3.4 Det lokala planeringsarbetets organisation

I Karlstad bildades år 1970 en referensgrupp för lokalplanering för filialen och lärarhögskolan. Referensgruppen bearbetade förslag till lokalprogram, svarade för kontakter med och information till brukarna samt granskade förslagshandlingar och andra förslag från byggnadsstyrelsen, arkitekter, UUH m.fl. Referensgruppen bestod av rektor samt representanter för anställda och studerande vid lärarhögskolan, samordningslektor, representanter för anställda och studerande vid filialen samt representant för Karlstad kommun. Arkitekten, som var från Karlstad, deltog i allmänhet i sammanträdena och vid behov företrädare för LUP-G, byggnadsstyrelsen och dess konsulter. Filialens samordningslektor var ordförande i gruppen.

3.5 Kostnader (tkr)

Lokaler	37 950 000
Utrustning	2 300 000
Inredning	3 800 000
Totalt	<hr/> 44 050 000

4 LABORATORIEBLOCKET VID KAROLINSKA INSTITUTET4.1 Viktigare moment i behandlingsgången

- 1965 Riksdagen beslöt om ökat intag av studerande vid karolinska institutets medicinska fakultet fr.o.m. höstterminen 1969, vilket ställde krav på större lokaler för de medicinskt teoretiska ämnen.
- 1965 april Byggnadsstyrelsen begärde hos karolinska institutet och LUP-kommittén för Stockholm (LUP-S) att snarast få en lokalförteckning m.m. för institutet. Kommittén tillsatte en arbetsgrupp, benämnd LUPSKI, i vilken ingick företrädare för bl.a. institutet och byggnadsstyrelsen med byggnadsstyrelsens representant som ordförande.
- 1966 jan LUP-S tillstyrkte ett program som omfattade undervisningslokaler för den lägre utbildningen för samtliga institutioner (exkl. hygien och bakteriologi) till en yta av 4 643 m² i nybyggnad och 456 m² i befintliga lokaler. Huvuddelen skulle samlas i nybyggnaden, ett s.k. laboratorieblock.
- 1966 aug Kommittén beslöt att LUPSKI skulle få ändrad sammansättning samt att lokalprogramförslaget som gruppen utarbetat skulle revideras. LUP-S angav i november 1966 vissa ramar för två alternativa förslag, ett centraliserat (nybyggnad) och ett decentraliserat (om- och tillbyggnad av befintliga institutioner). LUPSKI förordade det centraliserade alternativet, vilket även tillstyrktes av medicinska fakulteten och konsistoriet och som innebar en total programyta av 16 737 m², varav för lägre utbildning 5 353 m².
- 1966 dec Kommittén tillstyrkte LUPSKI:s förslag till lokalprogram.
- 1967 mars Byggnadsstyrelsen lämnade förslagshandlingar till Kungl. Maj:t.
- 1967 juni Kommittén fastställde lokalprogram för viss odontologisk ut-

bildning som ett komplement till det tidigare programmet, som därigenom kom att uppgå till totalt 7 708 m².

- 1967 okt Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att i samråd med LUP-S projektera ifrågavarande nybyggnad med en programyta av 6 000 m².
- 1967 nov Byggnadsstyrelsen redovisade principskisser och begärde bygguppdrag för den första etappen, dvs. innan kommittén beslutat om en revidering.
- 1967 dec LUP-S reviderade programmet. Revideringen innebar att farmakologi inte samordnades lokalmässigt med fysiologi och medicinsk fysik utan förlades till befintliga lokaler. Lokalerna för den lägre utbildningen blev då 3 633 m². Även ytorna för den högre utbildningen och forskningen måste revideras.
- 1968 jan Byggnadsstyrelsen lämnade förslagshandlingar till Kungl. Maj:t och begärde bygguppdrag.
- 1968 april Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att bygga inom ramen 17 150 000 kr. för 280 studerande per år med en totalyta om 6 000 m².
- 1969 maj Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att projektera en tillbyggnad till laboratoriebygget om 2 300 m² för ett intag om ytterligare 90 studerande per läsår.
- 1969 sept Kommittén fastställde nytt lokalprogram för nybyggnaden till 8 256 m² med anledning av det ökade intaget.
- 1971 aug Inflyttning.

4.2 Ungefärlig tidsåtgång för behandling av etapp I i olika instanser fram till bygguppdrag

<u>Instans</u>		<u>ca mån</u>
LUP-S	Arbete med lokalprogram	20
BS	Arbete med förslagshandlingar I och II totalt ca 28 mån., varav tid utan samtidig handläggning i annan instans	6
Kmt	Prövning av förslagshandlingar I	8
	Prövning av förslagshandlingar II	2
		<u>36</u>

4.3 Antal behandlingar i LUP-kommittén för Stockholm

Lokaler	16
Utrustning/inredning	<u>2</u>
Totalt	18

4.4 Det lokala planeringsarbetets organisation

Medicinska fakulteten tillsatte en egen lokal- och utrustningsgrupp med företrädare för berörda institutioner. LUPSKI:s förslag remitterades till institutionerna och studentkåren. Någon gemensam referensgrupp med företrädare för anställda och studerande fanns inte.

4.5 Kostnader (tkr)

Lokaler	31 150 000
Utrustning	8 000 000
Inredning	<u>4 750 000</u>
Totalt	43 900 000

5 INSTITUTIONEN FÖR MARKVETENSKAP, LANTBRUKSHÖGSKOLAN,
ULTUNA

5.1 Viktigare moment i behandlingsgången

- 1965 juni Lokalprogramkommittén för lantbrukshögskolan m.m., som svarade för det lokala programarbetet innan LUP-kommittén för jordbrukets högskolor (LUP-J) hade tillkallats, lämnade förslag till byggnadsstyrelsen angående lokalprogram för den s.k. markgruppen vid lantbrukshögskolan, dvs. institutionerna för ämnesområdena marklära, växtnäringslära, lantbrukets hydroteknik samt jordbearbetning. Förslaget omfattade ca 3 700 m² institutionslokaler, 1 100 m² arbetshall, 350 m² växthus och 2 000 m² näthallar.
- 1965 okt Byggnadsstyrelsen lämnade byggnadsprogram till Kungl. Maj:t.
- 1967 april Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att projektera institutionslokaler för markgruppen exkl. arbetshall, växthus och näthallar t.o.m. huvudhandlingar. För sistnämnda lokaler skulle planeringsarbetet inriktas på att dessa lokaler skulle anskaffas genom direkt upphandling hos lämpligt företag. Planeringen skulle äga rum i en arbetsgrupp i vilken även företrädare för lantbrukshögskolan skulle ingå. Programytan för institutionslokaler skulle minska från 3 700 m² till 3 500 m².
- 1968 sept LUP-J yttrade sig över byggnadsstyrelsens förslag till huvudhandlingar för institutionen för markvetenskap, som var det nya namnet på de sammanslagna institutionerna i markgruppen. Kommittén lämnade som yttrande ett yttrande från institutionsgruppskollegiet för de markvetenskapliga ämnena. Kollegiet hemställde att som alternativ till byggnadsstyrelsens förslag skulle utarbetas ett nytt förslag som skulle baseras på samma principer som tillämpades för medicinska fakultetens nybygge på Artillerifältet i Uppsala.

- 1968 okt Institutionskollegiet krävde i en ny skrivelse till LUP-J ändringar i arkitektförslaget men kommittén, som lämnat kollegiets förra skrivelse till byggnadsstyrelsen, lämnade denna skrivelse utan åtgärd.
- 1968 okt Byggnadsstyrelsen lämnade kompletterande förslagshandlingar till Kungl. Maj:t och begärde bygguppdrag. Styrelsen föreslog en total yta av 4 640 m² bestående av 3 500 m² institutionslokaler, 600 m² arbetshall och 450 m² skyddsrum. Arbetshallen togs med eftersom den enligt styrelsen borde inrymmas i anslutning till laboratorielokalerna. Styrelsen framhöll att den inte kunde biträda institutionsgruppskollegiets förslag och att LUP-J inte hade begärt någon omprövning av förslaget.
- 1968 dec I skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 december 1968 krävde professorerna i de markvetenskapliga ämnena att byggnadsstyrelsens förslag skulle återförvisas för ny utredning, varvid samma principer skulle gälla för det nya förslaget som gällt för biomedicinska centrum i Uppsala. Byggnadsstyrelsens förslag kritiserades för bristande flexibilitet och ljusförhållanden, dålig arbetsekonomi och otillfredsställande ventilation.
- 1970 jan Byggnadsstyrelsen lämnade kompletterande förslagshandlingar avseende arbetshall, växthus och näthallar till Kungl. Maj:t och begärde bygguppdrag. Förslaget omfattade 2 708 m² varav 2 000 m² för näthallar.
- 1970 I prop. 1970:37 ang. veterinärhögskolans lokalisering m.m. redovisades byggnadsprojektet för riksdagen. Ett investeringsanslag om 8 950 000 kr. togs upp för institutionslokalerna och 1 750 000 kr. för övriga lokaler.
- 1970 maj Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att projektera de föreslagna byggnadsprojekten t.o.m. bygghandlingar på grundval av styrelsens förslag.
- 1971 sept Byggnadsstyrelsen lämnade bygghandlingar till Kungl. Maj:t och hemställde om bygguppdrag för institutionslokalerna, växthus, näthallar och arbetshall.

1971 nov Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att utföra de begärda nybyggnaderna för markvetenskap till en kostnad av 9 650 000 kr.

1973 mars Inflyttning.

5.2 Ungefärlig tidsåtgång i olika instanser fram till bygguppdrag

<u>Instans</u>		<u>ca mån</u>
	Arbete med lokalprogram, uppskattat	12
BS	Arbete med byggnadsprogram	4
	Arbete med kompletterande förslagshandlingar I och II	33
	Arbete med bygghandlingar	16
Kmt	Prövning av byggnadsprogram	18
	Prövning av förslagshandlingar	4
	Prövning av bygghandlingar	2
		<u>24</u>
		89

5.3 Antal behandlingar i LUP-kommittén för jordbrukets högskolor

Lokaler	3
Utrustning/inredning	2
Totalt	<u>5</u>

5.4 Det lokala planeringsarbetets organisation

Lokalbrukarnas medinflytande var inledningsvis knutet till institutionsföreståndarna för att sedan successivt övergå till institutionsgruppskollegiet resp. institutionskollegiet efterhand som dessa instanser organiserades. Någon särskild referensgrupp med företrädare för anställda och studerande fanns inte inrättad.

5.5 Kostnader (tkr)

Lokaler	13 800 800
Utrustning	3 900 000
Inredning	2 200 000
Totalt	<hr/> 19 900 800

6 LIVSMEDELSVERKET I UPPSALA6.1 Viktigare moment i behandlingsgången

- 1971 Riksdagen beslöt att ett statens livsmedelsverk skulle inrättas den 1 januari 1972. Verket skulle bestå av bl.a. delar av veterinärstyrelsen och statens institut för folkhälsan. Verket skulle få 186 tjänster och lokaliseras till Uppsala.
- 1971 juni Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att skyndsamt fullfölja lokalförsörjningsplanering inkl. inredning och utrustning för statlig verksamhet som skulle omlokaliseras.
- 1971 juni Byggnadsstyrelsen begärde att statens institut för folkhälsan och veterinärstyrelsen skulle utse var sin kontaktman för byggnadsprojektet. Institutet utsåg en professor och styrelsen utsåg en byråchef.
- 1971 nov Efter begäran från byggnadsstyrelsen redovisade en särskild organisationskommitté för livsmedelsverket en preliminär bedömning av lokalbehoven. Med sikte på behoven år 1975 krävdes
laboratorier inkl. djurlokaler	5 953 m ²
kontorslokaler i anslutning till laboratorier	1 094 m ²
kontorslokaler	<u>3 135 m²</u>
total programyta	10 182 m ²
- 1972 mars Byggnadsstyrelsen begärde kompletteringar till redovisningen av lokalbehovet.
- 1972 april Livsmedelsverket redovisade det begärda underlaget. På grundval av detta utarbetade byggnadsstyrelsen ett förslag till ytramar som remitterades till verket. Av förslaget framgick att byggnadsstyrelsen ansåg att verket räknat med en för stor personalökning under planeringsperioden. Verkets krav för undersökningsavdelningen bedömdes som orealistiskt varför för-

- slaget skurs ned från ca 7 200 m² till ca 4 900 m². Administrationsavdelningen och hygienavdelningen m.m. prutades från ca 2 965 m² till ca 2 400 m². Totalt prutades förslaget från ca 10 200 m² till ca 7 300 m², allt i primär programyta.
- 1972 juni Livsmedelsverket yttrade sig över preliminära systemhandlingar för projektet. Företagsnämnden kritiserade förslaget vad avser pausrum, duschar och omklädningsrum samt vilrum.
- 1972 aug Efter överläggningar med verket anhöll byggnadsstyrelsen hos Kungl. Maj:t om bygguppdrag för totalt 8 828 m² inom en gemensam nybyggnad för verket och länsstyrelsen i Uppsala län.
- 1973 mars Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att på grundval av styrelsens förslag projektera byggnader för livsmedelsverket och länsstyrelsen t.o.m. bygghandlingar.
- 1973 mars Livsmedelsverket godkände systemhandlingar under förutsättning att de anmärkningar som verket anförde beaktades.
- 1973 april Byggnadsstyrelsen redovisade ånyo ärendet till Kungl. Maj:t.
- 1973 juni Kungl. Maj:t lämnade bygguppdrag för livsmedelsverket och länsstyrelsen till en total kostnad av 92 milj. kr. varav för livsmedelsverket 58 milj. kr.
- 1975 aug Inflyttning.

6.2 Ungefärlig tidsåtgång i olika instanser fram till bygguppdrag

<u>Instans</u>		<u>ca mån</u>
BS	Arbete med lokalprogram och preliminära systemhandlingar	14
	Arbete med slutliga systemhandlingar totalt ca 8 mån., varav utan samtidig handläggning hos Kungl. Maj:t	1
Kmt	Prövning av preliminära systemhandlingar	7
	Prövning av slutliga systemhandlingar	2
		<u>9</u>
		24

6.3 Det lokala planeringsarbetets organisation

I organisationskommittén representerades verket av chefspersoner och inga personalrepresentanter ingick. Företagsnämnden utsåg en särskild grupp för omlokaliserings- och byggnadsfrågor som behandlade sekundärytor såsom personalutrymmen. Vid kontakter med de olika avdelningarna företräddes dessa enbart av resp. chefer och något organiserat personalinflytande förekom inte.

6.4 Kostnader (tkr)

Lokaler	75 000 000
Utrustning	7 600 000
Inredning	6 550 000
Totalt	<u>89 150 000</u>

7 STATENS VÄG- OCH TRAFIKINSTITUT (VTI) i LINKÖPING7.1 Viktigare moment i behandlingsgången

- 1971 Riksdagen beslöt att ett statens väg- och trafikinstitut skulle bildas den 1 juli 1971 och lokaliseras till Linköping.
- 1971 juni Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att skyndsamt fullfölja planering av lokalförsörjning inkl. inredning och utrustning för omlokaliserade myndigheter.
- 1971 juli Byggnadsstyrelsen anhöll i skrivelse till VTI att institutet skulle utarbeta en verksamhetsbeskrivning och ange lokalbehov.
- 1971 sept VTI överlämnade de begärda uppgifterna till byggnadsstyrelsen.
- 1971 okt Byggnadsstyrelsen lämnade förslag till Kungl. Maj:t om lokalförsörjning för till Linköping omlokaliserade myndigheter. Förslaget innebar bl.a. att VTI, statens geotekniska institut och statens kriminaltekniska laboratorium skulle förläggas till högskoleområdet vid Valla gård.
- 1971 dec Kungl. Maj:t godkände byggnadsstyrelsens förslag.
- 1972 maj Byggnadsstyrelsen remitterade förslag till ramprogram och systemskisser för nybyggnaderna till nyttjarna. Förslaget innebar bl.a. att VTI och statens geotekniska institut skulle rymmas i en byggnad och kriminaltekniska laboratoriet och VTI:s provvåghallar i separata byggnader. VTI yttrade sig över förslaget i juni 1972.
- 1972 aug Efter diskussioner med verken redovisade byggnadsstyrelsen för Kungl. Maj:t ramprogram, systemskisser och kostnadsramar för de tre verken på Vallaområdet och begärde bygguppdrag. Byggnadsstyrelsens programförslag grundade sig på de verksamhetsbeskrivningar som verken lämnat och den primära programytan för VTI beräknades till 15 130 m². Kostnaden beräknades till totalt ca 38 milj. kr.

- 1973 feb Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen att projektera ny-byggnader på Vallaoområdet för de tre verken. Lokalprogrammet för VTI skulle begränsas till 13 900 m² primär programyta. Begränsningen borde inte beröra lokaler inom en planerad hallbyggnad för laboratorier m.m.
- 1973 maj Med anledning av Kungl. Maj:ts beslut överlämnade VTI ett reviderat förslag till byggnadsstyrelsen.
- 1973 juni Byggnadsstyrelsen anhöll hos Kungl. Maj:t om bygguppdrag.
- 1973 juni Kungl. Maj:t gav bygguppdrag.
- 1975 juni Inflyttning.

7.2 Ungefärlig tidsåtgång i olika instanser fram till bygguppdrag

<u>Instans</u>		<u>ca mån</u>
VTI	Arbete med verksamhetsbeskrivning m.m.	2
BS	Arbete med ramprogram m.m.	11
	Arbete med projektering totalt ca 10 mån., varav utan samtidig handläggning i annan instans	4 15
Kmt	Prövning av ramprogram m.m.	6
	Prövning av bygghandlingar	1 7
		<u>24</u>

7.3 Det lokala planeringsarbetets organisation

För att planera institutets omlokalisering till Linköping bildades enligt Kungl. Maj:ts beslut en särskild organisationskommitté. Denna kommitté tillsatte en projektorganisation för omlokalisering i vilken ingick ett delprojekt för lokaler med institutets förre chef som ledare. Gruppen svarade för VTI:s kontakter med byggnadsstyrelsen, UUH, arkitekter m.fl. angående byggnader, inredning, utrustning och yttre arbeten. I lo-

Kalgruppen ingick en representant för varje avdelning inom VTI och en gemensam representant för personalorganisationerna.

7.4 Kostnader (tkr)

Lokaler	39 500 000
Utrustning	5 045 000
Inredning	<u>3 800 000</u>
Totalt	48 345 000

Prioriteringslista 1977-01-31 för byggnadsobjekt
avseende universiteten och högskolorna

(Upprättad inom LUP-nämnden)

Nr	Objekt	Proj.- reserv	Ber.byggstart enl BS proj.- plan 1976-12-20
1	Centrum, Frescati		78-02
2	Fysik hufo, Umeå		78-02
3	KI-blocket: Restaurang m.m. Kårlokaler m.m. Bibliotek och för- valtning		77-03 77-12 79-10
4	Sektion K, KTH		79-03
5	Kemi, ombyggnad av etapp I GU/CTH		77-08
6	Icke-laborativa ämnen, Lund		77-12
7	Renströmsparksprojektet: central- bibliotek, icke-laborativa ämnen, Göteborg		80-01
8	Idrottshall, GIH		77-11
9	Laboratoriebyggnad II i Frescati, SU		78-04
10	Riksmuseet, ombyggnad med nybygg- nad för geologi och naturgeogra- fi, SU		80-04
11	BMC, etapp IV, Uppsala		77-04
12	Djurhus, BMC, Uppsala		82-09
13	Om- och tillbyggnad för synkro- cyklotronen vid Gustaf Werners institut, Uppsala		78-05
14	Anatomi, histologi, Lund		78-03
15	Förläggingsbyggnad vid Tjärnö marinbiologiska station		77-09
16	Bibliotekshögskolan i Borås	x	79-03
17	Ombyggnad av odont. fak., Malmö		78-03
18	Astronomi, Lund	x	78-09
19	Icke-laborativa ämnen och biblio- tek, Linköping		77-08
20	Datalogi, Linköping		79-01
21	Ombyggnad av Gustaf Werners institut, Uppsala		78-11

Nr	Objekt	Proj.- reserv	Ber.byggstart enl. BS proj.- plan 1976-12-20
22	Klubbans biologiska station, Fiskebäckskil		77-02
23	BÖL, Uppsala		78-07
24	Musikhögskolan och musikveten- skap, Malmö		78-03
25	Om- och tillbyggnad av musik- högskolan, Stockholm, etapp II-IV		78-12
26	Hållfasthetslära, KTH	x	78-10
27	Musikhögskolan i Göteborg		79-12
28	Verkstadsbyggnad för astro- nomi, SU	x	77-12
29	Handikappforskning, Göteborg		Förhyrning
30	Biologiämnena, Göteborg		79-10
31	Administrationsbyggnad för CTH	x	78-06
32	Livsmedelsämnena, Kemicentrum, etapp V, Lund	x	79-03
33	Förvaltning, KTH	x	78-10
34	Djuravdelning för anatomi/ histologi, GU		77-05
35	Fysiologi, Anatomi m.m., GIH		77-12
36	Central djurstation, etapp I, Göteborg	x	78-11
37	Förvaltning, Umeå	x	78-06
38	Förvaltning, Linköping		-
39	Etapp X, centrumkvarteret, Luleå		77-02
40	Lärosalar, KTH	x	78-10
41	Institutionen för plasmafysik med fusionsforskning, KTH		79-08
42	Nybyggnad för matematiskt cent- rum, CTH/GU/GDC	x	79-06
43	Ombyggnad för matematik m.fl., Uppsala		77-04
44	Hydrologi, Uppsala		77-06
45	Djuravdelning, zoofysiologi, Uppsala	x	78-03
46	Arbetsvetenskaplig sektors- forskning, KTH		-

Nr	Objekt	Proj.- reserv	Ber.byggstart enl. BS'proj.- plan 1976-12-20
47	Sektion M, etapp I, svetsteknologi, KTH		80-08
48	Utökade lokaler, sektion M, CTH	x	77-12
49	Sektion B, KTH		79-08
50	Etapp XI, centrumkvarteret, Luleå	x	77-02
51	Teologi, Uppsala		78-07
52	Systematisk botanik, Uppsala	x	78-11
53	Energiforskning, KTH och SU		-
54	Mikrobiologi, KI		79-10
55	Kungliga biblioteket, Stockholm		81-06
56	Sektion M, etapp II, KTH		80-08
57	Utbyggnad för CTH:s bibliotek	x	-
58	Renströmsparksprojektet: administrationen, Göteborg	x	80-01
59	Sektion A, KTH	x	80-08
60	Institutionerna för talöverföring och teknisk audiologi, KTH		-
61	Sektion T, flygteknik, KTH	x	80-08
62	Ombyggnad av Skogshögskolans lokaler för psykologi, SU		79-04
63	Ombyggnad av Skogshögskolans lokaler för matematik och statistik, SU		79-04
64	Fältstation, Tullgarn, SU	x	79-03
65	Astronomiska institutionen, SU	x	80-09
66	Juridiska fakulteten, Uppsala		-
67	Simhall, Örebro	x	79-09
68	Central djurstation, etapp II, Göteborg		80-12
69	Pedagogik, Uppsala		79-12
70	Laboratoriebyggnad III, Frescati, SU		84-09

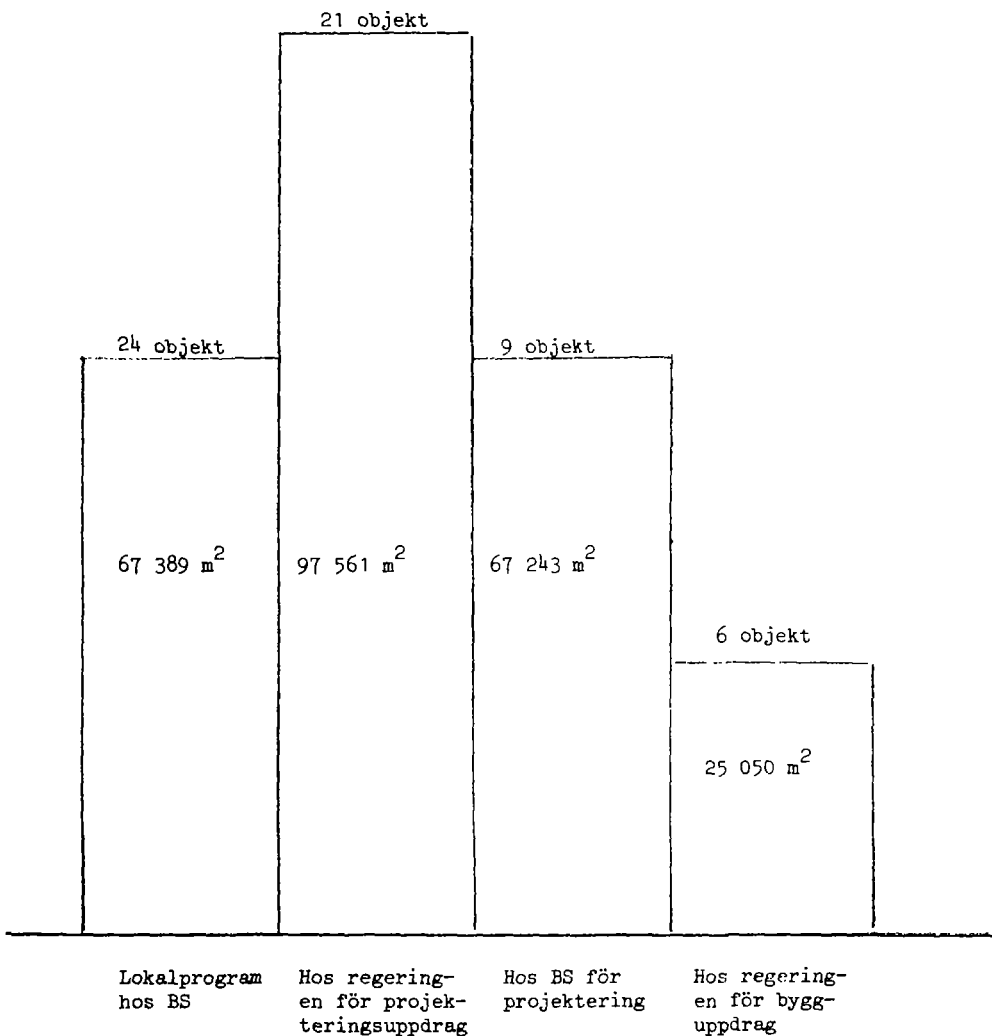
ortvis förteckning över byggnadsobjekt avseende universiteten och högskolorna hänförelse till projektreserv i prioriteringslista 1977-01-31.

Ort	Nr i prioriteringslista 1977-01-31	Objekt	Beräknad byggstart enl Bs'proj.-plan 1976-12-20
Uppsala	45	Djuravdelning, zoofysiologi	78-03
	52	Systematisk botanik	78-11
Lund	18	Astronomi	78-09
	32	Livsmedelsämnena, Kemikentrum, etapp V	79-03
Stockholm	26	Hällfasthetslära, KTH	78-10
	28	Verkstadsbyggnad för astronomi, SU	77-12
	33	Förvaltning, KTH	78-10
	40	Lärosalar, KTH	78-10
	59	Sektion A, KTH	80-08
	61	Sektion E, flygteknik, KTH	80-08
	64	Fältstation, Tullgarn, SU	79-03
	65	Astronomiska institutionen, SU	80-09
Göteborg	31	Administrationsbyggnad för CTH	78-06
	36	Central djurstation, etapp I	78-11
	42	Nybyggnad för matematiskt centrum, CTH/GU/GDC	79-06
	48	Utökade lokaler, sektion M, CTH	77-12
	57	Utbyggnad för CTH:s bibliotek	-
	58	Renströmsparkprojektet: administrationen	80-01
Umeå	37	Förvaltning	78-06
Örebro	67	Simhall	79-09
Borås	16	Bibliotekshögskolan	79-03
Luleå	50	Etapp XI, centrumkvarteret	77-06

Sammanfattning av prioriteringslista 1977-01-31 för byggnads-
objekt avseende universiteten och högskolorna

Uppsala	13
Lund	5
Stockholm	29
Göteborg	17
Umeå	3
Linköping	2
Luleå	1
	<hr/>
	70

Planeringsläget för byggnadsärenden 1977-04-01
(Sammanställning av uppgifter från LUP-sekretariatet)

Pågående och planerat lokalprogramarbete inom

LUP-kommittéerna 1977-05-01

(Sammanställning av uppgifter från LUP-sekretariatet)

LUP-kommittén för Uppsala

Institution (motsvarande)

Juridik	Uppsala
Geovetenskapliga ämnen	"
Zoologi	"
Informationsbehandling	"
Lärarhögskolan	"
Förskoleseminariet	"
Seminariet för huslig utbildning	"
Fjärrmagasin för universitets- biblioteket	"
Uppsala Jonosfärobservatorium	"
Förskoleseminariet	Västerås

LUP-kommittén för Lund

Institution (motsvarande)

Geocentrum (geologi, naturgeografi, ekonomisk geografi, geoämnen vid LTH, SGU)	Lund
Ekologisk botanik, ekologisk zoo- logi, limnologi	"
Översyn av lokalbehoven för sektionen för arkitektur	"
Energihall, LTH	"
Översyn av lokalbehoven för högskolan	Kalmar

LUP-kommittén för GöteborgInstitution (motsvarande)

Icke-laborativa institutioner, centralbibliotek, universitets- förvaltning, musikhögskolan	Göteborg
Vissa samhällsvetenskapliga ämnen	"
Matematiskt centrum	"
Handikappforskning	"
Översyn av djuravdelningar för medicinska fakulteten och av lokal- program för djurexperimentell station	"
Förvaltningen vid CTH	"
Biblioteket vid CTH	"
Översyn av lokalprogram för högre utbildning och forskning i Mölndal	"
Valands konstskola	"
Konstindustriskolan	
Tjärnö marinbiologiska laboratorium	Tjärnö
Bibliotekshögskolan	Borås
Förskoleseminariet	"

LUP-kommittén för Stockholm

Institution (motsvarande)

Forskningsprojekt vid icke-laborativa
institutioner, universitetet

Astronomi, universitetet

Universitetets forskningsstation, Tarfala

Energiforskning, KTH

Arbetsplatser i lärosalar, KTH

Översyn av lokalbehoven vid sektio-
nerna A, M, T och vid biblioteket

Skrivsalsbehovet, KTH

Mikrovågsteknik, KTH

Talöverföring, sektion E, KTH

Teknisk audiologi, KI (KTH:s område)

Översyn av djuravdelningar

Mikrobiologienhet, KI

Ev. tillskott till förskolläro-
utbildning i Stockholmsregionen

Översyn av lokalbehoven vid Kungl.
Biblioteket

Biblioteksdepån i Bålsta, etapp III

LUP-kommittén för Umeå

Institution (motsvarande)

Lärarhögskolan, pedagogik,
psykologi, sociologi

Umeå

Översyn av lokalbehoven för hög-
skolan

Sundsvall/Härnösand

Översyn av lokalbehoven för lärar-
högskolan och förskoleseminariet

Luleå

Kiruna geofysiska institut

Kiruna

LUF-kommittén för Linköping

Institution (motsvarande)

Universitetsförvaltningen	Linköping
Lärarhögskolan, slöjdläro- seminariet	"
Datalogi	"
Pedagogik, psykologi, sociologi	"
Biologi och kemi	"
Översyn av lokalbehoven för högskolan	Jönköping

Bilaga 2

Handläggning av lokal- och utrustningsärenden*Ansvarsförhållanden*

Remissinstanserna har till övervägande del ansett att högskolestyrelserna skall ha ansvaret för framtagande av verksamhetsbeskrivning och ramprogram.

Universitetet i Stockholm anser dock att utredningen behandlat en alltför begränsad del av lokalförsörjningssystemet och framför förslag till en handläggningsordning där ett fullständigt ansvar för lokalförsörjningen lokalt åvilar högskolestyrelsen och centralt UHÄ. Högskolestyrelsen skulle därvid även ha fullt ansvar för projektering och utförande av byggnadsobjekten.

Medicinska forskningsrådet föreslår att huvudansvaret för såväl programskrivning som projektering läggs på högskolestyrelserna.

TCO anser med utgångspunkt i att ansvaret för arbetsmiljön åvilar brukarmyndigheten att högskolestyrelsen bör ha det primära ansvaret för lokalplaneringen.

Riksrevisionsverket ställer sig tveksamt till att högskolan får ansvaret för framtagande av ramprogram och kostnadsramar som bör ligga under byggnadsstyrelsens formella ansvar och *statskontoret* avstyrker utredningens förslag i denna del som innebär en handläggningsordning inom högskolan som avviker från vad som i övrigt gäller för den statliga lokalförsörjningen.

Ortsvisa investeringsramar

Utredningens förslag i de stycken som berör ortsvisa investeringsramar har mött en delad remissopinion. *Sveriges förenade studentkårer* anser utredningens förslag dåligt underbyggt.

Den föreslagna ordningen som bygger på ortsvisa investeringsramar har tillstyrkts av bl. a. *skolöverstyrelsen*, *tekniska högskolan i Stockholm*, *universitetet i Uppsala*, *högskolan i Örebro* samt *Medicinska forskningsrådet*.

Byggnadsstyrelsen, *riksrevisionsverket*, *regionstyrelserna i Göteborg*, *LUP-nämnden*, *universitetet i Lund*, *Sveriges lantbruksuniversitet* samt *SACO/SR* har alla ifrågasatt möjligheten att ge förslag till bindande investeringsramar med verksamhetsbeskrivning och ramprogram som underlag. *Byggnadsstyrelsen* framhåller att en sådan handläggningsordning i praktiken skulle leda till tidsmässiga låsningar av hela planeringsprocessen och minska möjligheten att tillgodose brukarnas intressen.

Lokalnämnd

Samtliga remissinstanser har varit positiva till utredningens förslag vad avser möjligheten att inrätta ett lokalt beredningsorgan för lokal- och utrustningsfrågor, en lokalnämnd underställd högskolestyrelsen.

Enligt *statskontoret* krävs att bestämmelser härför införs i högskoleförordningen. Vidare bör representanter för centrala myndigheter som byggnadsstyrelsen och UUH knyts till nämnden som sakkunniga. *UUH* och *LUP-nämnden* anser dock att representanter för dessa myndigheter skall ingå som ledamöter.

Styrelserna för Linköpings högskoleregion och universitetet i Göteborg liksom SACO/SR har närmare diskuterat nämndernas sammanställning vad avser företrädare för de anställda, de studerande och för verksamheten. Behovet av att tillförsäkra personalgruppernas fackliga organ medinflytande i en sådan nämnd har påpekats av den *pedagogiska institutionen vid universitetet i Linköping*.

Naturvetenskapliga forskningsrådet utgår från att de anställda som avlönas med rådsmedel får delta i arbetet med lokal- och utrustningsprojekt på samma villkor som övriga anställda.

Regionstyrelsernas roll

Regionstyrelsernas roll i lokal- och utrustningsfrågor har särskilt behandlats av *regionstyrelserna, universiteten i Uppsala och Stockholm samt högskolorna i Eskilstuna/Västerås och i Östersund* samt av *Sveriges förenade studentkårer och SACO/SR*.

Regionstyrelsen i Stockholm anser att regionstyrelserna bör göra en inomregional prioritering i samband med behandlingen av högskoleenheternas förslag till anslagsäskanden. Styrelsen påpekar vidare behovet av ett samrådsorgan i den egna regionen med fem högskoleenheter samt landstings- och primärkommunala intressen. *Regionstyrelsen i Lund/Malmö* förutsätter att regionstyrelserna får inrätta särskilda beredande organ för översiktlig planering.

Sveriges förenade studentkårer anser det tillräckligt med informella samverkansorgan på orter med flera högskoleenheter.

Universitetet i Stockholm framhåller att regionstyrelserna ej bör detaljgranska programmaterial utan endast lämna synpunkter i de frågor som berör utbildning i form av enstaka kurser och lokala linjer. Liknande synpunkter framför SACO/SR.

Universitetet i Uppsala anser att regionstyrelserna ej behöver belastas med granskning av de större högskoleenheternas anslagsframställningar som avser lokaler.

Arbetsuppgifter vid UHÄ

Praktiskt taget alla remissinstanser ställer sig positiva till utredningens förslag i de stycken som avser UHÄ:s funktioner i lokal- och utrustningsplaneringen.

Universitetet i Lund samt Chalmers tekniska högskola förutsätter att lärosätena garanteras inflytande vid den prövning av verksamhetsinriktning och verksamhetsbeskrivning som enligt utredningen skall ske inom planeringsberedningarna medan *styrelsen för universitetet i Linköping* snarare anser att denna prövning bör ske i ett beredningsorgan med en sammansättning som motsvarar den nuvarande LUP-nämndens. *Högskolan i Växjö* har liknande uppfattning och menar att en central konsultorganisation är nödvändig inte minst för att upprätthålla nära kontakt med byggnadsstyrelsen och UUH.

Konstfackskolan och statens dansskola anser det angeläget med samordningsinsatser vid UHÄ inte minst för att biträda de mindre högskoleenheterna.

Sveriges förenade studentkårer anser det viktigt att det utarbetade av normer inom programverksamheten som skett inom ramen för LUP-nämndens verksamhet knyts till UHÄ.

TCO framhåller det nödvändiga i ett fastare organisatoriskt samarbete mellan forskningsråd och den centrala organisationen.

Expertgrupper

Remissinstanserna har entydigt ställt sig positiva till fortsatt verksamhet i form av expertgrupper. Gruppernas värdefulla medverkan i lokal- och utrustningsärenden har särskilt påpekats av *universitetet i Stockholm och styrelsen för universitetet i Linköping*.

Karolinska institutet anser att expertgrupperna bör knytas till byggnadsstyrelsen i stället för till UHÄ som utredningen föreslagit.

Lantbruksstyrelsen har betonat djurhusgruppens betydelsefulla arbete och påpekar att gruppen avses få tillkommande arbetsuppgifter i den proposition om ändring i lagen om djurskydd m. m. (prop. 1978/79: 13) som nyligen förelagts riksdagen.

Personella resurser

Ett stort antal remissinstanser har berört de personella resurser som erfordras för genomförande av den föreslagna omorganisationen.

Utredningen har i sitt förslag utgått från i stort oförändrade personalresurser jämfört med dem inom nuvarande LUP-organisationen och inkomna synpunkter har i första hand berört fördelningen av dessa inom högskoleorganisationen.

Karolinska institutet förslår att handläggarresurser på lokal nivå bör tilldelas samtliga större högskolor och *styrelsen för universitetet i Linköping* liksom *TCO* att samtliga universitet och tekniska högskolor behandlas likvärdigt vid fördelningen av handläggarresurserna.

Regionstyrelsen i Lund/Malmö menar att utredningen borde ha övervägt en mer regionalt inriktad organisation kring en större högskoleenhet.

Högskoleenheterna i Eskilstuna/Västerås, Gävle/Sandviken och Sundsvall/Härnösand föreslår att konsulenttjänster knyts till regionstyrelserna.

Högskoleenheten i Örebro anser att tjänsterna bör ställas till UHÄ:s disposition för att ett år i taget och efter ansökan fördelas efter behov alternativt läggs som extra tjänsteresurs vid medelstora och små högskolor. *Konistoriet vid Uppsala universitet* samt *högskoleenheterna i Växjö och Kalmar* föreslår på samma sätt en placering vid UHÄ..

UHÄ och LUP-nämnden anser att en bättre anpassning till de reella behoven sker om resurser motsvarande fyra årsarbetskrafter fördelas på de elva högskoleenheter som har fasta forskningsresurser. Övriga högskoleenheter som saknar utbyggd förvaltning och vilkas behov särskilt borde beaktas skulle tilldelas resurser motsvarande en person placerad vid UHÄ.

UHÄ och LUP-nämnden har vidare berört behovet av handläggarresurser för de uppgifter som kommer att åläggas UHÄ som myndighet i samband med omorganisationen och bedömt dessa uppgå till fyra handläggartjänster.

Medicinska forskningsrådet anser det nödvändigt att den till UHÄ knutna konsultverksamheten görs slagkraftig.

Karolinska institutet anser i motsats till övriga remissinstanser att de handläggaruppgifter som utredningen föreslagit bli utförda vid UHÄ, i stället utförs av personal placerad vid byggnadsstyrelsen.

Ersättningsanskaffning av inredning och utrustning

Högskolan i Falun/Borlänge anser att medel för ersättning och kompletteringsanskaffning av utrustning ej bör läggas inom sektorsanslagen utan liksom hittills anvisas i form av en särskild kostnadsram.

Ett stort antal remissinstanser inom högskolesektorn har understrukt

betydelsen och behovet av medel för ersättningsanskaffning. *Musikhögskolan i Stockholm* har dessutom påpekat att ersättningen av utrustning bör ske planmässigt och baseras på en genomsnittlig avskrivningstid.

Medel för ersättning av utrustning bör fördelas genom regionala utrustningsramar som anges i budgetpropositionen enligt *regionstyrelsen i Lund* och *Malmö*.

Regionstyrelserna i Stockholm och Uppsala föreslår att medel för anskaffning av utrustning för sådana utbildningar för vilka styrelserna beviljat medel ställs till styrelsernas förfogande. *Sveriges förenade studentkårer* menar att en sådan ordning vore rimlig.

Högskolan för lärarutbildning i Stockholm har berört det mellan byggnadsstyrelsen och UHÄ delade ansvaret för medel för ersättning av inredning och föreslår liksom utredningen att detta helt läggs på byggnadsstyrelsen.

Universitetet i Lund anser att inredningsansvaret bör läggas på byggnadsstyrelsens lokala förvaltningar. *Styrelsen för universitetet i Linköping* menar att återanskaffning av inredning bör ske genom att högskolans egen organisation svarar för inköpen och liknande synpunkter framförs av *högskoleenheten i Karlstad*.

Information och utbildning

Dessa frågor har behandlats av *regionstyrelsen i Uppsala*, *universitetet i Uppsala*, *högskoleenheterna i Falun/Borlänge och Karlstad*, *Konstfackskolan* samt *LO*.

De ansluter sig samtliga till utredningens förslag om utbildning och information och anser utarbetandet av den av utredningen föreslagna handboken som värdefullt.

LO anser det nödvändigt med utbildning i program- och projekteringsarbetet och att detta är ett generellt behov inom hela statsförvaltningen.

Universitetet i Uppsala vill att de föreslagna åtgärderna vidtas innan den nya verksamheten genomförs och sedan fortlopande.

Övriga synpunkter

Riksrevisionsverket lägger stor vikt vid att möjligheterna till samutnyttjande av lokaler och utrustning tas till vara.

Högskolan för lärarutbildning i Stockholm betonar vikten av att förslag om utbyggnad av utbildning åtföljs av en belysning av de lokalbehov som uppstår.

Chalmers tekniska högskola har särskilt behandlat smärre ombyggnads- och ändringsarbeten och anser att behörighets- och gränsdragningfrågorna gentemot byggnadsstyrelsen i detta sammanhang bör ses över. Högskolestyrelsen bör, för att åstadkomma en snabb och ändamålsenlig behandling av sådana ärenden ges inflytande i handläggningens samtliga led.

Konstfackskolan fäster uppmärksamheten på de problem som kan uppkomma i lokalplaneringen när verksamheten inom en och samma byggnad är knuten till såväl en högskola för konstnärlig utbildning som till en högskoleenhet.

Medicinska forskningsrådet anser att UUH bör ta ansvaret för anskaffande av utrustning till undervisningssjukhusen.

Bilaga 3

1111

Statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet

Universitetsrestaurangkommittén tillkallades i mars 1969 med uppgift att fortlöpande svara för planering och samordning m m av restaurangverksamheten vid universitet och högskolor.

Genom tilläggsdirektiv den 26 maj 1972 uppdrog Kungl Maj:t åt kommittén att utreda samt lämna förslag bl a om framtida driftformer och huvudmannaskap för universitetsrestauranger och om den framtida handläggningen av sådana ärenden rörande lokal- och utrustningsprogramfrågor m m avseende restauranger vid universitet och högskolor för vilka kommittén svarar.

Kommittén har sedan den 1 oktober 1975 bestått av kanslichefen Göran Hagbergh, ordförande, byråchefen Paul Almefelt, direktören Nils-Erik Brundell, revisionsdirektören Per Eskilsson, byråchefen Sixten Fors, byggnadsrådet Leif Juthagen, divisionschefen Leif Magnusson och doktoranden Lars Philipson.

Fil kand Kjell Holmgren, som fr o m den 1 januari 1977 varit förordnad som expert åt kommittén, har fungerat som sekreterare vid utarbetandet av föreliggande betänkande.

Till sekreterare åt kommittén har förordnats mellanstadie lärare Per Heister (fr o m den 1 januari 1977).

Kommittén överlämnar härmed betänkandet Universitetsrestauranger - organisation för planering. Förslagen i betänkandet redovisas med anknytning till LUP-utredningens betänkande Lokaler och utrustning för

Prop. 1978/79:92

högskolan (DsU 1977:7). Kommittén vill emellertid framhålla att kommittén inte närmare behandlat eller tagit ställning till LUF-utredningens förslag. Kommitténs uppdrag är avslutat i och med att den föreslagna organisationen träder i kraft.

Stockholm den 2 augusti 1977.

Göran Hagberg

Paul Almqvist

Nils-Erik Brundell

Per Eskilsson

Sixten Fors

Leif Juthagen

Leif Magnusson

Lars Philipson

/Kjell Holmgren

INNEHÅLL

1.	BAKGRUND	7
1.1	Inledning	7
1.2	Direktiven	8
1.3	Tillkommande uppgifter	9
2.	NUVARANDE HANDLÄGGNINGSORDNING	10
2.1	Nyproduktion och ombyggnader	10
2.2	Utrustningsanskaffning	10
2.3	Underhåll och återanskaffning av inredning och utrustning	11
2.4	Nyinredning i samband med smärre ombyggnader och omdispositioner	11
2.5	Driftfrågor	11
2.6	Subventionering av s k L-restauranger	12
3.	ARBETSUPPGIFTERNAS OMFATTNING	13
3.1	Nybyggnader och större ombyggnader	13
3.2	Utrustningspetite m m	14
3.3	Övriga arbetsuppgifter	15
4.	KOMMITTENS PERSONELLA RESURSER	16
5.	FÖRSLAG	17
5.1	Inledning	17
5.2	Universitetsrestaurangkommitténs funktion	17
5.3	Framtida central specialistfunktion	19
5.4	Expertgrupp för måltidstrågor	21
5.5	Expertgruppens arbetsuppgifter	21
6.	KOSTNADER OCH GENOMFÖRANDE	23
6.1	Kostnader	23
6.2	Genomförande	23

BILAGOR

- Bilaga 1: Handläggning av ärenden rörande utrustning för restauranger och kaféer vid universitet och högskolor
- Bilaga 2: Restaurang- och kaféenheter som tillkommit under medverkan av universitetsrestaurangkommittén
- Bilaga 3: Vid universitet och högskolor planerade restaurang- och kaféenheter för vilka universitetsrestaurangkommittén upprättat lokalprogram

I. SÄKGRUND

I.1 Inledning

Universitetsrestaurangkommittén tillkallades i mars 1969 för att förtlöpa svara för planering och samordning m m av restaurang- och kaféverksamheten vid universitet och högskolor. Dessförinnan hade vissa utrednings- och planeringsuppgifter fullgjorts av ett till lokal- och utrustningsprogramkommittéerna för universitet och högskolor (LUP-kommittéerna) knutet arbetsutskott för bespisningslokaler (AufB). Tillkallandet av en särskild kommitté för restaurangverksamheten vid universitet och högskolor motiverades av att en omfattande utbyggnad av bespisningslokaler ansågs nödvändig. Utbyggnaden av måltidsverksamheten vid universitet och högskolor nödvändiggjordes främst av att studerandeantalet ökat kraftigt under 1960-talet. Statsrådet Moberg ansåg vid tillkallandet av kommittén att ett samordnat planeringsarbete krävdes för att en rationell utbyggnad av måltidslokaler skulle kunna ske.

Vi har vid sidan av vårt förtlöpa planeringsansvar ålagts vissa utredningsuppgifter avseende bl a framtida driftformer, intressenternas inflytande över driften, huvudmannskap för verksamheten samt framtida handläggningsordning. Vi har redovisat vårt utredningsuppdrag vid hittills fyra tillfällen. I mars 1970 avlämnade vi betänkandet Budgetsystem och kontoplan för universitetsrestauranger (DS U 1970:1). I maj 1973 avlämnade vi betänkandet Universitetsrestauranger - mål och subventioner (DS U 1973:4) och rapporten Universitetsrestauranger - fakta. (Ds U 1973:5). I juni 1974 lämnade kommittén tillsammans med den dåvarande, till statens personalnämnd knutna, samarbetsdelegationen för förplägnadsfrågor (Saiff) ett förslag till principer för central organisation (Dnr 1388/HUV/74). Slutligen har vi i maj 1976 avlämnat betänkandet Universitetsrestauranger - driftformer och huvudmannskap (Ds U 1976:10). Av de utredningsuppgifter som åvilar kommittén återstår därmed endast frågan om framtida handläggningsordning av på kommittén ankommande löpa arbetsuppgifter.

Utbyggnaden av måltidslokaler vid universitet och högskolor har varit mycket intensiv under första hälften av 1970-talet. På flera högskoleorter

har uppförts restaurang- och kafélokaler i sådan omfattning att planering och projektering av ytterligare enheter för närvarande inte är aktuell. På vissa andra högskoleorter har utbyggnaden och projekteringen av tillkommande restaurang- och kaféenheter kommit så långt att vårt planerings- och samordningsansvar i huvudsak har kunnat slutföras. För närvarande erfordras kommitténs medverkan bl a vid projektering av restauranglokaler vid Stockholms universitet samt vid programmering och projektering av återuppbyggnad av restaurang inom medicinarområdet i Göteborg och ett antal mindre restauranger vid bl a mindre högskoleenheter och statliga kulturinstitutioner. Även framgent kommer det självfallet att erfordras ny-, om- och tillbyggnader av restaurang- och kafélokaler vid universitet och högskolor. Utbyggnadstakten torde dock under överskådlig tid komma att bli avsevärt lägre än hittills under 1970-talet. I detta delbetänkande framlägger vi förslag som möjliggör att de löpande arbetsuppgifter som nu ävilar kommittén kan fullgöras på annat sätt.

1.2 Direktiven

Dövarande statsrådet Moberg gav i anförande till statsrådsprotokollet den 7 mars 1969 utförliga direktiv för kommitténs arbete. Kommittén skulle förtidigast svara för bl a följande uppgifter.

- o Lämna underlag för de delar av ett byggnadsprogram som gäller restaurang- och kaféverksamhetens funktion och lokalbehov m m.
- o Lämna den medverkan vid projektering och byggande av restaurang- och kafélokaler som normalt lämnas av nyttjaren eller programkommitté.
- o Medverka vid upprättande av lokalprogram för restauranglokaler som uppförs av studerandeorganisationer med hjälp av statliga lån.
- o Utarbeta normer för bedömning av behovet av inredning och utrustning i restauranglokaler samt beräkna kostnaderna härför.
- o Tillse att alla möjligheter tas till vara att bringa ned investerings- och driftkostnaderna för restaurangerna vid universitet och högskolor genom samverkan t ex vad gäller produktion, mellan dessa restauranger och annan - statlig eller icke-statlig - bespisningsverksamhet.
- o Utarbeta förslag till avtal om upplåtelse av statliga lokaler och villkor för lån.

- o Ge driftorganen de råd och informationer som dessa kan behöva.
- o Följa utvecklingen inom restaurangbranschen och livsmedelsindustrin och medverka till att restaurangverksamheten vid universitet och högskolor anpassas till denna och att alla möjligheter att förbättra driftkonomin genom rationaliseringar tas till vara.

1.3 Tillkommande uppgifter

I enlighet med det förslag till provisorisk handläggningsordning som kommittén lämnat i delbetänkandet Universitetsrestauranger - mål och subventioner åligger det oss att följande svar på även följande arbetsuppgifter:

- o Lämna förslag i fråga om ombyggnader och utrustningar av restauranglokaler.
- o Upprätta planer för underhåll och planmässig återanskaffning av inredning och utrustning i restauranglokaler.
- o Lämna yttrande över framställningar om subventioner till studentkårsägda restauranglokaler.
- o Gemensamt med byggnadsstyrelsen ansvara för att upplåtelseavtal upprättas.

Vi har med anledning av den provisoriska handläggningsordningen träffat överenskommelse med byggnadsstyrelsen av innebörd att kommittén till juni månads utgång 1977 svarat för upprättande av förslag till upplåtelseavtal avseende restauranglokaler vid universitet och högskolor och att kommittén dessutom svarat för viss avtals- och driftuppföljning.

I proposition år 1974 om kulturpolitiken (prop 1974:34) angavs att universitetsrestaurangkommittén skall biträda kulturnådets LUP-delegation i frågor rörande restauranger och kaféer vid statliga kulturinstitutioner. De arbetsuppgifter kommittén sedan 1969 haft att fullgöra beträffande restaurang- och kafélokaler vid universitet och högskolor har därmed utökats till att omfatta sådana lokaler även vid statliga kulturinstitutioner.

2 NUVARANDE HANDLÄGGNINGSORDNING

2.1 Nyproduktion och ombyggnader

Initiativ som kan leda till nyproduktion av restauranglokaler eller ombyggnad av befintliga lokaler tas av berörda lokala intressenter eller av universitetsrestaurangkommittén. I samband med utredningar om lokaldispositionen inom större universitetsområden och större nybyggnader av undervisningslokaler tas sådant initiativ normalt av byggnadsstyrelsen. Både i samband med nyproduktion och ombyggnader upprättar vi förslag till dimensionering och detaljerat funktions- och lokalprogram och överlämnar - efter samråd med berörd högskoleenhet samt studerande och anställda - programmet till byggnadsstyrelsen för vidare handläggning.

Vi följer också projekteringen av restauranglokaler från utrednings- och programstadiet till färdigställande av bygghandlingar. Efter inhämtande av synpunkter från berörda lokala intressenter lämnar vi yttrande till byggnadsstyrelsen över i allmänhet såväl systemhandlingar som bygghandlingar.

Byggnadsstyrelsen svarar för inredning av restauranglokaler. Vi granskar därvid inredningsarkitektens förslag med avseende på program- och funktionskrav samt lämnar yttrande häröver till byggnadsstyrelsen.

2.2 Utrustningsanskaffning

Universitetsrestaurangkommittén lämnar förslag till kostnadsramar för utrustningsdetaljer inom köks- och ekonomilokalerna och upprättar i allmänhet detaljerade program för sådan utrustning. Utrustningsprogrammen utarbetas efter samråd med dels berörd högskoleenhet samt studerande och anställda, dels - i de fall beslut i driftfrågan har hunnit fattas - med drift huvudmannen. Upphandling av utrustning sker genom utrustningsnämndens vid universitet och högskolor (UUH) försorg. UUH och universitetsrestaurangkommittén har den 10 oktober 1973 träffat överenskommelse om provisorisk handläggningsordning av ärenden rörande utrustning för restauranger och kaféer vid universitet och högskolor (bilaga I).

2.3 Underhåll och återanskaffning av inredning och utrustning

Underhåll och planmässig återanskaffning av inredning och utrustning till restauranger och kaféer vid universitet och högskolor sker sedan 1 juli 1976 över kostnadsramarna till regeringens dispositioner, till UHÄ:s disposition och till jordbrukets högskolors disposition. Vi inhämtar årligen underlag för beräkning av behovet av underhåll och planmässig återanskaffning och överlämnar förslag till fördelning av kostnadsramar och program för underhåll och återanskaffning till JUU.

2.4 Nyinredning i samband med smärre ombyggnader och omdispositioner

I samband med ombyggnader finns det ofta behov av ny inredning eller komplettering av befintlig inredning. Byggnadsstyrelsen disponerar medel för sådan nyinredning i samband med smärre ombyggnader och omdispositioner. Fördelning av medel för sådana ändamål inom restauranger och kaféer vid universitet och högskolor sker efter förslag från universitetsrestaurang-kommittén.

2.5 Driftfrågor

I samråd med berörd högskoleenhet samt berörda anställda och studerande har vi upprättat underlag för anbudsintag, svarat för annonsering och prövat inkomna anbud på drift av universitetsrestauranger. I delbetänkandet Universitetsrestauranger - driftformer och huvudmannaskap föreslog vi att ansvaret för val av driftform, val av entreprenör och avtalstecknande från och med 1 juli 1977 skulle åvila högskoleenheten. Riksdagen har på grundval av förslag i propositionen 1976/77:79 om anslag för budgetåret 1977/78 till byggnadsarbeten m m inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde beslutat i enlighet med vårt förslag (UvU 1976/77:31, rskr 1976/77:352, UHÄ-FS 1977:148).

I bilagor till betänkandet Universitetsrestauranger - driftformer och huvudmannaskap har vi lämnat förslag till normerande upplåtelseavtal avseende restaurang- och kafélokaler. Även efter den 1 juli 1977 lämnar vi självfallet tills vidare råd och biträden i övrigt högskolemyndigheterna i driftfrågor.

2.6 Subventionering av s k L-restauranger

Subventioner av lokalkostnader till restauranger i icke-statliga lokaler utöver vad som följer av kungörelserna 1964:398 och 1970:273 (Om lån för anskaffning resp. inredning och utrustning av kårlokaler) beslutas av regeringen och bekostas över anslaget Lokalkostnader m m vid högskoleenheterna. Ansökningar om subventioner till s k L-restauranger inges till universitetsrestaurangkommittén, som efter remittering till berörda högskoleenheter, företagsnämnder och studentkårer, med eget yttrande överlämnar ansökningarna till regeringen/utbildningsdepartementet. På uppdrag av byggnadsstyrelsen upprättar vi också förslag till överenskommelser som reglerar de villkor som skall gälla för subventioner till s k L-restauranger och svarar för utvärdering av subventioneringen.

3. ARBETSUPPGIFTERNAS OMFATTNING

3.1 Nybyggnader och större ombyggnader

Under perioden 1970 - 1976 har ett trettiotal nya restaurang- och kaféenheter anordnats vid universitet och högskolor. I bilaga 2 redovisar vi antalet platser i dessa serveringar och det årtal då restaurangdrift påbörjas. För huvuddelen av dessa lokaler har vi svarat för bl a lokalprogram, utrustningsprogram och upplåtelseavtal.

Vi har vidare upprättat funktions- och lokalprogram för ytterligare ett 30-tal restaurang- och kafélokaler. Dessa redovisas i bilaga 3. Några av de i bilaga 3 upptagna enheterna är under uppförande och detaljprojektering sågår för ett tiotal enheter. Vi bedömer att huvuddelen av de i bilaga 3 redovisade restaurang- och kafélokaler kommer att kunna färdigställas under perioden 1977 - 1980.

Utrustningsprogrameringen för de i bilaga 3 redovisade enheterna har delvis påbörjats och definitiva eller preliminära program föreligger för de enheter som beräknas bli tagna i bruk under budgetåret 1977/78.

Det kan självfallet bli nödvändigt att under de närmaste åren upprätta funktions- och lokalprogram för ytterligare nyttillkommande restaurang- och kafélokaler vid universitet och högskolor. Vi förutsätter emellertid att det i så fall endast behöver bli fråga om några enstaka mindre restauranger eller kaféer.

När det gäller restaurang- och kafélokaler vid statliga kulturinstitutioner har vi hittills upprättat detaljerade funktions- och lokalprogram enbart för restaurang och kafé inom Riksmuséet och restaurang inom permanent Wasa-museum. Vi har vidare medverkat vid utrustningsprogrameringen för kafé inom Etnografiska muséet och restaurang inom Moderna muséet samt vid anbudsintag för restaurang inom Moderna muséet. Slutligen har vi avgivit yttrande över ett förslag till ombyggnad av personalservering inom Operan.

3.2 Utrustningspetita m.m.

I fråga om såväl nyanskaffning av utrustning som underhåll och återanskaffning av inredning och utrustning medverkar vi i det årliga petitaarbetet.

Av nedanstående arbetsplan framgår hur våra uppgifter i detta avseende fördelar sig över året.

Arbetsplan för petitaärenden

Ändamål/anslagsram	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
<u>Nyanskaffning av utrustning</u>												
Preliminära ramar							x					
Definitiva ramar										x		
Fördelning av beviljade ramar						x						
<u>Underhåll och återanskaffning av inredning och utrustning</u>												
Inhämtande av underlag											x	
Förslag till ramar		x										
Fördelning av medel och programmering								x				

3.5 Övriga arbetsuppgifter

Vi har upprättat förslag till upplåtelseavtal för samtliga i drift varande restaurang- och kaféenheter vid universitet och högskolor. De flesta nu gällande upplåtelseavtal har tecknats i anslutning till att nya subventioneringsbestämmelser trädde i kraft den 1 juli 1974. Gällande upplåtelseavtal överensstämmer till stora delar med de förslag till normerande avtal som vi lämnat i bilagor till delbetänkandet om driftformer och huvudmannaskap.

Fem restauranger belägna i kårhus har erhållit lokalsubventioner i enlighet med riksdagens beslut år 1974 (prop 1974:1, bil 10, Ubu 1974:13, rskr 1974:121) och efter särskild prövning av regeringen. Vi har årligen upprättat förslag till överenskommelser om verksamheten i dessa restauranger och utvärderat effekterna av subventioneringen under budgetåren 1974/75 och 1975/76.

Vi har fortlöpande lämnat råd till driftorgan, högskoleenheter och studentersammanslutning m fl i frågor rörande restaurangdrift, lokalhållning, utrustning och avtalsfrågor m m. Universitetsrestaurangkommittén har vid upprepade tillfällen tagit initiativ till överläggningar mellan driftbolag (motsvarande) på samtliga universitetsorter.

Universitetsrestaurangkommittén har fortlöpande samarbetat med andra statliga organ med uppgifter som rör statlig personalrestaurangverksamhet.

I delbetänkandet Universitetsrestauranger - driftformer och huvudmannaskap har vi lämnat en redogörelse för vårt arbete för att åstadkomma samverkan mellan universitetsrestauranger och annan statlig och icke-statlig restaurangverksamhet.

Vi svarar slutligen för information till bl a högskolemyndigheter och drift-huvudmän och har i oktober 1974 distribuerat aktuella författningar m m till cirka 150 berörda myndigheter och organ. Vi biträder också vid förhandlingar i samband med ändrad prissättning och har i september 1976 sänt ut en promemoria med några synpunkter på prissättningen i universitetsrestauranger.

4 KOMMITTENS PERSONELLA RESURSER

Universitetsrestaurangkommittén består för närvarande av åtta ledamöter med anknytning till bl a byggnadsstyrelsen, utrustningsnämnden för universitet och högskolor, riksrevisionsverket, de lokala högskolemyndigheterna, restaurangbranschen och Sveriges förenade studentkårer. Vi har sammanträtt 89 gånger från mars 1969 till augusti 1977 vilket motsvarar ungefär ett sammanträde per månad. Sedan oktober 1975 har kommittén inom sig bildat ett arbetsutskott. Kommittén har delegerat till arbetsutskottet att besluta i sådana löpande ärenden som inte är av principiell natur.

Arbetsbelastningen på kommittén har varit särskilt hög från budgetåret 1972/73 till budgetåret 1975/76 under vilken tid kommitténs sekretariat utgjordes av 4-5 handläggande tjänstemän (delvis deltidsanställningar). Därefter har det varit möjligt att successivt reducera sekretariatet till att nu omfatta en heltidsanställd handläggande tjänsteman, biträdesresurser och på konsultbasis anlitade experter.

5 FÖRSLAG

5.1 Inledning

De förslag till framtida handläggningsordning ifråga om lokal-, inrednings- och utrustningsplanering av restauranger och kaféer vid olika högskoleenheter som universitetsrestaurangkommittén har att förelägga bör anknäta till de förslag som avlämnats av LUP-utredningen i dess betänkande Lokaler och utrustning för högskolan (DsU 1977:7).

LUP-utredningen anser att

Byggnadsverksamheten inom högskoleväsendet har en sådan omfattning och ställer i stor utsträckning så speciella krav på lokaler att högskolan bör ha resurser och egen kompetens för bl a programarbete. (sid 15)

.....LUP-organisationen bör upphöra. Huvudskälet för detta är att frågor om lokaler, inredning och utrustning bör handläggas i samma ordning som gäller för övriga resurser inom den nya högskolan. (sid 15).

Beträffande handläggningen av lokal- och utrustningsärenden inom högskolan anser utredningen att det kan vara lämpligt att högskolestyrelsen har ett permanent beredningsorgan för lokal- och utrustningsfrågor. (sid 15)

För sekreterareuppgifter i beredningsorgan och arbetsgrupper bör de större högskoleenheterna ha egna tjänstemän som kan medverka i programarbetet. Vid UHÄ bör finnas konsulenter i lokalprogramfrågor m m, som kan biträda de olika enheterna alltefter behov. (sid 15 f)

Utredningen anser att det även i fortsättningen bör finnas centrala expertgrupper för särskilda lokal- och utrustningsfrågor och att dessa grupper bör vara knutna till UHÄ. Utredningen har funnit att behovet

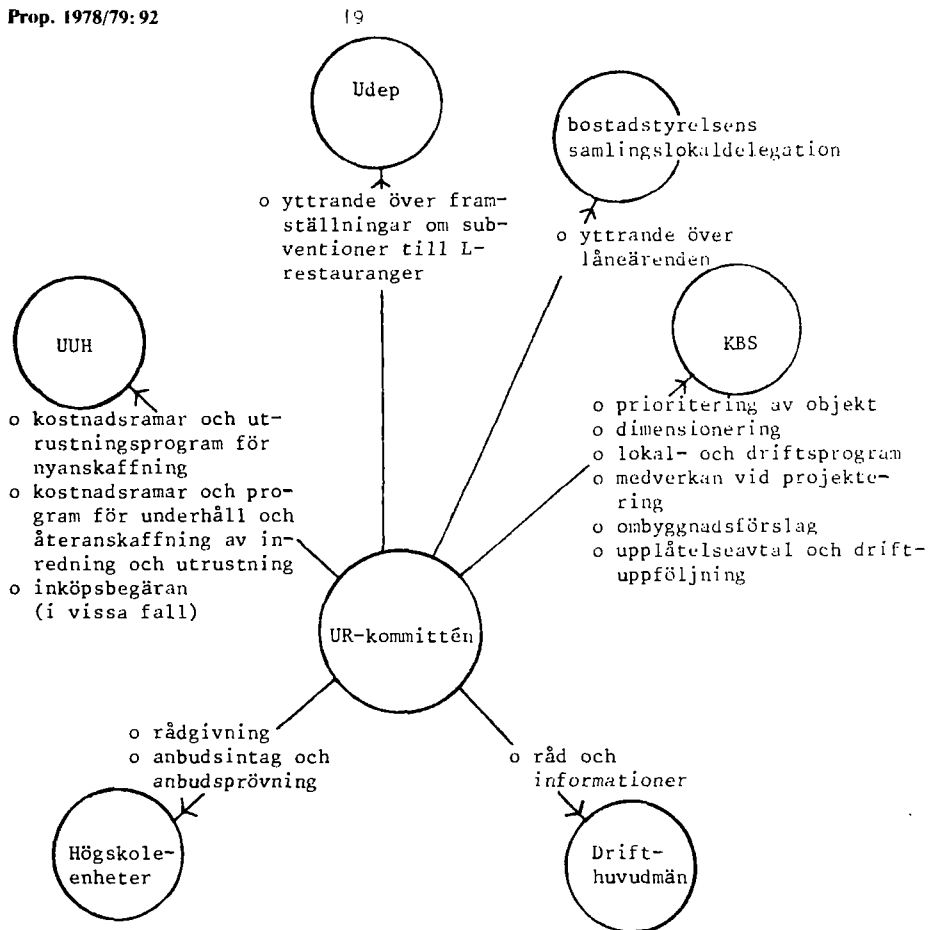
av information och utbildning är stort bland brukare och andra som förväntas göra en aktiv insats i planering av anskaffning av lokaler, inredning och utrustning. (sid 17)

Kommittén har för sin del inte närmare behandlat eller tagit ställning till LUP-utredningens förslag men vi har velat ställa våra förslag i relation till dessa eftersom vi anser att i princip samma ordning bör gälla för handläggning av frågor om universitetsrestauranger som för frågor om utbildnings- och forskningslokaler. Vissa av resonemangen i det följande gäller därför under förutsättning att LUP-utredningens förslag genomförs.

5.2 Universitetsrestaurangkommitténs funktion

Universitetsrestaurangkommittén är i huvudsak en lokal- och utrustningsprogramkommitté och arbetar i många avseenden på samma sätt som övriga LUP-kommittéer vid universitet och högskolor. Våra arbetsuppgifter är emellertid vidare än övriga LUP-kommittéers uppgifter. Vi har också haft möjlighet att kontinuerligt följa verksamheten och att utifrån erfarenheterna av driften ta initiativ till erforderliga ny-, om- och tillbyggnadsåtgärder. Dessutom har kommittén i icke oväsentlig utsträckning fungerat som informationscentral till läroanstalter, drifthuvudmän m fl kunnat vända sig med frågor. Kommittén har således karaktären av ett centralt specialistorgan för måltidsfrågor vid universitet, högskolor och statliga kulturinstitutioner.

Vi samverkar i vårt arbete med många olika myndigheter och organ. Flödes-schemat på nästa sida visar hur ärenden som handläggs inom kommittén överlämnas för vidare handläggning inom annan myndighet eller organ. I de flesta fall redovisar vi slutresultat av vårt arbete till byggnadsstyrelsen eller UUH.

5.3 Framtida central specialistfunktion

Vi anser det angeläget att det finns en central expertfunktion som kan fungera som rådgivare i frågor rörande måltidsservice vid universitet och högskolor och som kan anlitas av berörda centrala och lokala myndigheter vid planering och programmering av lokaler och utrustning. En sådan permanent expertfunktion bör emellertid enligt vår mening inte fullgöras av en till utbildningsdepartementet knuten kommitté. Vi utgår också ifrån att vårt tidigare förslag om inrättande av ett centralt specialistorgan för statlig personalrestaurangverksamhet inklusive universitetsrestaurangverksamhet inte kommer att realiseras (Dnr 1388/HLV/74).

En expertfunktion för lokal- och utrustningsprogrammering av restauranger och kaféer inom högskolan skulle kunna knytas till byggnadsstyrelsen. De

arbetsuppgifter som nu åvilar universitetsrestaurangkommittén och som i framtiden bör åvila expertfunktionen innefattar emellertid bl a omfattande informations- och rådgivningsuppgifter i driftekonomiska frågor samt i frågor som rör prissättning och högskolemyndigheternas m fl insyn och medverkan i driften m m. Sådana frågor ligger utanför byggnadsstyrelsens traditionella ansvarsområde.

LUP-utredningen har i sitt betänkande (DsU 1977:7) anfört att det inom högskoleområdet föreligger

speciella anledningar och möjligheter att tillförsäkra nyttjarmyndigheten en sådan organisation att det inom detta område kommer att finnas tillräcklig kompetens för att säkerställa ett fullgott underlag för olika projekt.....

Därtill kommer att inom högskoleområdet verksamheten förhållandevis ofta ställer speciella krav på lokaler.

Måltidsservicen för studerande och anställda vid universitet och högskolor är inte specifik i den meningen att de praktiska lösningarna skiljer sig från vad som gäller inom personalrestaurangverksamhet i allmänhet. Trots detta är det ändå - på samma sätt som beträffande lokaler för undervisning och forskning - väsentligt att den lokala högskolemyndigheten, studerande och anställda samt i förekommande fall driftorganet i största möjliga utsträckning får möjlighet att medverka i byggprocessens olika etapper. För att de lokala intressenterna skall kunna utöva sitt inflytande är det motiverat att man inom högskoleorganisationen har tillgång till sakkunskap när det gäller måltidsservice.

Inom LUP-organisationen har tillsatts särskilda expertgrupper för beredning av vissa frågor. Sådana expertgrupper finns bl a för verkstäder, djurhus och AV- och reproutrustning. Expertgrupperna har tillkommit alltefterstom LUP-nämnden funnit behov av sakkunnig expertis på skilda områden. Expertgrupperna har endast att bereda till grupperna remitterade ärenden och att lämna förslag till beslut. LUP-utredningen har kommit till den slutsatsen att expertgruppernas arbete röner uppskattning och att det allmänt förordas att de skall behållas i framtiden. LUP-utredningen anser därför att det även i fortsättningen bör finnas expertgrupper på central nivå. Den expertfunktion för måltidsfrågor som universitetsrestaurangkommittén föreslår i detta betänkande är en parallell till dessa expertgruppers nuvarande arbete.

5.4 Expertgrupp för måltidsfrågor

Lokal- och utrustningsplanering av måltidslokaler vid universitet och högskolor bör ske på samma sätt som planeringen av undervisnings- och forskningslokaler. Universitetsrestaurangkommitténs nuvarande uppgifter vid programmeringen bör således i framtiden ankomma på del eller de organ som kommer att ansvara för lokalplaneringen i övrigt. Expertgruppen bör i huvudsak överta de övriga arbetsuppgifter som nu åvilar kommittén. Expertgruppen bör i likhet med vad som för närvarande gäller för till nuvarande LUP-nämnd kauta expertgruppen ha till uppgift att bereda ärenden som remitterats från andra lokal- och utrustningsplanerade organ inom högskolan och lämna förslag till beslut med inte själv vara beslutsfattande myndighet. Expertgruppen bör också på eget initiativ kunna aktualisera frågor som rör måltidsverksamhet och för de lokal- och utrustningsplanerade organen framlägga förslag till åtgärder.

En framtida expertgrupp för måltidsfrågor - med hänsyn till LUP-utredningens förslag knuten till UHÄ:s byrå för budget och busresorser - bör bestå av personer med sakkunskap inom området. Det är betydelsefullt att de som skall ingå i expertgruppen för måltidsfrågor väljs bland personer som har anknytning till myndigheter och organ som har att göra med lokal- och utrustningsplanering m m inom högskolan och bland personer som har erfarenhet från driften av universitetsrestaurangen.

5.5 Expertgruppens arbetsuppgifter

Expertgruppen bör såsom ett rådgivningsorgan arbeta med de uppgifter som nu åvilar universitetsrestaurangkommittén. Det bör således åvila expertgruppen att

- o lämna underlag för de delar av byggnadsprogrammet som gäller måltidslokalernas funktion och lokalbehov m m
- o medverka vid upprättande av lokal- och utrustningsprogram för restauranglokaler som uppförs av byggnadsstyrelsen och av studerandeorganisationer med hjälp av statliga lån

- c. medverka vid planeringen av undernärlig och planöversiglig återan-
skaffning av inredning och utrustning i måltidslokalerna
- d. lämna råd och informationer till högskoleenheterna i samband
med val av driftform, val av drift huvudman och upprättande av
uppläsningsavtal samt
- e. fortlöpande lämna råd och informationer till driftorganen.

Expertgruppen bör eftersträva en begränsning av investerings- och driftkostnaderna för universitetsrestauranger och att universitetsrestaurangverksamheten bedrivs rationellt. Expertgruppen bör härvid bland annat beakta möjligheterna att samordna universitetsrestaurangverksamheten med annan - statlig eller icke statlig - bospisningsverksamhet.

Del är mot bakgrund av ovanstående uppgifter nödvändigt att expertgruppen för måltidsfrågor har erforderliga resurser för att följa utvecklingen inom restaurangbranschen och att kontinuerligt hålla sig informerad om utvecklingen i fråga om resultat, priser m m inom universitetsrestaurangerna.

Den föreslagna expertgruppen för måltidsfrågor bör inte i samma utsträckning som universitetsrestaurangkommittén medverka vid projekteringen av måltidslokaler. Det bör inte heller åvila expertgruppen att själv upprätta detaljerat utrustningsprogram. Däremot bör den regelbundet få tillfälle att yttra sig även över förslagshandlingar m m bland annat för att bilda med önskvärd erfarenhetsåterföring.

Kommittén anser för sin del att det inte föreligger något hinder för att expertgruppen för måltidsfrågor, oaktat knytningen till UHÄ, fullgör samma uppgifter för restaurangverksamhet inom Sveriges Lantbruksuniversitet och vid statliga kulturinstitutioner, som universitetsrestaurangkommittén nu gör. (Jfr prop 1974:34, s 19).

6 KOSTNADER OCH GENOMFÖRANDE

6.1 Kostnader

Universitetsrestaurangkommitténs kostnader beskrivs från utbildningsdepartementets kommittéanslag. Budgetåret 1977/78 beräknas kostnaderna till högst 315.000 kronor.

Kommittén utgår från att den föreslagna expertgruppen kommer att bestå av 5 - 7 ledamöter och att den inledningsvis biträds av en handläggande tjänsteman jämte skrivpersonal. Behovet av på konsultbasis anlitade experter förutsätts oförändrat. Kostnaderna kan då beräknas till cirka 300.000 kronor/år.

6.2 Genomförande

LUP-utredningen har föreslagit att en ny organisation och handläggningsordning av frågor rörande lokaler och utrustning för högskolan skall träda i kraft den 1 juli 1978.

En ändring av den framtida handläggningsordningen för universitetsrestaurangärenden bör genomföras samtidigt som lokal- och utrustningsprogramorganisationen i övrigt för universitet och högskolor ändras. I enlighet med LUP-utredningen anser vi det möjligt att övergå till en ny handläggningsordning från den 1 juli 1978.

När den i detta betänkande föreslagna handläggningsordningen för universitetsrestaurangärenden har genomförts anser vi oss ha fullgjort våra uppdrag såväl enligt de ursprungliga direktiven från 1969 som enligt tilläggsdirektiven från 1972.

UNIVERSITETSRESTAURANGKOMMITTEN

HANDLÄGGNINGSORDNING 1 (2)

UTRUSTNINGSNÄMNDEN FÖR
UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR

1973-10-10

Handläggning av ärenden rörande utrustning för restauranger och kaféer vid universitet och högskolor
(Provisorisk handläggningsordning)

1. Utrustningsnämnden för universitet och högskolor (UUH) och UR-kommittén kommer att fr o m innevarande budgetår - i avvaktan på en definitiv handläggningsordning - tillämpa följande rutiner vad gäller anskaffning av utrustning för restauranger och kaféer vid universitet och högskolor m m.
2. Planering

UR-kommittén upprättar - i förekommande fall efter samråd med driftbolag (motsv) - förslag till utrustningsprogram för respektive objekt. Sådana förslag till utrustningsprogram tillställs berörd läroanstalt, studerandeorganisation och eventuellt driftbolag (entreprenör) för yttrande. Där så bedöms lämpligt uppdrar UR-kommittén åt driftbolag (motsv) att upprätta och till UR-kommittén inkomma med förslag till utrustningsprogram. Sådant uppdrag skall ges skriftligt och med angivande av preliminärt beräknad kostnadsram för utrustning för objektet.

Efter UR-kommitténs prövning av förslag till utrustningsprogram, justeras programmet och tillställs berört driftbolag (entreprenör) för slutligt yttrande. Härefter upprättas definitivt utrustningsprogram att läggas till grund för UUH:s anslagsframställning.

UR-kommittén upprättar och inger till UUH i augusti månad respektive år preliminärt förslag till kostnadsramar för utrustning för objekt vilka skall utrustas nästa budgetår.

Utrustningsprogram med motiveringar och förslag till kostnadsramar - definitiva ramar eller delramar - för objekt enligt ovan upprättas och inges av UR-kommittén till UUH efter överenskommelse respektive år, dock senast under oktober månad.

3. Upphandling

Upphandlingsunderlag överlämnas av UR-kommittén till UUH senast två månader innan upphandlingen skall påbörjas. Väsentliga ändringar av eller tillägg till upphandlingsunderlag skall prövas och föreslås av UR-kommittén.

Av fastställd kostnadsram kan mindre belopp reserveras för "oförutsett". Härigenom har driftbolag (entreprenör) möjlighet att efter vunna erfarenheter hemställa hos UR-kommittén om kompletteringar m m av den utrustning som ställts till förfogande. Sådana önskemål om kompletteringar skall inkomma till UR-kommittén senast ett år efter det att enheten tagits i drift.

UUH upphandlar utrustning efter inköpsbegäran från - i förekommande fall - driftbolag (motsv) samt på grundval av överlämnat upphandlingsunderlag jämte de ändringar eller tillägg som därefter kan ha föreslagits av UR-kommittén.

UUH samråder med eventuellt befintligt driftbolag (motsv) vid upphandling i vad gäller typ, fabrikat m m såvitt detta ej tidigare angivits i upphandlingsunderlaget.

UUH tillställer UR-kommittén och i förekommande fall driftbolag (motsv) avskrift av inköpsorder.

4. Blanketter m m

Förslag till utrustningsprogram och upphandlingsunderlag skall upprättas i enlighet med av UR-kommittén och UUH utarbetade blanketter m m och anvisningar i övrigt.

5. Eftergranskning

UUH och UR-kommittén kommer - bl a i utvärderande syfte - att gemensamt följa upp utfört utrustningsprogramarbete och gjord upphandling genom att stickprovsvis ca 6 månader efter det att objektet tagits i drift granska hur till förfogande ställd utrustning nyttjas/icke-nyttjas.

6. Information

Förslag till kostnadsramar samt utrustningsprogram tillställs byggnadsstyrelsen, berörd LUF-kommitté (motsv), berörd läroanstalt, studerandeorganisation och - i förekommande fall - driftbolag (motsv).

Restaurang- och kaféenheter som tillkommit under
 medverkan av universitetsrestaurangkommittén

ORT/GÖTIEH.	Platsantal	Driftstart
<u>NORRBYLÉN</u>		
Restaurang Lentis, Frescati	700	1970
Kafé Thoen "	55	1971
Kafé Sören "	212	1972
Kafé Anneniuslab. "	114	1974
Kafé Lab block, Karolinska institutet	50	1972
Kafé OF huddinge " "	174	1974
<u>UPPSALA</u>		
Provisorisk restaurang II, BMC	294	1973
Restaurang humanistacentrum	340	1976
Huvudrestaurang, Ultuna	400	1976
Annexrestaurang, "	250	1976
Kafé Alma (ombyggnad), universitetshuset	125	1977
<u>ÖREBRO</u>		
Restaurang Östra Mark	300	1975
<u>GÖTEBORG</u>		
Kafé Viktoriagatan 30	120	1972
Kafé Psykologiska institutionen	116	1973
Restaurang, lärarhögskolan i Mölndal	529	1974
Kafé I " " "	112	1974
Kafé II " " "	80	1974
Restaurang Medicinarberget	459	1974
Restaurang Chalmers kårhus (tillbyggnad)	400	1976
<u>KARLSTAD</u>		
Restaurang i Kronoparken	264	1974
Kafé " "	104	1974
<u>BORÅS</u>		
Restaurang bibliotekshögskolan (ombyggnad)	140	1974
<u>LUND</u>		
Restaurang Kem Inn, kernicentrum	212	1971
Restaurang Sparta	350	1971
Kafé UB II	50	1977
<u>MALMÖ</u>		
Restaurang, lärarhögskolan	355	1974
Kafé "	75	1974

ORT/ÖBJEKT	Platsantal	Driftsstart
<u>VÄXJÖ</u>		
Restaurang inom Teleborgsområdet	225	1976
<u>LINKÖPING</u>		
Restaurang hus A, universitetet	350	1971
Kafé hus B "	42	1971
Kafé hus C "	56	1971
Restaurang II	150	1975
<u>LULEÅ</u>		
Restaurang Muskin .I kv 4, högskolan	230	1971
Kafé III "	152	1974
Kafé IV "	140	1976
Provisorisk restaurang, läranhögskolan	100	1977
<u>ÖSTERSUND</u>		
Restaurang, socialhögskolan	125	1975
TOTALT	7 950	

Vid universitet och högskolor planerade restaurang- och kafélokaler för vilka universitetsrestaurangkommittén upprättat lokallprogram

OBJEKT	Platsantal
<u>STOCKHOLM</u>	
Restaurang Allhus/Lantis, Frescati	1 000
Restaurang FI/vårdskola	500
Restaurang musikhögskolan (f d statens normalskola)	200
Kafé sektion K, KTH	50
Kafé sektion A "	90
Kafé sektion M "	110
Kafé sektion E "	90
Restaurang biologi m m, Frescati (f d OVA)	100
Restaurang matematik, psykologi m m Frescati (f d skogs- högskolan)	200
Måltidlokaler inom biologisk fältstation, Tullgarn	30
Kafé inom bibliotek, Frescati	90
Kafé hus A "	50
Måltidlokaler inom Blommensbergsskolan	60
<u>UPPSALA</u>	
Kafé och lunchservering, Paleologicum	100
Restaurang, lärarhögskolan	275
Kafé icke-laborativa inst (etapp I)	110
<u>GÖTEBORG</u>	
Restaurang, icke-laborativa inst	225
Kafé inom matematiskt centrum	150
Måltidlokaler vid marinbiologiskt laboratorium, Tjärnö	48
Restaurang inom medicinarområdet (återuppbyggnad)	225
<u>LUND</u>	
Kafé inom södra universitetsområdet	100
<u>MALMÖ</u>	
Restaurang, Odont fak (ombyggnad)	350
Kafé, musikhögskolan	75
<u>LINKÖPING</u>	
Kafé inom icke laborativa inst	100
Permanent restaurang I	(250)
<u>UMEÅ</u>	
Kafé inom skogshögskolan	75
<u>LULEÅ</u>	
Restaurang, centrumbyggnad	375
Restaurang, lärarhögskolan	150

ORI/OBJEKT	Platser/tal
<u>KALMAR</u> Restaurang, läranhögskolan	140
<u>BORÅS</u> Restaurang, bibliotekshögskolan	160

Planering av högskolerestauranger

1 Allmänt

Utredningens betänkande har vid remissbehandlingen fått ett i stort sett gynnsamt mottagande. Flertalet remissinstanser har i huvudsak tillstyrkt förslagen.

2 Handläggningsordning

Universitetsrestaurangkommittén har för sin del inte närmare behandlat eller tagit ställning till LUP-utredningens förslag, men kommittén har ställt sina egna förslag i relation till LUP-utredningens då kommittén anser att i princip samma ordning bör gälla för handläggning av frågor om universitetsrestauranger som för frågor om utbildnings- och forskningslokaler. En gemensam handläggningsordning förordas bl. a. av *riksrevisionsverket (RRV)*, *universitets- och högskoleämberget (UHÄ)*, *samarbetsnämnden för LUP-kommittéerna (LUP-nämnden)*, *Sveriges lantbruksuniversitet* samt de bolag som bedriver universitetsrestauranger i Stockholm, Linköping, Lund, Göteborg och Umeå.

3 Expertgrupp för lokal- och utredningsplanering av måltidslokaler

Under hänvisning till vad LUP-utredningen anfört i betänkandet om lokaler och utrustning för högskolan (Ds U 1977: 7) föreslår kommittén att en expertfunktion för lokal- och utrustningsplanering av måltidslokaler knyts till det eller de organ inom högskolan som – enligt LUP-utredningens förslag – skall svara för lokalplaneringen i övrigt, dvs. UHÄ.

Detta förslag biträds av samtliga remissinstanser med undantag av *statskontoret*, *byggnadsstyrelsen* och *statens personalnämnd (SPN)*.

Enligt *statskontorets* mening bör ansvaret för programmering av lokaler och utrustning avseende restauranger och kaféer inom högskolan istället föras till byggnadsstyrelsen, även om dess ansvarsområde härigenom skulle behöva vidgas också till funktionen driftsekonomisk rådgivning.

En sådan lösning framstår för statskontoret som mer rationell och i bättre överensstämmelse med handläggningsordningen för statliga lokalför-sörjningsärenden.

Även *byggnadsstyrelsen* och *SPN* anser att den statliga handläggningsordningen för statliga lokaler bör tillämpas i fråga om måltidslokaler. Enligt byggnadsstyrelsen är det därför naturligt att högskolestyrelsen i en verksamhetsbeskrivning anger behovet av måltidsservice samt de dimensionerande förutsättningarna och att sedan byggnadsstyrelsen i nära samarbete med berörda högskolemyndigheter upprättar ramprogram, byggnadsprogram, svarar för projektering och byggande m. m. De informations- och rådgivningsuppgifter i driftsekonomiska frågor samt i frågor som rör prissättning och högskolemyndigheternas m. fl. insyn och medverkan i driften m. m. som för närvarande ligger på universitetsrestaurangkommittén är till stora delar uppgifter som ligger utanför byggnadsstyrelsens

ansvarsområde. Det finns emellertid enligt verkets mening även fortsättningsvis behov av sakkunskap centralt som kan ge råd i samt följa upp gemensamma frågor utanför verkets ansvarsområde. *SPN* anser däremot, att det inte finns något behov av en särskilt central expertgrupp. *Karolinska institutet* önskar knyta den föreslagna expertgruppen till byggnadsstyrelsen.